

Zapisane w pamięci

**Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Emanuela Smółki w Opolu
1951 – 2011**

Zapisane w pamięci

**Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Emanuela Smółki
w Opolu**

1951 – 2011

Redakcja merytoryczna: Hanna Jamry

Układ typograficzny, okładka: Hanna Jamry

Wybór zdjęć: Hanna Jamry, Mirosława Waluś

Autorzy części fotografii: Stanisław Bober, Józef Jakubczak, Andrzej Nowak, Jerzy Stemplewski

Korekta: Joanna Czarkowska-Pasierbińska, Agnieszka Hałubiec

Tłumaczenie na język angielski: Magdalena Mączyńska

Tłumaczenie na język niemiecki: Monika Wójcik-Bednarz

Wydawca: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu

Sfinansowano ze środków budżetu Województwa Opolskiego

Druk: Poligrafia WBP w Opolu

ISBN 978-83-88146-54-1

SŁOWO WSTĘPNE

Czas biegnie szybko, wydaje się, że dopiero co świętowaliśmy półwiecze Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, a tu minęła kolejna dekada i opolska ksiąźnica ma już sześćdziesiąt lat. Chcieliśmy to wydarzenie zaakcentować i utrwalić, stąd pomysł niniejszego wydawnictwa.

Historia biblioteki pisana przez jej pracowników jest pewnego rodzaju sprawdzianem tego, co zapamiętaliśmy. W książce staramy się pokazać, jak z biblioteki tworzonej w 1951 roku od podstaw, wyłaniała się placówka wielofunkcyjna i koordynująca działalność bibliotekarstwa publicznego w województwie, po dzisiejszą bibliotekę – nowoczesną, posiadającą status naukowy, ze zbiorami, dzięki którym znalazła się na liście placówek polskich tworzących narodowy zasób biblioteczny.

Zmiany w bibliotece ciągle się dokonują. Opracowana na najbliższe dziesięć lat *Strategia rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu* uświadomiła nam mocne i słabe strony biblioteki, szanse i zagrożenia związane z jej rozwojem. Jednocześnie wskazała obszary, w których chcielibyśmy wzmocnić nasze działania, aby biblioteka była nie tylko miejscem przechowywania zbiorów, ochrony dorobku kulturalnego i udostępniania informacji, ale także zapewniała dostęp do wysokiej jakości zbiorów cyfrowych, była inspirującym miejscem spotkań, areną wydarzeń kulturalnych.

W tych rozważaniach o przeszłości i przyszłości biblioteki mogę stwierdzić, że nie udałooby się niczego zrealizować bez zaangażowania byłych i obecnych pracowników. Dlatego proszę o przyjęcie z mojej strony podziękowań i wyrazu szacunku.

Dziękuję również władarzom województwa za pomoc organizacyjną i finansową oraz wszystkim tym, którym los opolskiej biblioteki jest bliski.

Tadeusz Chrobak
Dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu

I NTRODUCTION

The time flies, it seems that we have just celebrated the fiftieth anniversary of the Voivodeship Public Library in Opole, but in fact, another decade has passed and the library is now sixty years old. We wanted to emphasize and commemorate the anniversary, and so the idea of this particular publication was born.

The history of the library has been made by its employees and is, in a way, a test of everything that we can remember. In this book we try to show how from the library created from scratch in 1951 a new one has emerged – a library that is now a multifunctional institution that coordinates the activities of public libraries in the region. The Voivodeship Public Library is a modern library possessing scientific status, with a collection that is the reason why it has been placed on a list of Polish institutions constituting the National Library Collection.

The changes in the library are constant. The Strategy of the Development of the Voivodeship Public Library in Opole that was drawn up for the next ten years made us realize both the strong and weak sides of the library, as well as the opportunities and dangers connected with its development. Furthermore, the strategy showed the aspects that we would like to improve, so as to create a library that not only stores various collections (thus preserving the cultural output and making information available), but also grants access to high quality digital collections, and is a place of inspiring meetings and cultural events.

The reflection concerning the past and the future of the library gives me the chance to state that we would not have achieved anything without the commitment of the previous and current employees. Bearing this in mind I would like to thank and give my regards to all concerned.

I would also like to thank the Voivodeship authorities for the organizational and financial help as well as express my gratitude to all who express concern for the well-being of the library in Opole.

Tadeusz Chrobak
Director of the Voivodeship Public Library in Opole

VORWORT

Die Zeit vergeht schnell. Soeben haben wir den 50. Jahrestag der Gründung der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek Oppeln gefeiert, nun ist schon das nächste Jahrzehnt vorbei und die Oppelner Bibliothek begeht ihren 60. Gründungstag. Mit dieser Publikation wollen wir dieses Ereignis würdigen.

Die von den Mitarbeitern der Bibliothek geschriebene Geschichte ist eine Art Prüfungszeit, an die wir uns heute erinnern. In diesem Buch zeigen wir, wie aus der im Jahre 1951 entstandenen Bibliothek eine multifunktionale Einrichtung geworden ist, die die Tätigkeit der öffentlichen Büchereien in der gesamten Woiwodschaft koordiniert, eine moderne Bibliothek mit wissenschaftlichem Status, mit Beständen, dank derer sie auf die Liste der Einrichtungen, die den Nationalen Bibliotheksbestand bilden, aufgenommen wurde.

In der Bibliothek erfolgen ständige Veränderungen. Bei dem Entwurf der Strategie der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek für die nächsten zehn Jahre, sind wir uns der Stärken und Schwächen, der Chancen und Gefahren, die mit der Entwicklung der Bibliothek verbunden sind, bewusst geworden. Die Strategie hat uns aber auch Bereiche aufgezeigt, in denen wir unsere Tätigkeit verstärken müssen, damit unsere Bibliothek nicht nur ein Ort ist, an dem die Bestände verwahrt, das Kulturgut geschützt und Informationen vermittelt werden, sondern auch die digitalen Bestände zugänglich gemacht werden und ein interessanter Treffpunkt und ein Schauplatz für kulturelle Veranstaltungen ist und bleibt.

Wenn ich über die Vergangenheit und Zukunft der Bibliothek nachdenke, steht für mich fest, das konnte und könnte ohne die früheren und heutigen Mitarbeiter nicht realisiert werden. Dafür bedanke ich mich bei ihnen. Ich danke auch dem Träger der Bibliothek, dem Marschallamt der Oppelner Woiwodschaft, für die organisatorische und finanzielle Förderung, so wie auch all denen, denen das Schicksal der Oppelner Bibliothek wichtig und nahe ist.

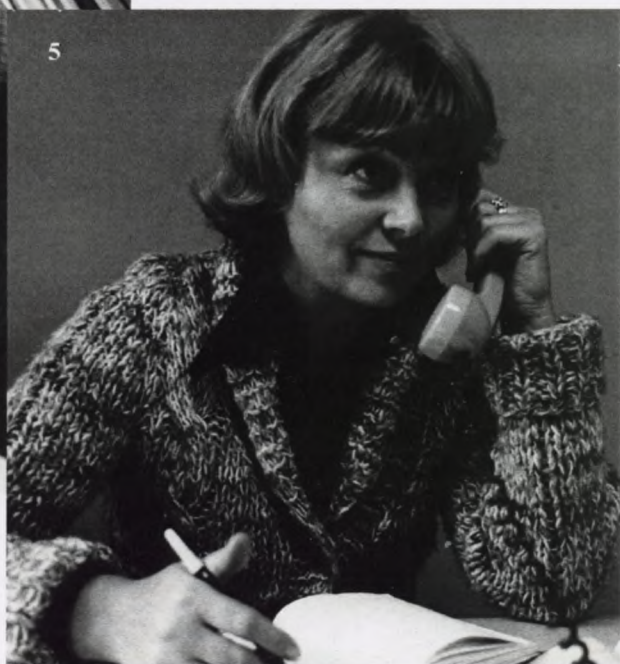
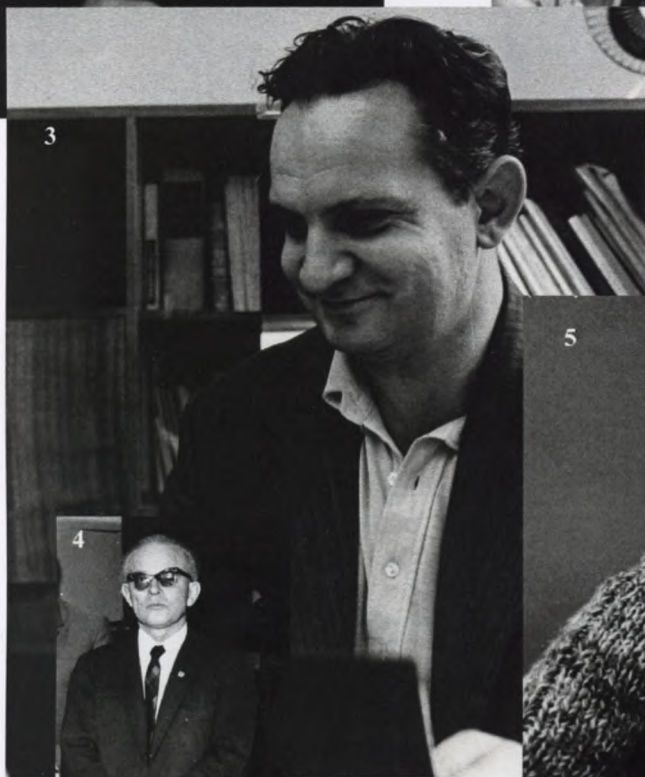
Tadeusz Chrobak
Direktor der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek Oppeln

DATY I FAKTY

- 1951** Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu rozpoczęła działalność.
- 1953** Biblioteka została przeniesiona do budynku przy ul. Piastowskiej 18.
- 1955** Nastąpiło połączenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu z Wojewódzką Biblioteką Publiczną.
- 1956** Ukazał się pierwszy numer poradnika instrukcyjno-metodycznego *Pomagamy sobie w pracy*.
- 1958** Rozpoczęto gromadzenie regionalnego egzemplarza obowiązkowego.
- 1960** Utworzony został Dział Informacyjno-Bibliograficzny.
- 1961** Bibliotece nadano imię Emanuela Smółki, założyciela pierwszych czytelní ludowych na Śląsku.
- 1965** Biblioteka otrzymała zniszczony zamek w Rogowie Opolskim. Rozpoczął się blisko dziesięcioletni remont obiektu.
- 1968** Powołano Oddział Zbiorów Naukowych, w skład którego weszły czytelnia i wypożyczalnia.
- 1969** Powstał Dział Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych.
- 1972** Podpisano umowę o współpracy z Okręgową Biblioteką Naukową w Poczdamie.
- 1974** Utworzone zostały Oddział Muzyczny i Zbiorów Audiowizualnych oraz Dział Konserwacji Zbiorów i Małej Poligrafii; Nawiązano współpracę z Państwową Biblioteką Naukową w Bańskiej Bystrzycy.
- 1975** Nowy podział administracyjny kraju przyniósł bibliotece zmianę nazwy na Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Emanuela Smółki w Opolu; Przejęto zbiory byłej Powiatowej Biblioteki Publicznej w Opolu.

- 1976** Udostępniono zbiory zgromadzone w odrestaurowanym zamku w Rogowie Opolskim.
- 1977** Wprowadzono centralny zakup i opracowanie książek dla bibliotek publicznych w województwie.
- 1979** Utworzony został Samodzielny Oddział Bibliografii Regionalnej.
- 1981** Opracowano i rozpoczęto realizację „Programu działalności informacyjnej” dla bibliotek publicznych województwa opolskiego.
- 1983** Ukazał się pierwszy tom *Bibliografii Województwa Opolskiego*.
- 1985** W nowym lokalu przy pl. Hanki Sawickiej rozpoczęła działalność największa filia biblioteczna.
- 1988** Nawiązano kontakty z Państwową Publiczną Biblioteką Naukową w Białgorodzie i Południowoczeską Biblioteką Naukową w Czeskich Budziejowicach.
- 1990** Rozpoczął działalność Oddział Zbiorów Obcojęzycznych przy ul. Kośnego (rok później przeniesiony na pl. Armii Czerwonej); Pojawił się pierwszy komputer w bibliotece.
- 1991** Zmiana struktury organizacyjnej biblioteki.
- 1992** Z przekazanych miastu przez bibliotekę placówek - Wypożyczalni Centralnej, Oddziału Dziecięcego oraz dwudziestu filii bibliotecznych - utworzono Miejską Bibliotekę Publiczną w Opolu.
- 1993** Otwarto nowy oddział – Bibliotekę Austriacką-Österreich Bibliothek, będącą pod opieką Konsulatu Generalnego Republiki Austrii w Krakowie.
- 1994** Biblioteka została właścicielem zabytkowego pałacyku przy ul. Piastowskiej 20.
- 1997** Katastrofalna lipcowa powódź spowodowała dotkliwe straty w bibliotece, blisko 100 000 zbiorów uległo zniszczeniu, zalanych zostało 45 pomieszczeń użytkowych biblioteki.
- 1998** Trwał remont biblioteki;
Zainstalowano system informatyczny SOWA.

- 1999** Uroczyste otwarcie biblioteki po remoncie.
- 2000** I Dni Kultury Austriackiej;
Biblioteka została wpisana na listę placówek, których zbiory tworzą
narodowy zasób biblioteczny.
- 2001** Biblioteka otrzymała medal „Bibliotheca Magna - Perennisque”.
- 2002** Biblioteka Wojewódzka im. Vörösmarty Mihály w Szekesfehervár
partnerem WBP w Opolu.
- 2003** Przy bibliotece rozpoczęło działalność Pomaturalne Studium Zawodowe
Zaoczne w Opolu będące filią Centrum Edukacji Bibliotekarskiej,
Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej w Warszawie.
- 2005** Podpisano umowę dwustronną o współpracy zawodowej WBP w Opolu
z Obwodową Publiczną Biblioteką Naukową w Iwano-Frankiwsku.
- 2006** Wojewódzka Biblioteka Publiczna otrzymała status biblioteki naukowej.
- 2007** Powołano Dział Wspomagania Procesów Bibliotecznych;
Rozpoczęto współpracę z Centrum Bibliotek Krajowych
Nadrenii-Palatynatu w Koblencji.
- 2008** Środkowoczeska Biblioteka Naukowa w Kladnie partnerem opolskiej
biblioteki.
- 2010** Uruchomiona została Opolska Biblioteka Cyfrowa;
Nawiązano współpracę z Biblioteką Naukową w Ołomuńcu;
Opracowano *Strategię rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im. E. Smółki w Opolu 2011-2020.*

1. (od lewej) Jadwiga Sieprawska, Halina Gąszczyńska
 2. Halina Gąszczyńska
 3. Roman Sękowski
 4. Franciszek Adamiec
 5. Stanisława Giećwicz-Pilarska

1. (od lewej) Janina Staliś, Tadeusz Chrobak, Wojciech Pilarski, Władysław Wąsiel, Krystyna Szczudłowska
2. Stanisława Giecewicz-Pilarska i Tadeusz Chrobak
3. Roman Sękowski
4. Tadeusz Chrobak
5. Stanisława Giecewicz-Pilarska i Tadeusz Chrobak
6. Piotr Polus

SYLWETKI DYREKTORÓW

Mirosława Waluś

Przez sześćdziesiąt lat istnienia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej kierowało nią pięciu dyrektorów. Tylko dwóch na tyle długo, że zostawili wyraźny ślad.

Za matkę WBP można uznać Jadwigę Sieprawsą. Nauczycielka z wykształcenia, po wojnie pracowała przez kilka lat w szkołach na ziemiach zachodnich. W 1948 roku została kierownikiem Powiatowej Biblioteki Publicznej w Niemodlinie. Tworzyła ją właściwie od podstaw. Okazała się świetnym organizatorem i działaczem, nagradzanym przez władze. Pewnie dlatego, kiedy w 1950 roku powstało województwo opolskie, Jadwidze Sieprawskiej powierzono stanowisko kierownika Samodzielnego Referatu Bibliotek w Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Od razu przystąpiła do organizowania Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Zatrudniła pierwszych pracowników, a na dyrektora pozyskała inspektora szkolnego z Brzegu Stanisława Partykę, który miał się zająć sprawami organizacyjnymi i administracją WBP. Biblioteka rozpoczęła działalność 1 września 1951 roku. Jej głównym zadaniem była praca instrukcyjno-metodyczna i organizacyjna, prowadzona z myślą o bibliotekach publicznych w województwie. Stanisław Partyka kierował biblioteką zaledwie dwa lata. W Kronice biblioteki możemy znaleźć wpisy mówiące, że dyrektor przebywa na urlopie naukowym, jest nieobecny z powodu choroby lub leczy się w sanatorium. W marcu 1953 roku został odwołany ze stanowiska i przeniesiony do Wydziału Oświaty. Za jego dyktury rozpoczął się remont budynku przy ulicy Piastowskiej 18 przeznaczonego dla biblioteki.

1 lipca 1953 roku dyrektorem została Jadwiga Sieprawska. Kontynuowała i rozwijała działalność rozpoczętą przez poprzednika. Przede wszystkim doprowadziła do końca starania o lokal. Władze dążyły do umieszczenia w nowym budynku oprócz WBP, także biblioteki pedagogicznej i miejskiej. Ostatecznie parter w nowym budynku zajęła Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, a pierwsze i drugie piętro przeznaczono dla WBP. Trzy pokoje wydzielono dla biblioteki powiatowej. Przeprowadzka nastąpiła we wrześniu 1953 roku. W nowych warunkach biblioteka rozkwitła i rozwijała się. Powstał ośrodek informacyjny przy czytelnicy, przybywało pracowników, książek i oczywiście czytelników. Dyrektor Sieprawska była bardzo wymagającym zwierzchnikiem, wręcz apodyktycznym. Trzymała się ściśle instrukcji i zarządzeń władz, i wymagała tego od pracowników. Pilnowała dyscypliny pracy. Była bardzo zaangażowana politycznie i społecznie. Duży nacisk kładła na propagandę czytelnictwa, wymagała od bibliotekarzy gminnych uczestnictwa w życiu wsi; mieli wszędzie docierać z książką, na zabawy wiejskie,

zebrania itp., organizować spotkania autorskie, wieczory wspólnego czy głośnego czytania. W ten sposób chciała związać mieszkańców wsi z książką i biblioteką. Rozwijała Dział Instrukcyjno-Metodyczny, zachęcała bibliotekarzy do podwyższania kwalifikacji zawodowych, organizowała wyjazdy szkoleniowe do bibliotek innych województw, popierała wdrażanie nowych metod pracy podpatrzonych u innych. Ceniła sumienność i pracowitość u pracowników, była też uważana za sprawiedliwego szefa.

W tym czasie nastąpiła reorganizacja sieci bibliotecznej, związana ze zmianą struktury administracyjnej kraju. W maju 1955 roku połączono WBP z Miejską Biblioteką Publiczną, tworząc Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną. Działalność WiMBP stała się bogatsza i bardziej zróżnicowana. Zmieniła się sytuacja polityczna kraju, wpłynęło to na pracę biblioteki, która zaczęła stopniowo zwracać uwagę na potrzeby czytelnika indywidualnego. Jadwiga Sieprawska odeszła z biblioteki w 1958 roku, została kierownikiem Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki. Prowadziła tam ożywioną działalność kulturalną aż do 1964 roku. Przeszła na emeryturę i wróciła do biblioteki, tym razem szkolnej.

1 kwietnia 1958 roku dyrektorem został Roman Sękowski, zaledwie dwudziestosiedmioletni, dobrze wykształcony, pełen zapału młody człowiek. Skończył Państwowe Liceum Bibliotekarskie i Księgarskie w Krakowie, następnie studia historyczne na Wydziale Filozoficzno-Historycznym we Wrocławiu, z roczną specjalizacją bibliotekarską. Pracę magisterską pisał u prof. Ewy Maleczyńskiej. Po studiach trafił do Opola, gdzie objął stanowisko kierownika Samodzielnego Referatu Bibliotek w Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Po trzech latach pracy w urzędzie związał się z biblioteką na trzydzieści trzy lata, aż do emerytury. Zastał bibliotekę zorganizowaną, ale wymagającą unowocześnienia i stworzenia nowej wizji rozwoju, nowej strategii. Rozpoczął kształtowanie księgozbioru WiMBP. Systematycznie gromadził księgozbiór regionalny, śląski. Na aukcjach i od osób prywatnych kupował silesiana i zbiory specjalne dotyczące Śląska i Opolszczyzny.

Zawsze zainteresowany był nowościami technicznymi. Powołał w 1974 roku Dział Konserwacji Zbiorów i Małej Poligrafii, w którym m.in. mikrofilmowano dziewiętnastowieczne i dwudziestowieczne czasopisma śląskie. Było to przedsięwzięcie nowatorskie w bibliotekarstwie publicznym. Pragnął stworzyć Centralną Bibliotekę Regionalną. Także działalność szkoleniowa i instrukcyjno-metodyczna nabrała rozmachu. Młoda kadra dokształcała się i pracowała ofiarnie i z entuzjazmem.

Dyrektor Sękowski, członek Komisji Budowy Bibliotek przy Ministerstwie Kultury i Sztuki, myślał o budowie nowoczesnego budynku bibliotecznego. W latach sześćdziesiątych powstał nawet plan nowego gmachu, ale niestety nie udało się tego pomysłu zrealizować.

Z jego inicjatywy biblioteka nawiązała pierwsze kontakty z bibliotekami zagranicznymi, początkowo w Karwinie i Bańskiej Bystrzycy, potem w Poczdamie.

W 1965 roku biblioteka przejęła zrujnowany zamek w Rogowie Opolskim. Jego renowacji, wyposażeniu wnętrza, przeniesieniu zbiorów Roman Sękowski poświęcił wiele serca i pracy. Odbudowę zamku zakończono w 1975 roku i umieszczono w nim magazyny zbiorów specjalnych i biblioteki składowej. Obecnie w zamku znajduje się Oddział Zbiorów Zabytkowych z najstarszymi zbiorami bibliotecznymi.

Roman Sękowski był także nauczycielem wielu opolskich bibliotekarzy, przez długie lata wykładał historię książki i bibliotek w Państwowym Studium Kulturalno-Oświatowym i Bibliotekarskim w Opolu.

W 1976 roku z jego inicjatywy powołano w mieście oddział Towarzystwa Przyjaciół Książki. Jako jego prezes kontynuował wydawanie serii bibliofilskiej książek rzadkich. Roman Sękowski jest również znanym w środowisku bibliofilem, kolekcjonerem, człowiekiem wielu pasji, barwną osobowością. Dyrektorem WBP był przez dziewiętnaście lat. Został odwołany z tego stanowiska w 1977 roku i od 1 listopada pełnił funkcję zastępcy dyrektora do spraw merytorycznych. Po wprowadzeniu stanu wojennego oddał legitymację partyjną, co spowodowało, że usunięto go ze stanowiska. Od maja 1982 roku był kierownikiem zbiorów w Rogowie Opolskim, a od kwietnia 1983 Działu Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych. Był w tym czasie jednym z czołowych opolskich kolporterów prasy niezależnej, literatury oraz innych materiałów bezdebitowych. W jego mieszkaniu odbywały się spotkania opolskich działaczy opozycyjnych, tu też rozdzielano wydawnictwa drugiego obiegu, przeznaczone do dalszego kolportażu. Na stanowisko wicedyrektora powrócił jeszcze w latach 1990-1991. W 1991 roku weszła w życie nowa struktura organizacyjna biblioteki, ograniczająca liczbę stanowisk dyrektorskich i kierowniczych. Dyrektor Sękowski przeszedł na emeryturę. Teraz mógł w pełni oddać się swojej pasji – pracy nad nad dziesięciotomowym *Herbarzem szlachty śląskiej*, któremu poświęcił ponad piętnaście lat życia (do tej pory ukazało się sześć tomów). Jako historyk, znawca genealogii i heraldyki chętnie służy pomocą studentom i młodym naukowcom.

W tym miejscu należy wrócić do początków biblioteki, kiedy w 1951 roku na stanowisko wicedyrektora powołano Halinę Gąszczyńską. Pełniła tę funkcję przez siedemnaście lat, do czasu przejścia na emeryturę w 1968 roku. Rówieśniczka Jadwigi Sieprawskiej (urodzona w 1903), nauczycielka. W latach trzydziestych uczyła w szkołach i jako polonistka prowadziła biblioteki szkolne. Po wojnie osiadła z mężem w Nysie, gdzie od września 1945 roku pracowali razem w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Jana III Sobieskiego (nyskie Carolinum). Prowadziła również bibliotekę szkolną, ukończyła kursy bibliotekarskie w Prudniku i dwuletnie w Warszawie. Po latach z przyjemnością wspominała pracę w nyskiej bibliotece. We wrześniu 1951 roku przeniosła się do Opolą i z energią przystąpiła do organizowania księgozbioru i sieci biblioteki wojewódzkiej. Jej zawdzięczamy stworzenie czytelní, później ośrodka informacyjnego. W 1955 roku dyrekcja powierzyła Halinie Gąszczyńskiej opiekę nad siecią bibliotek miejskich WiMBP.

Wyteżona praca, duże zaangażowanie sprawiły, że pani dyrektor nie miała nawet czasu na zorganizowanie sobie gabinetu. Jej biurko stało w ogólnej pracowni, którą dzieliła ze wszystkimi pracownikami. Wielką pasją dyrektora Gąszczyńskiej była organizacja wystaw książkowych. Każdego roku otwierano jedną wielką wystawę dla miasta, między innymi: o prasie polskiej na Śląsku, Słowackim, Sienkiewiczu czy Wyspiańskim. Wszystkie na najwyższym poziomie, były chwalone w prasie i odwiedzane tłumnie przez mieszkańców miasta. Drugą pasją pani dyrektora były konkursy popularyzujące literaturę polską oraz problematykę śląską. Halina Gąszczyńska zorganizowała w 1952 roku, z inicjatywy Okręgu Katowickiego, Oddział Opolski Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, którym kierowała do 1959 roku. Dała impuls do wydania pierwszego przewodnika po bibliotekach Opola, jej pomysłem były różnorodne druki ulotne, np. kartki pocztowe z fragmentami poezji i rysunkami. Organizowała wyjazdy do Warszawy, Krakowa czy Katowic na ciekawe wystawy, spektakle teatralne oraz inne imprezy, o których było głośno w kraju. Była osobą bardzo wymagającą, tworzyła dla pracowników normy pracy, ale sama też się nie oszczędzała. Bibliotekarki nadały jej przydomek „Poemat pedagogiczny”, ponieważ stosowała metody Makarenki. Prywatnie lubiła podróżować po świecie, zwiedziła Grecję, Włochy, Francję. W wolnych chwilach malowała, głównie kwiaty i pejzaże. 1 listopada 1968 roku przeszła na emeryturę, ale nie rozstała się z biblioteką. Dalej pracowała, prowadząc dokumentację życia społecznego i egzemplarz obowiązkowy oraz pracując aktywnie w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich (przez długie lata była przewodniczącą Koła Miejskiego). Zmarła w kwietniu 2001 roku w wieku 98 lat. Póki zdrowie jej na to pozwalało, przychodziła jeszcze do biblioteki i porządkowała egzemplarz obowiązkowy.

Po Halinie Gąszczyńskiej na stanowisko dyrektora do spraw merytorycznych powołano Franciszka Adamca. Pełnił swoje obowiązki krótko, niecałe dwa lata, do maja 1971 roku, kiedy objął kierownictwo Muzeum Śląska Opolskiego. Została po nim trwała pamiątka w postaci pawilonu w podwórzcu. W tym czasie biblioteka dusiła się w niedużym budynku, zbiorów przybywało, a budowa nowego obiektu ciągle była przesuwana na dalszy plan. Dyrektor Adamiec postanowił postawić tymczasowo na podwórzcu biblioteki barak typu „Bydgoszcz”, z przeznaczeniem na wypożyczalnię i magazyn książek. Jak to zwykle bywa z prowizorkami, barak-pawilon trzyma się mocno. Po Franciszku Adamcu stanowisko zastępcy dyrektora pełnili jeszcze Edward Januszewski i Halina Załuska, ale trwało to krótko.

Przez trzynaście lat wicedyrektorem do spraw merytorycznych była Stanisława Giecewicz-Pilarska. Skończyła filologię polską na opolskiej WSP. Przyszła do biblioteki w 1976 roku z Wojewódzkiego Domu Kultury, gdzie pełniła funkcję wicedyrektora. W bibliotece sprawowała nadzór merytoryczny nad działami: Udostępniania, Gromadzenia i Instrukcyjno-Metodycznym. Działała aktywnie w Stronnictwie Demokratycznym, z jego listy startowała w wyborach do sejmu. Była posłem IX Kadencji w latach 1985-1989, pracowała w Komisji Kultury

i Komisji Edukacji Narodowej i Młodzieży. Na emeryturę przeszła w 1989 roku, ale kontakt z biblioteką utrzymuje cały czas. Jako wieloletni prezes Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Francuskiej organizuje spotkania, prelekcje i wystawy związane tematycznie z Francją, często przy współpracy z WBP.

2 listopada 1977 roku Romana Sękowskiego na stanowisku dyrektora zastąpił Władysław Wąsiel, który przyszedł do biblioteki z Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Kierował biblioteką przez siedem lat. W tym czasie w bibliotece wprowadzono zakup centralny i opracowanie książek dla bibliotek publicznych całego województwa, stworzono Samodzielny Oddział Bibliografii Regionalnej. Oddział Zbiorów Muzycznych przeprowadził się do nowego lokalu w zabytkowym budynku przy ul. Zamkowej, a na Osiedlu ZWM otwarto, prężnie później działającą, Filię nr 17.

Początek lat osiemdziesiątych był dla biblioteki trudnym okresem. Wstrzymano centralny zakup książek, zamknięto niektóre filie miejskie. Bibliotekarzom brakowało szefa z pasją, wizjonera, który wyprzedzałby pomysłami innych, wytyczał kierunek rozwoju biblioteki. Dyrektor Wąsiel wrócił do Komitetu, a od 1 września 1984 roku stanowisko dyrektora objął Tadeusz Chrobak. Urodzony we Lwowie, ale związany całe życie z Opolem. Ukończył studia polonistyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu i studia podyplomowe z zakresu zarządzania i organizacji w Warszawie. Był nauczycielem i pracował w harcerstwie. Wiele lat był komendantem Chorągwi Opolskiej Związku Harcerstwa Polskiego. Do biblioteki trafił trzydziestodwuletni, który od pierwszej chwili starał się coś w niej zmieniać, ulepszać, modernizować warunki pracy tak, by stworzyć miejsce przyjazne dla czytelników i bibliotekarzy. Biblioteka, według niego, nie może być tylko wypożyczalnią, musi być żywą placówką, w której ciągle coś się dzieje – konferencje, wystawy, spotkania, konkursy, działalność wydawnicza.

Rok 1989 był przełomowy w skali całego kraju. Głębokie zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze spowodowały, że biblioteka musiała wprowadzić nowe formy działalności, dostosowane do współczesnych wymogów i oczekiwań. Zmieniła się struktura organizacyjna biblioteki, zaczęto gromadzić nowe rodzaje zbiorów (wideoкасety, płyty kompaktowe), placówka wzbogaciła się w nowoczesne sprzęty techniczne: komputery, japońskie kserokopiarki i magnetowidy. WBP pomagała również bibliotekom samorządowym w zakresie organizowania księgozbiorów obcojęzycznych, gromadzonych dla mniejszości narodowych, przede wszystkim niemieckiej.

Dyrektor Chrobak doprowadził do utworzenia w 1993 roku nowego oddziału WBP – Biblioteki Austriackiej, jednej z kilku działających w Polsce. Opiekę nad nią objął Konsulat Generalny Republiki Austrii w Krakowie. Blisko dwudziestoletnia działalność placówki pozwoliła mieszkańcom Opola nie tylko pożyczać książki, ale również dzięki licznym spotkaniom i imprezom kulturalnym poznać Austrię i jej kulturę. Rząd Republiki Austrii docenił osiągnięcia dyrektora Chrobaka i 16 października 2003 roku odznaczył go Austriackim Krzyżem Honorowym

za zasługi w dziedzinie nauki i sztuki.

Pod kierownictwem Tadeusza Chrobaka rozpoczęto w 1991 roku automatyzację procesów bibliotecznych, dostosowując usługi biblioteki do zmieniających się potrzeb edukacyjno-informacyjnych czytelników. W 1994 roku zakupiono i zaczęto wdrażać biblioteczny system informacyjny SOWA. Sprzęt komputerowy sukcesywnie wymieniany był na nowocześniejszy, zbiory wzbogacały się o publikacje multimedialne, tradycyjne katalogi zastąpiono bazami danych na nośnikach elektronicznych i udostępniono w sieci lokalnej i Internecie.

W latach dziewięćdziesiątych biblioteki publiczne usamodzielniały się, biblioteka wojewódzka z ośrodka nadzorującego stała się dla samorządowych bibliotek publicznych doradcą merytorycznym; często wspierała i broniła je przed różnymi zagrożeniami.

W dalszym ciągu dużą wagę przywiązuje się do spraw regionu. Dyrektor Chrobak prowadzi przemyślaną promocję zbiorów bibliotecznych. Biblioteka organizuje sesje popularnonaukowe poświęcone tej tematyce, wydaje liczne publikacje. Uroczystości świętowane są jubileusze zasłużonych regionalnych twórców, odbywają się imprezy literackie. Twórczość opolskich pisarzy stała się tematem wielu bibliotecznych wydawnictw. Wznowiona została seria bibliofilska reprintów książek rzadkich, które wydano na Opolszczyźnie przed rokiem 1950.

W 1997 roku biblioteka została dotkliwie poszkodowana w czasie powodzi. Dyrektor Chrobak nie załamał rąk, niezwykle sprawnie kierował remontem biblioteki. Zdobywając odpowiednie fundusze, doprowadził do przebudowy całego budynku. Powstała nowoczesna, funkcjonalna, dobrze wyposażona księżnica, dostępna również dla czytelników niepełnosprawnych. Energiczne, uparte dążenie do realizacji wytyczonych celów i skuteczność działań dyrektora, przyczyniły się do stworzenia placówki zapewniającej odpowiednie warunki pracy czytelnikom i pracownikom. Tadeusz Chrobak nie poprzestał na tym. Stworzył w Rogowie Opolskim nowoczesny ośrodek konferencyjny i bazę hotelową, zlokalizowaną w zamku oraz w „Domu pod Kogutem”, specjalnie wyremontowanym i przystosowanym do pełnienia tych funkcji.

Jego zasługą jest nawiązanie i poszerzenie kontaktów partnerskich WBP z bibliotekami i instytucjami zagranicznymi w Rosji, Czechach, Słowacji, Niemczech, na Ukrainie i Węgrzech. Rezultatem tej współpracy jest pozyskiwanie i wymiana zbiorów, wymiana doświadczeń pracowników, wzajemne uczestnictwo w konferencjach i seminariach.

W czasie dwudziestosiedmioletniego kierowania biblioteką przez Tadeusza Chrobaka, Wojewódzka Biblioteka Publiczna zasłużyła na opinię placówki prężnej, bogatej w różnorodne zbiory, tradycyjne i multimedialne, o wysokim poziomie usług, wiernej tradycji, jednocześnie nowoczesnej, przyjaznej czytelnikom. W 2000 roku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wpisało bibliotekę na listę placówek tworzących narodowy zasób biblioteczny. 15 grudnia 2006 roku WBP otrzymała status biblioteki naukowej. Także Stowarzyszenie Biblio-

tekarzy Polskich doceniło pracę biblioteki i dyrektora przyznając w 2001 roku medal Bibliotheca Magna - Perennisque za wybitne dokonania i całokształt działalności na rzecz rozwoju bibliotekarstwa polskiego i upowszechniania książki w społeczeństwie polskim oraz za zasługi dla SBP. W 2007 roku Tadeusz Chrobak otrzymał medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, nadawany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego osobom lub instytucjom wyróżniającym się w dziedzinie twórczości artystycznej, działalności kulturalnej lub ochronie kultury i dziedzictwa narodowego.

Ostatnio Tadeusz Chrobak był inicjatorem ponownego pochówku Haugwitzów, byłych właścicieli zamku w Rogowie Opolskim, którzy leżeli w bezimiennym grobie na krapkowickim cmentarzu. W listopadzie 2010 roku szczątki Haugwitzów złożono w wyremontowanym grobowcu obok zamku.

W drugiej połowie lat osiemdziesiątych obok dyrektora do spraw merytorycznych zatrudnieni byli dyrektorzy do spraw administracyjnych. Rotacja była spora, w ciągu pięciu lat stanowisko to pełniły trzy osoby: Marian Kobylarski, Henryk Szware i Henryk Leweckii.

Od 1991 roku, kiedy zmieniono strukturę organizacyjną, biblioteką kierował dyrektor już bez zastępców. W 2007 powrócono do stanowiska wicedyrektora. Obecnie dyrektor kieruje biblioteką przy pomocy zastępcy dyrektora. Jest nim Piotr Polus, który równocześnie jest kierownikiem Działu Instrukcyjno-Metodycznego.

Piotr Polus trafił do biblioteki w 1978 roku, kiedy zaproponowano mu, jako ambitnemu i aktywnemu czytelnikowi, prowadzenie niedużej filii bibliotecznej w rodzinnym Rawiczu. Skończył zaocznie studium bibliotekarskie we Wrocławiu, przeniósł się do Opola i w 1980 roku podjął pracę w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, w Dziale Opracowania Zbiorów. Pracował przy dystrybucji książek dla bibliotek w województwie, kupionych i opracowanych w ramach zakupu centralnego. W październiku 1980 roku powstała w WBP zakładowa organizacja NSZZ „Solidarność”. Piotr Polus był wtedy członkiem komisji zakładowej. Wkrótce rozpoczął studia bibliotekarskie na Uniwersytecie Wrocławskim i przeniósł się do Działu Instrukcyjno-Metodycznego. Tutaj rozwinął skrzydła i szybko dał się poznać jako otwarty na nowoczesność i wszelkie nowinki bibliotekarskie kompetentny pracownik, o dociekliwym umyśle, odpowiedzialny i solidny. Po przejściu na emeryturę w 1992 roku kierownika Działu Instrukcyjno-Metodycznego, Ireneusza Chudego, Piotr Polus przejął jego obowiązki. Zespół pracowników pod jego kierownictwem sprawnie realizował postawione przed nim zadania instruktazu i opieki nad bibliotekami publicznymi. Dział dba o doskonalenie zawodowe bibliotekarzy, organizując narady, seminaria, szkolenia i kursy. Prowadzi szeroką działalność popularyzatorską, promując książkę i czytelnictwo w regionie poprzez organizowanie prelekcji, spotkań z autorami, konkursów, wystaw itp. Rozwija również regionalną sieć Dyskusyjnych Klubów Książki. Od prawie dwudziestu lat przewodniczy kolegium redakcyjnemu

kwartalnika informacyjno-metodycznego *Pomagamy sobie w pracy*.

W 2003 roku powierzono Piotrowi Polusowi organizację i kierownictwo opolskiej Filii Centrum Edukacji Bibliotekarskiej Informacyjnej i Dokumentacyjnej (CEBID) im. Heleny Radlińskiej. Przez pięć lat placówka wykształciła kilkudziesięciu opolskich bibliotekarzy.

Jako zastępca dyrektora, Piotr Polus ma w swojej pieczy powstały w 2007 roku Dział Wspomagania Procesów Bibliotecznych, który przejął wszystkie zadania dotyczące komputeryzacji biblioteki, pomocy w tym zakresie bibliotekom publicznym w województwie, prowadzenia stron www i Biuletynu Informacji Publicznej, jak również aplikowanie o fundusze pozabudżetowe, w tym fundusze strukturalne na rzecz biblioteki.

Oczkiem w głowie obu dyrektorów jest Opolska Biblioteka Cyfrowa, uruchomiona w maju 2010 roku, współfinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „MECENAT 2009”. Dzięki zdigitalizowanym zbiorom każdy czytelnik ma możliwość dotarcia do obiektów, które są na co dzień niedostępne, a jednocześnie zabytkowe dzieła są chronione przed zniszczeniem. OBC jest jedną z 53 bibliotek cyfrowych, które działają w kraju.

W opracowaniu wykorzystano wydawnictwo „Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola” z 1987 roku.

STRESZCZENIE

Przez sześćdziesiąt lat istnienia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej kierowało nią pięciu dyrektorów. Za matkę biblioteki uznać można Jadwigę Sieprawsą. Dziewiętnaście lat dyrektorem WBP był Roman Sękowski, który unowocześnił bibliotekę, stworzył strategię jej rozwoju i konsekwentnie ją realizował. Drugim dyrektorem, który miał i ma duży wpływ na działalność WBP jest Tadeusz Chrobak. Kieruje nią już dwadzieścia siedem lat. Przeprowadził remont całej biblioteki po powodzi w 1997 roku i stworzył nowoczesną placówkę, prężną, bogatą w różnorodne zbiory, przyjazną czytelnikom. Na obecny wizerunek biblioteki pracowali też zastępcy dyrektora. Najdłużej, przez siedemnaście lat funkcję tę pełniła Halina Gąszczyńska. W 2007 roku stanowisko zastępcy dyrektora objął Piotr Polus.

SUMMARY

For sixty years the Voivodeship Public Library has had five directors. Jadwiga Sieprawska may be regarded as the mother of the library. Roman Sękowski, who modernized the library, created the strategy for its development and consistently carried it out, was the director for nineteen years. Another director who has had immense influence on the library's activities is Tadeusz Chrobak. He has been managing the library for twenty-seven years. He carried out the renovation of the library after the flood of 1997, moreover, he created a thriving modern institution that is reader-friendly and which may boast a numerous and diverse book collection. The present image of the library has also been influenced by the assistant managers. For the longest period of time, that is to say for seventeen years, Halina Gąszczyńska was the assistant manager. In 2007 Piotr Polus was appointed to the post.

ZUSAMMENFASSUNG

Die 60-jährige Geschichte der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek Oppeln wurde bis heute von fünf Direktoren geprägt. Für die „Mutter“ der Bibliothek wird Jadwiga Sierpawska gehalten. Neunzehn Jahre lang war Roman Sękowski ihr Direktor, der die Bibliothek modernisierte, die Strategie ihrer Entwicklung entwarf und diese konsequent durchsetzte. Der dritte Direktor ist Tadeusz Chrobak. Er leitet die Bibliothek schon seit 27 Jahren. In seiner Dienstzeit wurde sie nach der großen Überschwemmung im Jahre 1997 gründlich renoviert und eine moderne, dynamische Bibliothek mit vielfältigen Beständen und benutzerfreundlichen Einrichtungen geschaffen. Für das aktuelle Erscheinungsbild der Bibliothek haben auch die stellvertretenden Direktoren gewirkt. Am längsten bekleidete dieses Amt Halina Gąszczyńska, und seit 2007 ist Piotr Polus als Stellvertreter des Direktors tätig.

Z DZIEJÓW BIBLIOTEKI

Hanna Jamry

Powstanie w 1951 roku Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu łączy się nierozzerwalnie z wyodrębnieniem w nowej strukturze administracyjnej kraju województwa opolskiego. Na początek lat pięćdziesiątych przypadło apogeum stalinizmu, ideologizacja życia zbiorowego nie ominęła również bibliotek. Wytyczne dla wojewódzkich bibliotek publicznych wydane 8 kwietnia 1950 roku przez Ministerstwo Oświaty określały ich zadania i drogi rozwoju¹, (w tym trzech nowych – koszalińskiej, opolskiej i zielonogórskiej). Centralnie zapewniono bibliotekom wojewódzkim budżety na wyposażenie w sprzęty i zapoczątkowanie księgozbioru oraz przydzielono po 9 etatów pracowniczych. Odgórnie też narzucono strukturę organizacyjną – dyrektorowi biblioteki podlegały działy: instrukcyjno-metodyczny z pracownią metodyczną oraz instruktorami terenowymi, dział gromadzenia i udostępniania zbiorów oraz dział administracyjny, odpowiedzialny za sprawy personalne, budżetowe, lokal i inwentarz. Wyznaczone bibliotekom zadania miały prowadzić do „pogłębienia politycznej świadomości i aktywności najszerzych mas, współdziałania w zakresie upowszechniania oświaty i kultury oraz wychowania nowego człowieka dla społeczeństwa socjalistycznego”².

Janina Knapik, jedna z pierwszych bibliotekarek Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, wspomina, że przygotowania do otwarcia placówki rozpoczęto w 1950 roku.³ Organizatorem była Jadwiga Sieprawska, kierowniczka Referatu Bibliotek przy Wydziale Oświaty Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. 1 grudnia 1950 roku, z chwilą zatrudnienia pierwszej pracownicy biblioteki – Anieli Kośnej, rozpoczęły się prace przygotowawcze: zakupiono kilkakset egzemplarzy książek oraz sprzęt biurowy. 24 lipca 1951 roku w aktach Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu zarejestrowano Wojewódzką Bibliotekę Publiczną.

1 września 1951 roku biblioteka oficjalnie rozpoczęła pracę. Początki były bardzo skromne. Jeden pokój w gmachu Prezydium WRN zajmowali: dyrektor placówki Stanisław Partyka, wicedyrektor Halina Gąszczyńska, dwie instruktorki – Janina Knapik i Aniela Kośna oraz woźna. Pracownicy, oprócz zakupu księgo-

¹ Koziół Czesław: Biblioteki wojewódzkie. „Bibliotekarz” 1950 nr11/12 s. 166.

² Tamże, s. 167.

³ Knapik Janina: Organizacja i pierwsze prace biblioteki wojewódzkiej w Opolu. „Pomagamy sobie w pracy” 1961 nr 3 s. 3-4.

zbioru i jego opracowania, objęli instruktażem wszystkie biblioteki w województwie. Dojeżdżali do odległych bibliotek gromadzkich, dokształcali się na kilkutygodniowych kursach bibliotekarskich w Jarocinie. Praca z bibliotekami wiejskimi nie była łatwa, zatrudnieni pracownicy często ledwie czytali, znajomość alfabetu była niekompletna, a konieczność prowadzenia katalogów uważano za fanaberie. W tym pionierskim okresie działalności bibliotekarzami byli prawie wyłącznie nauczyciele-społecznicy, którzy prowadzili prace oświatowe organizowane na dużą skalę, obliczone na masowy udział społeczeństwa, m.in. imprezy czytelnicze w Dniach Oświaty, Książki i Prasy, spotkania literackie z udziałem kilkuset słuchaczy, czy gigantyczne wieloetapowe konkursy czytelnicze.

Jesienią 1953 roku biblioteka wojewódzka (pod nowym kierownictwem Jadwigi Sieprawskiej) otworzyła podwoje w budynku przy ul. Piastowskiej 18. Opolanie mieli możliwość skorzystania z czytelni na 26 miejsc oraz księgozbioru liczącego 1800 tomów. Jak donosiła *Trybuna Opolska*, „po wartościową i kosztowną książkę już nie trzeba było jechać do Stalinogrodu czy Wrocławia”⁴. Niestety, przez wiele lat WBP musiała dzielić budynek z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką, Powiatową Biblioteką Publiczną oraz innymi instytucjami.

Zmiany administracyjne w kraju w połowie lat pięćdziesiątych doprowadziły do powszechnego zjawiska łączenia bibliotek wojewódzkich z miejskimi. Tak też się stało w Opolskiem. Istniejąca od 1947 roku Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu połączyła się w maju 1955 roku z Wojewódzką Biblioteką Publiczną. Oprócz centrali przy ul. Piastowskiej, działało 9 filii i 23 punkty biblioteczne z około stu pięćdziesięciotysięcznym księgozbiorem. Na bazie dotychczasowej biblioteki miejskiej utworzono dział udostępniania. Ogółem nowo powstała WiMBP zatrudniała 22 pracowników merytorycznych. Fuzja bibliotek umożliwiła wygospodarowanie dodatkowych etatów dla działów merytorycznych: między innymi czytelnia, zyskując stałego pracownika, mogła być otwarta po południu, przestała też pełnić rolę wypożyczalni (choć nadal obydwie jednostki pracowały razem do końca lat sześćdziesiątych). Dział instrukcyjno-metodyczny zasilila nowa kadra (5 osób opiekowało się 242 bibliotekami publicznymi i 47 bibliotekami związkowymi w całym województwie)⁵.

Kontakt z opolskimi bibliotekami ułatwiło wydawane od 1956 roku czasopismo fachowe *Pomagamy sobie w pracy*, które wkrótce stało się trybuną wymiany poglądów na tematy związane z doskonaleniem warsztatu bibliotekarzy. Początki poradnika instrukcyjno-metodycznego były skromne, pierwszy numer o objętości ośmiu stron, powielony w kilkuset egzemplarzach na spirytusowym powielaczu, ukazywał się co dwa miesiące, później co kwartał. W latach 1962-1975 pismo redagowano wspólnie z WBP w Katowicach. Z biegiem czasu pozyskano wielu autorów spoza opolskiej biblioteki - bibliotekarzy, naukowców,

⁴ (Se): Książka i my. „Trybuna Opolska” 1953 nr 215 s. 4.

⁵ Faber Mieczysław: Uczymy się wszyscy. „Pomagamy sobie w pracy” 1961 nr 3/4 s. 20.

pisarzy. Pismo, w zmieniającej się szacie i częstotliwości, ukazuje się do dziś.

1 kwietnia 1958 roku dyrektorem biblioteki został Roman Sękowski, orędownik nowoczesnego bibliotekarstwa, dla którego słynne prawdy Ranganathana „każdemu czytelnikowi odpowiednia książka, oszczędzaj czas czytelnika, biblioteka żywym i rozwijającym się organizmem” były realizowane w codziennej praktyce bibliotecznej. Dzięki jego licznym kontaktom służbowym i osobistym, udziałowi w aukcjach księgarskich, antykwarycznych, „żyłce szperacza” zbiory biblioteki, a w szczególności silesiana i książki zabytkowe, znacznie się powiększały, by w przyszłości stworzyć wspaniałą kolekcję najcenniejszych starodruków i rękopisów.

W jubileuszową, dziesiątą rocznicę powstania Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu otrzymała imię dziewiętnastowiecznego działacza oświatowego, założyciela pierwszych polskich bibliotek i czytelni ludowych na Śląsku Emanuela Smołki. Fakt ten upamiętniła wmurowana na gmachu biblioteki tablica pamiątkowa. Poprawiła się nieznacznie sytuacja lokalowa biblioteki – główna wypożyczalnia z ciemnych sal opolskiego ratusza przeniesiona została do nowego lokalu przy pl. Armii Czerwonej.

Nowe zadania biblioteki w tym okresie, zmiany kierunków i form pracy oświatowej, rezygnacja z przygotowywania imprez masowych na rzecz pracy z czytelnikiem indywidualnym, spowodowały zmiany organizacyjne. W 1960 roku powstał Dział Informacyjno-Bibliograficzny, któremu podlegała czytelnia i księgozbiór naukowy. Dopiero w końcu lat sześćdziesiątych, ze względu na rozrastające się w szybkim tempie zbiory naukowe, przy Dziale Udostępniania utworzony został Oddział Zbiorów Naukowych, a w 1969 roku podobnie postąpiono ze zbiorami specjalnymi tworząc Dział Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych. W tym okresie biblioteka prowadziła różne formy popularyzacji literatury, m.in. w 1963 roku miała swój początek akcja spotkań autorskich „Nieprzetarte szlaki”. Trwała ona dziesięć lat, w ciągu których przygotowano ponad 2000 spotkań Opolan z czołowymi polskimi pisarzami.

Trzecie dziesięciolecie działalności biblioteki to początek współpracy z bibliotekami zagranicznymi: w listopadzie 1972 roku z Biblioteką Okręgową w Poczdamie, a dwa lata później z Państwową Biblioteką Naukową w Bańskiej Bystrzycy. Były to lata, kiedy każdy wyjazd zagraniczny stanowił nie lada wydarzenie. Dzisiaj krąg zagranicznych bibliotek współpracujących z naszą placówką znacznie się powiększył. Należą do nich biblioteki w Czechach, Niemczech, Rosji, Słowacji, na Ukrainie i Węgrzech. Efektem ścisłych kontaktów z partnerami zagranicznymi jest wymiana zbiorów, organizacja konferencji, wyjazdy studyjne bibliotekarzy, wystawy promujące biblioteki.

W latach siedemdziesiątych biblioteka przy Piastowskiej 18 borykała się z ciasnotą, niewiele pomógł wybudowany na zapleczu pawilon typu „Bydgoszcz”, do którego przeniesiono Wypożyczalnię Naukową. Strychy wykorzystano na magazyny czasopism. Fatalnie oświetlone pomieszczenia, niskie stropy, brak ogrzewania powodowały, że znoszenie przez dwa piętra oprawnych tomów czasopism

Budynek biblioteki przy ul. Piastowskiej 18-19
w latach sześćdziesiątych i dziś

Odbudowa zamku w Rogowie Opolskim,
stan w kwietniu 1972 roku i dziś

Zespół zamkowo-parkowy w Rogowie Opolskim

Powódź w lipcu 1997 roku

1. Czytelnia przy ul. Piastowskiej (1961)
2. Gabinet muzyczny Wypożyczalni Centralnej przy pl. Armii Czerwonej (1965)
3. Wypożyczalnia Centralna przy pl. Armii Czerwonej (1965)
4. Wypożyczalnia Centralna przy ul. Koźnego (1976)
5. Czytelnia Filii nr 1 przy ul. Dambonia (1976)

1. Dział Informacyjno-Bibliograficzny
2. Magazyny wypożyczalni
3. Czytelnia
4. Wypożyczalnia
5. Oddział Muzyczny
6. Oddział Zbiorów Obcojęzycznych
7. Biblioteka Austriacka-Österreich-Bibliothek

było nie lada wyzwaniem. To prowizoryczne rozwiązanie funkcjonowało nadzwyczaj długo (do 1997 r.).

Prężnie natomiast rozwijała się sieć miejska biblioteki. Ważnym wydarzeniem było otwarcie w styczniu 1974 roku Oddziału Muzycznego i Zbiorów Audiowizualnych przy Wypożyczalni Centralnej. Dziesięć lat wcześniej ogólnopolska prasa donosiła, że w Opolu powstała pierwsza w Polsce wypożyczalnia płyt, niewielki kącik w starej wypożyczalni okazał się niewystarczający, zbiór muzykaliów szybko się rozrósł, przybywało czytelników. Korzystając z nowo oddanego lokalu przy ul. Kośnego oddział nie tylko udostępniał płyty, taśmy, pomoce do nauki języków, ale zgodnie z porozumieniem biblioteki i Biura Wystaw Artystycznych eksponował wymienne wystawy malarskie opolskich plastyków.

Biblioteka, mając ambicje wydawnicze, utworzyła w 1974 roku Dział Konserwacji Zbiorów i Małej Poligrafii, jego kierownictwo powierzono Józefowi Kwiatkowskiemu. Oprócz wydawnictw, reprografii, intrologatorni działała stacja mikrofilmowa, która pozwoliła zabezpieczyć szczególnie cenne druki, a zmikrofilmowane wielkoformatowe roczniki czasopism oszczędzały miejsca w magazynach.

Nowa reforma administracyjna państwa w 1975 roku, która podzieliła kraj na 49 województw i zlikwidowała powiaty rozbijając dotychczasowe struktury organizacyjne bibliotek, niekorzystnie wpłynęła na ich pracę. Od województwa odpadły powiaty: oleski i raciborski, w miejsce powiatowych powstały miejsko-gminne biblioteki publiczne. Biblioteka przejęła część zbiorów po byłej Powiatowej Bibliotece Publicznej Opolu. Zmieniała się też struktura Działu Instrukcyjno-Metodycznego, powstały cztery terenowe zespoły instruktorów z siedzibami w Brzegu, Kędzierzynie-Koźlu, Nysie i Opolu. Biblioteka po raz kolejny zmieniła nazwę na Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Emanuela Smołki w Opolu. W tym też roku zakończono prace przy odbudowie zamku w Rogowie Opolskim, wreszcie najcenniejsza kolekcja starodruków i rękopisów otrzymała nowe, godne miejsce. Ze względu jednak na ciasnotę panującą w budynku przy ul. Piastowskiej, do zamku przeniesiono bibliotekę składową. W 1979 roku Oddział Zbiorów Muzycznych przeniósł się do zabytkowego lokalu przy ul. Zamkowej 1. Wnętrze projektował Wincenty Maszkowski. Było elegancko i światowo, długo chwaliliśmy się tą placówką.

Lata siedemdziesiąte były również „złotym” okresem czytelnictwa w bibliotekach. Dobra książka stanowiła towar deficytowy, w księgarniach często możliwa do kupienia jedynie „spod lady”, tak więc wielu czytelników szukało jej w bibliotece. Wzrost czytelnictwa spowodowany był również wyżem demograficznym tych lat, zwiększoną liczbą studentów. Czytelnicy szturmowali czytelnię i wypożyczalnię przy ul. Piastowskiej 18. Był to również czas organizacji licznych seminariów wojewódzkich i ogólnopolskich, konkursów czytelniczych i literackich, wystaw, m.in. Opolskich Dni Literatury.

Druga połowa lat siedemdziesiątych przyniosła zmiany na stanowiskach dyrektorów biblioteki, najpierw wicedyrektorem została Stanisława Giecewicz,

a w 1977 roku powołano na stanowisko dyrektora naczelnego Władysława Wąsila. Roman Sękowski został wicedyrektorem do spraw merytorycznych. W działach biblioteki też zaszły zmiany. Pod egidą Feliksa Smaczniaka w Dziale Gromadzenia rozpoczęto centralny zakup zbiorów dla bibliotek publicznych w województwie. Na zapleczu biblioteki stało kilka „żuków”, które rozwoziły książki po całej Opolszczyźnie. Kierownikiem Oddziału Zbiorów Naukowych została Joanna Czarkowska-Pasierbińska, a w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym zatrudniono cztery świeżo upieczone absolwentki bibliotekoznawstwa, polonistyki i historii; w 1980 roku kierownictwo działu powierzono Annie Śliwińskiej. W drugiej połowie lat siedemdziesiątych powołano Oddział Kontroli i Selekcji Zbiorów oraz Samodzielny Oddział Bibliografii Regionalnej. Okres ten charakteryzował się dużą fluktuacją kadr. Część pracowników szukała lepiej płatnej pracy, w lepszych warunkach i o dogodniejszych godzinach pracy (na przykład Czytelnia i Dział Informacyjno-Bibliograficzny pracowały codziennie do 21.00 oraz we wszystkie soboty i niedziele). Jednak wiele osób związało swoje zawodowe życie z biblioteką na całe lata, należały do nich m.in.: Janina Knapik, Halina Gąszczyńska, Janina Kościów, Teresa Jakubczak, Anna Bednarowska, Roman Sękowski, Danuta Branicka, Mieczysław Faber, Ireneusz Chudy.

Rok 1980 zburzył spokój biblioteki. Podobnie jak w całym kraju, tak i tu przyniósł akcje protestacyjne, strajki, niepokoje, konflikty. Do nowego związku zapisała się większość załogi. Zawierowania polityczne lat osiemdziesiątych miały znaczący wpływ na funkcjonowanie biblioteki. Mimo niesprzyjającej sytuacji podejmowano starania o rozbudowę bazy bibliotecznej na terenie Opola. Liczba filii bibliotecznych wzrosła w okresie 1980-1982 do 22 (oprócz placówek osiedlowych na Chabrach, Dambonia i ZWM-ie, przyłączonych do Opola wsi: Maliny, Grudziec i Wójtowej Wsi, działały w mieście specjalistyczne filie przy szpitalach: ginekologicznym, neuropsychiatrycznym i onkologicznym). Sama siedziba główna biblioteki poszerzyła się o część sąsiedniego budynku (w 1981 roku miasto przekazało WBP obiekt przy ul. Piastowskiej 19 wraz z przylegającą działką). We wrześniu 1984 roku dyrektorem biblioteki został Tadeusz Chrobak, który szefuje opolskiej placówce do dziś. Rok później znaczącym wydarzeniem dla opolskiej książki było otwarcie największej biblioteki filialnej przy placu Hanki Sawickiej, nazywanej potocznie „Na cyplu”. Biblioteka pod kierownictwem Janiny Kościów stała się centrum życia kulturalnego miasta.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu zawsze borykała się z problemem selekcji księgozbioru. Początkowo do utworzonej w zamku rogowskim biblioteki składowej trafiała znaczna część tego rodzaju zbiorów. W 1977 roku powstał Dział Zbiorów Rezerwowych, oprócz biblioteki składowej przejął on Oddział Gospodarki Rezerwami z magazynem w Golczowicach. Zbiory rezerwowe, które w końcu znalazły swoje miejsce w pomieszczeniach baraku Rozgłośni Radiowej, pod koniec 1987 roku osiągnęły rekordową liczbę blisko 45 tysięcy.

Zmiany ustrojowe w Polsce po 1989 roku: zniesienie cenzury, demokratycz-

ny ustrój państwa, decentralizacja zarządzania, powołanie samorządów lokalnych, gospodarka rynkowa, uznanie mniejszości narodowych – wszystko to miało decydujący wpływ na dalszą działalność biblioteki. W 1991 roku weszła w życie nowa struktura organizacyjna biblioteki. Miastu przekazano wypożyczalnię centralną, oddział dziecięcy i wszystkie filie biblioteczne. W nowej strukturze organizacyjnej biblioteki wojewódzkiej pozostały: Dział Instrukcyjno-Metodyczny, Dział Informacyjno-Bibliograficzny, Dział Gromadzenia, Opracowania Zbiorów i Katalogów, Dział Udostępniania z Czytelnią, Wypożyczalnią Zbiorów Naukowych, Oddziałem Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych, Oddziałem Muzycznym, Oddziałem Zbiorów Obcojęzycznych.

Lata dziewięćdziesiąte były rewolucyjne dla Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu pod każdym względem. Decentralizacja systemu zarządzania usamodzielniała biblioteki publiczne. Dotychczasowe relacje biblioteka wojewódzka – biblioteki samorządowe z nadzorująco-nakazowych zmieniły charakter na partnerskie i doradcze.

W 1990 roku z myślą o czytelnikach znających język niemiecki oraz tych, którzy chcieli się go nauczyć, rozpoczęto kompletowanie księgozbioru w języku niemieckim w nowo powstałym Oddziale Zbiorów Obcojęzycznych. Opolska biblioteka od wielu lat konsekwentnie chroni dorobek kultury na Śląsku, którego znaczącą część stanowi dorobek kultury niemieckiej. W 1999 roku przejęto z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej XIX i XX-wieczną kolekcję książki niemieckiej. W urozmaiconej i bogatej ofercie kulturalnej biblioteki udostępniającej zbiory w języku niemieckim znajdują się: wystawy, sesje popularyzujące wiedzę o Śląsku, wydawnictwa promujące niemieckie zbiory i in.

W 1993 roku otwarta została Biblioteka Austriacka-Österreich Bibliothek, czwarta w Polsce, a jednocześnie pierwsza biblioteka publiczna. Strona austriacka zobowiązała się dostarczać książki i szkolić pracowników. Biblioteka zapewniła lokal i kadrę. Do dnia dzisiejszego placówka wyróżnia się prowadzoną działalnością kulturalno-oświatową, m.in. corocznie organizowanymi od 2000 roku „Wiosnami Austriackimi”. Popularyzowanie austriackiej literatury i kultury, organizacja spotkań, koncertów, konkursów wiedzy o Austrii czy kursów językowych nie byłyby możliwe bez zaangażowania pracowników, a w szczególności kreatywności liderki biblioteki Moniki Wójcik-Bednarz, która została w 2010 roku odznaczona austriackim Krzyżem Honorowym za Zasługi w Dziedzinie Nauki i Sztuki; wcześniej, w 2003 roku, odznaczenie takie odebrał dyrektor biblioteki Tadeusz Chrobak.

Zmiany nastąpiły też w bazie biblioteki. W 1994 roku z przylegającego do biblioteki terenu i budynków wyprowadziły się radio i telewizja, a biblioteka uzyskała na własność zabytkowy pałacyk i budynek gospodarczy.

Zniesienie cenzury spowodowało żywiołowy rozwój wydawnictw. W astronomicznym tempie mnożyły się wydawane tytuły. Nastąpił również niebywały rozwój piśmiennictwa o regionie. Prawie w każdej gminie pojawił się lokalny periodyk, wydawano przewodniki, informatory, albumy, bedekery. Biblioteka opolska, która od 1958

roku gromadziła regionalny egzemplarz obowiązkowy, ma wielkie zasługi w zakresie ochrony piśmiennictwa regionalnego oraz dokumentowania wiedzy o regionie. Księgozbiór śląski jest jedną z największych kolekcji tego typu w województwie, a jedenaście tomów *Bibliografii Województwa Opolskiego* i ich kontynuacja w postaci bibliograficznej bazy regionalnej stanowi najbogatsze źródło informacji o Śląsku Opolskim.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu stale wspierała i promowała opolską literaturę poprzez spotkania, biesiady literackie, benefisy, organizację wystaw po wydawanie wartościowych form poetyckich i prozatorskich opolskich twórców. W latach dziewięćdziesiątych wznowiono „Urbanowe spotkania” promujące opolskie środowisko literackie. W 1995 roku biblioteka przygotowała wystawę i sesję popularnonaukową z okazji półwiecza powojennego życia literackiego Opolszczyzny.

O takim scenariuszu dla biblioteki, jaki wyznaczył lipiec 1997 roku nie pomyślał chyba nikt. Największa powódź w powojennej Polsce spustoszyła Opolszczyznę, Opole, wyspę Pasiekę i naszą bibliotekę. Na nic zdało się podjęte w przeddzień powodzi przekładanie zbiorów na wyższe półki, zabezpieczanie piwnic workami z piaskiem. Siła wody była tak wielka, że ciężkie regały z książkami poskładały się jak kostki domina. Woda zalała wszystkie pomieszczenia na parterze. Bilans strat przerażał. Zalanych zostało około 2000 m² powierzchni w sześciu budynkach biblioteki. Zniszczeniu uległy pomieszczenia, meble, sprzęt, a przede wszystkim straciliśmy około 100 tysięcy zbiorów. Cała załoga z poświęceniem ratowała dobytek i zbiory biblioteki. Część najcenniejszych dziewiętnastowiecznych zniszczonych książek trafiła do Torunia, gdzie poddano je konserwacji. Z pomocą przyszły biblioteki i instytucje z całego kraju. Dzięki nim został częściowo odbudowany księgozbiór. W czasie następnych kilkunastu miesięcy trwał remont kapitalny biblioteki, ogromnym wysiłkiem pracowników dokonano przemieszczeń dziesiątków tysięcy książek, bowiem część agend była cały czas otwarta. 29 stycznia 1999 roku nowoczesna, zautomatyzowana biblioteka znów mogła w pełni służyć naszym czytelnikom. Poprawa warunków lokalowych, nowe wyposażenie, nowoczesny sprzęt audiowizualny i komputerowy umożliwiły znaczne rozwinięcie oferty kulturalnej i edukacyjnej biblioteki. Dzięki wprowadzeniu reformy administracyjnej w tymże roku biblioteka zyskała status samodzielnej jednostki kultury.

Rok 2001 przebiegał w bibliotece pod hasłem jubileuszu 50-lecia jej działalności. Biblioteka uhonorowana została przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zaszczytnym medalem „Bibliotheca Magna Perennisque”, przyznawanym instytucjom i organizacjom za wspieranie nowoczesnego bibliotekarstwa. W następnym roku biblioteka otrzymała również zadania przewidziane dla biblioteki ziemskiego powiatu opolskiego (na podstawie porozumienia między Starostwem Powiatowym a Samorządem Województwa Opolskiego).

W 2003 roku przy bibliotece powołano Pomaturalne Studium Zawodowe Zaoczne o kierunku bibliotekarskim, będące filią Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej w Warszawie. Nowa placówka edukacyjna miała wypełnić lukę, jaka powstała po zlikwidowaniu Państwowego

Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy w Opolu. Studium działało pięć lat i przygotowało około stu bibliotekarzy do pracy w zawodzie.

W 2006 roku rozpoczął działalność Punkt Informacji Prawnej prowadzony przez członków Koła Naukowego „Młodych Prawników” przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego. Na zasadach wolontariatu studenci do dziś świadczą bezpłatną pomoc prawną czytelnikom biblioteki.

W tym też roku na fasadzie biblioteki przybyła nowa tablica. Została wmurowana z okazji pięciolecia współpracy Województwa Opolskiego i Obwodu Iwano-Frankińskiego.

Pod koniec 2006 roku ukazało się Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na mocy którego Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu, jako 12 biblioteka publiczna, została zaliczona w poczet bibliotek naukowych.

Opolska biblioteka zawsze starała się być miejscem, gdzie krzyżują się drogi środowisk kulturalnych, społecznych, mniejszości narodowych naszego województwa. Jest organizatorem seminariów, sesji popularnonaukowych o zasięgu ogólnopolskim. Tu z czytelnikami spotykają się poeci, pisarze, publicyści, naukowcy i artyści.

W pierwszej dekadzie lat dwutysięcznych w bibliotece co dwa lata w maju odbywały się „Dni książki śląskiej”, w czasie których śląskie oficyny wydawnicze prezentowały nowości. Wydarzeniu towarzyszyły zwykle spotkania autorskie, konferencje, wystawy. Szkoda, że ta cykliczna impreza, przygotowywana z dużym rozmachem nie przyniosła oczekiwanych rezultatów i „umarła śmiercią naturalną”.

Biblioteka była organizatorem konferencji ogólnopolskich. W 1994 roku duże zapotrzebowanie na książki w językach obcych, ich lawinowy przyrost w bibliotekach, powoływanie nowych agend, które udostępniały zbiory obcojęzyczne, obsługa biblioteczna mniejszości narodowych były tematem sesji „Księgozbiory obcojęzyczne. Działalność bibliotek publicznych na rzecz mniejszości narodowych”. W listopadzie 1998 roku, na dwudniowej konferencji „Zbiory zabytkowe w bibliotekach publicznych”, przedstawiono stan posiadania bibliotek polskich w zakresie zbiorów historycznych i regionalnych, metody konserwacji i przechowywania zbiorów, ich opracowanie i rejestrację na nośnikach elektronicznych. W 2004 roku problemy współpracy wojewódzkich i powiatowych bibliotek publicznych nad tworzeniem bibliografii regionalnych były przedmiotem konferencji „Bibliografia województwa a bibliografia powiatu”. Rok później znawcy problematyki prawa bibliotecznego wypowiadali się na konferencji „Biblioteki publiczne w otoczeniu prawnym”. W 2008 roku szerokie grono specjalistów dyskutowało nad miejscem i rolą bibliotek publicznych, a zwłaszcza gromadzonych zbiorów, w dobie społeczeństwa informacyjnego podczas konferencji „Zbiory i zasoby informacyjne bibliotek publicznych wobec aktualnych zmian kulturowych i technologicznych”.

W dalszym ciągu prowadzona jest działalność wydawnicza. Co roku poligrafię biblioteki opuszcza kilkanaście nowych tytułów. W ostatnim dziesięcioleciu wydano kilka reprintów w ramach nowej serii bibliofilskiej. Pokazną część stanowią wydaw-

nictwa promujące opolskich pisarzy i poetów. Gros publikacji Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej to wydawnictwa informacyjno-bibliograficzne, promujące jej zbiory.

Od chwili powstania Wojewódzka Biblioteka Publiczna przygotowywała wystawy popularyzujące książkę, autorów i artystów, ale od kiedy otwarto Galerię WuBePe ta działalność znaczenie się rozszerzyła. Każdy miesiąc przynosi nową ekspozycję. Prezentowane są nie tylko wystawy własne, tę możliwość mają również biblioteki zagraniczne współpracujące z biblioteką oraz wiele organizacji opolskich.

W ostatnich latach, aby uzyskać dodatkowe środki finansowe, biblioteka przygotowuje propozycje nowych programów. I tak w 2009 r. w ramach projektu „Pi razy szkiełko i oko” czytelnicy spotkali się z kilkoma wybitnymi osobistościami nauki: prof. dr hab. Ewą Bartnik, znaną z badań i prac dotyczących genetyki, historykiem prof. dr hab. Andrzejem Paczkowskim, fizykiem prof. Wojciechem Nawrockim, archeologiem prof. Jolantą Młynarczyk. Cykl imprez, promujących osiągnięcia współczesnej nauki i jej przedstawicieli, zakończył historyk filozofii prof. Tadeusz Gadacz wystąpieniem „Kilka przesądów na temat wolności”. W ramach tego projektu opolska młodzież uczestniczyła w sesji popularnonaukowej „Odważ się być mądry - Sapere aude”, której prelegentami byli dziennikarze *Wiedzy i Życia* i *Gazety Wyborczej*.

Bilans minionych dziesięciu lat wskazuje, że Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu dobrze radzi sobie w nowych warunkach. Poprawiło się wyposażenie, zwłaszcza w sprzęt komputerowy. Biblioteka prowadzi wielokierunkową działalność rozwijającą i zaspokajającą potrzeby edukacyjne i kulturalne Opolan. Aby jednak stale podwyższać jakość oferowanych usług przystąpiono do międzynarodowego projektu „Biblioteki w społeczeństwie wiedzy – strategię dla przyszłości”, którego efektem było wypracowanie *Strategii rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. E. Smółki w Opolu na lata 2011-2020*. Opracowany dokument ukazuje mocne i słabe strony biblioteki, szanse i zagrożenia związane z jej rozwojem. Wskazuje najważniejsze cele i zadania, jakie muszą zostać wykonane, aby wizja biblioteki w 2020 roku była realna. Dokument, będący efektem pracy całej załogi, przedstawia perspektywiczny obraz placówki w kolejnym dziesięcioleciu jako instytucji będącej atrakcyjnym i rozpoznawalnym regionalnym centrum edukacji, informacji, kultury i odpoczynku, dostępnym w każdej przestrzeni, odpowiadającym na różne potrzeby czytelnicze, a jednocześnie będącej opiekunem i partnerem strategicznym bibliotek publicznych w województwie.

Historia opolskiej biblioteki to nie tylko dzieje lokalu, wyposażenia, księgozbioru, to również ludzie, którzy w jej wizerunek włożyli swoją wiedzę, umiejętności i osobiste zaangażowanie. W ciągu 60 lat przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną przewinęło się blisko tysiąc pracowników. Jej dzisiejszy kształt jest owocem pracy pięciu dyrektorów, dziesięciu wicedyrektorów, zastępów kierowników działów i oddziałów oraz rzeszy pracowników merytorycznych i administracyjnych. Część z nich w murach biblioteki spędziła większość życia zawodowego, dziś przebywają na emeryturze: Janina Kościów, Roman Sękowski, Ireneusz Chudy, Teresa Jakubczak, Irena Buczyńska, Alicja Bujak, Danuta Kobiałko, Elżbieta Knera. Niektórzy

odeszli na zawsze: Halina Gąszczyńska, Krystyna Szczudłowska, Aniela Kośna, Anna Bednarowska, Janina Knapik, Mieczysław Faber, Danuta Branicka, Maria Deblessem, Józef Kwiatkowski, Janina Jackowska. Spośród obecnie pracujących wymienię tych z najdłuższym stażem: Annę Śliwińską, Joannę Czarkowską-Pasierbińską, Ewę Wedemską-Zerych, Barbarę Hetmańską, Ewę Songajło, Krystynę Książek. Dyrektor biblioteki Tadeusz Chrobak pełni tę funkcję nieprzerwanie 27 lat. W ciągu sześćdziesięcioletniej historii kadra biblioteki była postrzegana jako jej mocna strona. Ostatnia ankieta „Informacja o pracownikach WBP” wykazała, że mamy pracowników wykształconych, znających języki obce; najlicniejszą grupę tworzą ludzie między 26 i 30 rokiem życia. Na przestrzeni sześćdziesięciu lat zmieniały się kryteria ważności działań. Entuzjazm towarzyszący pierwszym dniom: „kiedy pracy było dużo, ale atmosfera i samopoczucie wspaniałe”, „pracy dużo, ale szczęście, że jest prąd i woda, zimna ale jest”, radość z otrzymania każdej nowej książki, nowego mebla – wspominały pierwsze pracownice biblioteki Janina Knapik i Halina Gąszczyńska. Dziś większość działań w bibliotece opiera się na pracy zespołowej, dobrej współpracy koleżeńskej. Nasi pracownicy są nie tylko przewodnikami po zasobach tradycyjnych i elektronicznych biblioteki, doradcami informacyjnymi i bibliograficznymi, są także inicjatorami przedsięwzięć kulturalnych i naukowych. Ich wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe, umiejętność pracy z ludźmi gwarantują profesjonalną obsługę naszych czytelników.

Trudno nie wspomnieć o tym, jak do biblioteki wkraczała nowoczesność. Z chwilą otwarcia Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu posiadała maszynę do pisania, telefon oraz radioaparat marki „Ural”. W 1958 roku biblioteka udostępniła czytelnikom odbiornik telewizyjny. W każdą środę i sobotę w czytelni można było oglądać wiadomości kulturalne, występy recytatorskie, przedstawienia teatralne, a program telewizyjny wywieszano w gablocie przez budynek.

W 1964 roku powstała pierwsza w Polsce wypożyczalnia płyt, dla ochrony przed zniszczeniem na początku zamknięta w szafie, o wydarzeniu napisano nawet w *Przekroju*. Opolska biblioteka należała pod koniec lat sześćdziesiątych do nielicznych w Polsce, które mikrofilmowały czasopisma. Nowatorską formą promocji biblioteki w tym czasie była reklama filmowa. Zamówiono kilka kompletów przeźroczy wraz z nagraniami na taśmie magnetofonowej, które przez wiele lat Opola nie mogli oglądać przed seansem filmowym.

Od 1974 roku biblioteka dysponowała dalekopisem, który miał przyspieszyć wypożyczenia międzybiblioteczne. W drugiej połowie lat siedemdziesiątych biblioteka posiadała kilkanaście czytników do mikrofilmów i półautomatyczną kopiarkę. Korzystała również z jednego z pierwszych zautomatyzowanych systemów informacji przygotowywanych przez ośrodki zagraniczne, a dystrybuowanych przez Politechnikę Wrocławską, tzw. systemu selektywnej dystrybucji informacji, który dostarczał gotowe dane bibliograficzne publikacji na zgłoszone przez bibliotekę tematy (sdi służyła bardziej do celów szkoleniowych niż była rzeczywiście wykorzystana przez czytelników WBP).

Jak donosiły kroniki biblioteczne w 1976 roku nowoczesność wkroczyła również do działu opracowania, który dzięki użyciu amerykańskiego Mini-Graphu 120 mógł w ciągu minuty wydrukować kilkadziesiąt odbitek kart katalogowych, co w przypadku wprowadzenia w 1977 roku centralnego systemu gromadzenia i opracowania zbiorów dla bibliotek publicznych w całym województwie było dużą oszczędnością czasu.

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych rozpoczął się okres rewolucji technologicznej w bibliotece w zakresie opracowania, katalogowania oraz informacji o zbiorach. Komputeryzacja biblioteki stała się najbardziej wyrazistym symbolem nowoczesności. Ze względu na brak działań systemowych w skali ogólnokrajowej dotyczących automatyzacji procesów bibliotecznych, eksperymentowano z różnymi systemami komputerowymi, w końcu wybrany został system SOWA. Szybki rozwój technologii multimedialnych otworzył przed biblioteką nowy obszar działania. W 2000 roku pod adresem internetowym www.wbp.opole.pl zamieszczona została witryna Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu. Kilka lat później witryna internetowa otrzymała nową szatę graficzną. W 2004 roku biblioteka pokazała swój katalog w Internecie. Ale przełomowym rokiem dla komputeryzacji instytucji był rok 2005, w którym zakupiono nowe serwery, sprzęt komputerowy i oprogramowanie biblioteczne z technologią klient/serwer, a także umożliwiono dostęp do Internetu za pośrednictwem połączenia szerokopasmowego DSL. Nowe technologie wpłynęły na gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji. Biblioteka uzyskała dostęp do wielu baz bibliograficznych i tekstowych. Oprócz zamieszczenia całych zbiorów biblioteki w katalogu komputerowym, sama również tworzy od 1988 roku bibliograficzną bazę regionalną. Obserwowane ostatnimi laty zmiany w bibliotece przebiegają wielokierunkowo – obok książek i czasopism oraz innych dokumentów pisemnych rozpowszechnia się materiały audiowizualne i elektroniczne. Bibliotekarz już nie tylko bezpośrednio rozmawia z czytelnikiem, coraz częściej nasi użytkownicy korzystają z komunikacji internetowej, składają elektroniczne zamówienia, korzystają ze zdigitalizowanych dokumentów zamieszczonych w Opolskiej Bibliotece Cyfrowej. Ta zmienność wydaje się być charakterystyczną cechą przyszłości biblioteki.

Na zakończenie trochę statystyki:

- Wszystkie nieruchomości będące własnością biblioteki zajmują powierzchnię 5 874 m².
- Biblioteka dysponuje ponad 310 000 księgozbiorem.
- W 2010 roku wszystkie agendy WBP odwiedziło 116 739 osób, które wypożyczyły około 550 000 zbiorów, katalog on-line na stronie www.biblioteki.przeszukiwano 204 134 razy, a Opolską Bibliotekę Cyfrową odwiedziło 20 657 internautów.
- Na stanowiskach czytelniczych i pracowniczych funkcjonuje 129 komputerów, 19 laptopów, 38 drukarek, 7 skanerów, 3 czytniki multimedialne i jeden dla niedowidzących, 4 kserokopiarki.

- Biblioteka zatrudnia 102 pracowników, w tym 52 pracowników działalności podstawowej.

W opracowaniu wykorzystano artykuły publikowane na łamach „Pomagamy sobie w pracy” 1956-2010, roczniki „Działalności Bibliotek Publicznych w Województwie Opolskim” za lata 1974-2009, artykuł Tadeusza Chrobaka „Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki w Opolu – krótka historia”, zamieszczony w księdze jubileuszowej dedykowanej Janowi Wołoszowi „Wokół bibliotek i bibliotekarstwa”, Warszawa 2005.

STRESZCZENIE

Powstanie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu było ściśle związane z utworzeniem województwa opolskiego, a jej organizacja z kolejnymi podziałami administracyjnymi kraju. Opolska biblioteka przez sześćdziesiąt lat nie tylko prowadziła działalność popularyzatorską, promującą jej zbiory i usługi, szła jeszcze o krok dalej podejmując wiele inicjatyw zmierzających do aktywizacji kulturalnej i edukacyjnej opolskiej społeczności. Obecny kształt biblioteki to wspólny dorobek kierownictwa oraz wielu pracowników, którzy w minionych 60 latach związali swoje życie, zainteresowania i ambicje zawodowe z tą instytucją. Dziś Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu to placówka nowoczesna, zautomatyzowana, dobrze wyposażona, z bogatym księgozbiorem ogólnym i regionalnym uzupełnionym o cyfrowe zasoby, posiadająca cenną kolekcję zbiorów zabytkowych, zaspokajająca potrzeby edukacyjne i kulturalne Opolan, będąca opiekunem i partnerem bibliotek publicznych w województwie.

SUMMARY

The establishment of the Voivodeship Public Library in Opole was closely connected with the establishment of the Opole Voivodeship, and its organization was connected with the subsequent administrative divisions of the country. The library in Opole for sixty years has been popularizing and promoting its collection and services, but also it has gone one step further undertaking many initiatives that have aimed at cultural and educational activation of the Opole community. The present form of the library is the result of the common effort of both the directors and many employees who in the last sixty years have tied their lives, interests and professional ambitions to this institution. Today the Voivodeship Public Library in Opole is a modern, automated, well-equipped institution, with a rich book collection (general and regional that has been supplemented with a digital collection); in addition, the library has a valuable vintage book collection that satisfies cultural and educational needs of Opole residents. The library is the guardian and a partner of other public libraries in the region.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Entstehung der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek Oppeln ist eng mit der Gründung der Oppelner Woiwodschaft verbunden. Der Aufbau ihrer Organisation war mit weiteren administrativen Maßnahmen des Staates verbunden. Die Oppelner Bibliothek hat in ihrer 60-jährigen Geschichte nicht nur Wissen, Bestände und Dienstleistungen der Einrichtung popularisiert, sie ging noch einen Schritt weiter, indem sie die Öffentlichkeit und Kulturinitiativen aktivierte. Die heutige Bibliothek ist ein gemeinsames Werk der Leitung und vieler Mitarbeiter, die in den vergangenen 60 Jahren ihr Leben, ihre Interessen und ihren Ehrgeiz mit dieser Institution verbunden haben. Die heutige Öffentliche Woiwodschaftsbibliothek ist eine moderne, gut ausgestattete Einrichtung mit zahlreichen Beständen reich an Allgemein- und Regionalliteratur sowie auch an digitalen und historischen Beständen. Die Bibliothek deckt die Nachfrage der Oppelner Bevölkerung nach Bildung und Kultur und ist Betreuer und Partner der öffentlichen Büchereien in der Woiwodschaft.

BIBLIOTEKA WE WSPOMNIENIACH BIBLIOTEKARZY ORAZ PRZYJACIOŁ BIBLIOTEKI

oprac. Joanna Czarkowska-Pasierbińska

Wspomnienia... Kilkanaście tekstów napisanych przede wszystkim przez długoletnich pracowników biblioteki. Są wśród nich także dwaj dyrektorzy: Roman Sękowski i Tadeusz Chrobak, którzy stworzyli obecną bibliotekę i odcisnęli na niej ślad swych osobowości i pasji tworzenia. Dla większości wspominających, biblioteka była czymś więcej niż tylko miejscem pracy – tutaj spierali się i dyskutowali, zawierali przyjaźnie i bawili się. Są jej wierni, ciesząc się sukcesami i boleśnie przeżywają porażki. Dbają o jej dobre imię i pozycję wśród innych instytucji miasta. Wiele ciepłych słów powiedziano o ludziach, którzy pracowali w bibliotece. Są tu również wspomnienia znanych Opolan – przyjaciół biblioteki: opolskiego poety Jana Goczoła, historyka i biografisty profesora Stanisława Niciei, czy najwierniejszego naszego czytelnika, Zbigniewa Kościowa.

Jan Goczoł

Jeżeli ocalał we mnie jakiś świat zdumień, tajemny, otwierający się wciąż jeszcze, a może wciąż na nowo, jako świat fascynujący i magiczny, to jest to świat książki: świat książek, w których słowa, każde słowo, pulsuje nie doznawaną nigdzie indziej energią urzeczeń, znaczeń i wieloznaczności. Stało się tak od pierwszej książki „dla dorosłych”, jaką przeczytałem w drugiej czy w trzeciej klasie szkoły podstawowej - powieści o ostatnim rejsie „Gunborgi”, okręcie Wikingów. I tak to trwa: kiedy bywam nad Morzem Północnym, wciąż na nowo zdaje mi się widzieć „Gunborgę”, przepływającą wzdłuż tamtego morskiego horyzontu.

Cóż zatem powiedzieć o bibliotekach, w których bywałem, i w których bywam?... Cóż powiedzieć o bibliotekarzach, o opiekunach i strażnikach tych książek, równie pół rzeczywistych, pół z tych tajemnic swoich księgozbiorów, pojawiających się zawsze, zda się, bezszelestnie, łagodnie pytając, jakby sami byli postaciami z tych strzeżonych księgozbiorów, (czy dlatego bywają to prawie wyłącznie kobiety?...)

Wiele takich bibliotek poznałem. Także tak dalekie, jak bibliotekę macedońską w Skopje z jej starocerkiewno-głagolickimi zbiorami, czy fascynujący zbiór starych, przedwiecznych rękopisów klasztornych w Mongolskiej Bibliotece Narodowej w Ułan Bator... Obrazy wszystkich tych bibliotek noszę przecież w

sobie, kiedy zachodzę do „moich” bibliotek opolskich – do Miejskiej Biblioteki przy placu Piłsudskiego, nade wszystko zaś do Biblioteki Wojewódzkiej, z której zbiorów korzystam już od pół wieku – zarówno z tych zgromadzonych w wypożyczalni przy ulicy Piastowskiej, jak i z jej zbiorów specjalnych w Rogowie, (kompleks tamtejszych budynków zamkowych odbudowanych i pieczołowicie odrestaurowanych na potrzeby tego cennego księgozbioru, jak i zaadaptowanego dla biblioteki pałacyku w sąsiedztwie opolskiego budynku wypożyczalni, domagałoby się odrębnej laudacji!).

Jeślibym miał dla siebie przywołać na ten Jubileusz jakąś czytelną metaforę, to powiem, że w chaosie i w hałasie Miasta opolska Wojewódzka Biblioteka Publiczna była i pozostała jednym z sześciu, siedmiu stałych i trwałych znaków rozpoznawczych Opola.

Zbigniew Kościów

Zbliżenia do celu świata

Tytuł tych wspominek trąci trochę patosem, ale też okazja usprawiedliwia go, bo od lat sześćdziesięciu opolska Biblioteka Wojewódzka zbliża nas do książki, a ta – według francuskiego poety – jest „ostatecznym celem świata” (zagadka dla czytelników: jak się nazywał ten poeta?).

Pracownicy Jubilatki skutecznie ułatwiali mi zawsze dotarcie do potrzebnych publikacji i informacji, nie tylko krajowych. Oczywiście nie można tego traktować jako działań wyjątkowych. Natomiast forma przyjęcia i załatwienia prośby czytelniczej, to już sprawa godna ukłonu dziękczynnego. Zwłaszcza gest współczucia łagodzący wiadomość o niemożności zdobycia „obiektu pożądanego” zasługuje na wyróżnienie. Biblioteka 60-latka wspaniałomyślnie wydała kilka moich publikacji o znaczeniu nie tylko regionalnym, co potwierdzają pozytywne recenzje z Armenii i Niemiec.

Z niekłamanym sentymentem wspominam: Panią Anielę Kośną, ofiarne przepisującą mi na maszynie teksty niemieckie i serbołużyckie i Panią Hannę Jamry, wyrozumiale redagującą 100-stronicową publikację w języku serbołużyckim. Pani Joanna Czarkowska-Pasierbińska dowcipnie, a zarazem dyskretnie potrafi zaproponować zdystansowanie się do lokalnych osobliwości kulturalnych, a pani Mirosława Waluś – zauważyć nawet taki szczegół, jak brak psa na fotografii czytelnika, któremu poświęcono wystawę w Bibliotece. Publikacjom poświęconym kulturze muzycznej Ormian, żyjących nie tylko w Polsce, przysłużyli się Państwo Stanisława Giecewicz-Pilarska i Roman Sękowski, a wierszom o muzyce – Pani Anna Śliwińska. Trudno też nie wspomnieć o trudzie techniczno-artystycznym Pana Józefa Kwiatkowskiego.

Dokonaniom tym nie towarzyszy jałowo-pokazowy hałas. Biblioteka im. Emanuela Smółki pracuje bez objawów snobizmu profesjonalnego, którego najjałowniejszym przejawem jest tytułomania.

Do polskiego „dziękuję” dodaję ormiańskie „sznorahakałutun” i serbołużyckie „dżak a sława”, trzykrotna sława!

* * *

prof. dr hab. Stanisław Sławomir Nicieja

Wspólnie w szczęściu i nieszczęściu

W mojej biografii naukowej opolska Wojewódzka Biblioteka Publiczna odgrywa istotną rolę już od prawie czterdziestu lat. Miałem szczęście od 1973 roku być jej sąsiadem, dosłownie przez ulicę, (mieszkałem przy ulicy Niedziałkowskiego do roku 2001). I szczególnie w czasach asystenckich w jej czytelniach byłem stałym gościem, bo tam miałem najbliżej. Biblioteka Główna dawnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej – mojej uczelni – była przecież kilkanaście ulic dalej, aż na Oleskiej.

Zdarzało mi się, że gdy potrzebowałem szybko skorzystać z prasy albo słowników specjalistycznych i biograficznych, to nawet w papciach przesakiwałem przez płot na ulicy Niedziałkowskiego i po minucie byłem już w czytelni. Zawsze mogłem tam liczyć na życzliwość, uczynność i merytoryczną pomoc. Kilka pań w katalogach i czytelni było niezwyklej urody, co stanowiło dla mnie dodatkowy magnes, aby tam wpadać nie tylko po książkę.

Z czasem biblioteka uniwersytecka, której zasoby bardzo się rozbudowały i wyspecjalizowały, zaczęła przesłaniać mi zbiory Biblioteki Wojewódzkiej. Ale jakże często, kiedy katalog uniwersytecki wykazywał brak danej pozycji, mogłem liczyć, że w Bibliotece Wojewódzkiej potrzebną mi książkę znajdę. Czułem się nawet uprzywilejowany, bo kilka razy zdarzyło mi się bezkarnie przetrzymywać nieprzychylnie długo książkę, która była mi niezbędna przy mojej pracy badawczej.

W 1997 roku wspólnie przeżyliśmy dramat powodzi. Byłem wówczas świeżo wybranym rektorem Uniwersytetu, oszołomiony ciosem prosto w serce uczelni, gdyż powódź zniszczyła wówczas Bibliotekę Główną UO. Razem więc byliśmy w wielkiej biedzie, bo był to czas, kiedy biblioteka uniwersytecka, którą kierowała dr Wanda Matwiejczuk, i Biblioteka Wojewódzka, pod dyrekcją bardzo bliskiego mi kolegi, Tadeusza Chrobaka, były w bezpośrednim sąsiedztwie, dzieliła je tylko ulica Strzelców Bytomskich. I obie księgarnie dostały od powodzi nokautujący cios. Musieliśmy wywieźć na wysypisko tysiące książek i roczników czasopism oblepionych błotną mazią. Wspólnie walczyliśmy wówczas z żywiołem, pocieszałyśmy się nawzajem i wspólnie z wielkim trudem odbudowywaliśmy latami zasoby naszych bibliotek.

Podziwiałem, jak dzięki sprawnemu kierownictwu i wyobraźni dyrektora Tadeusza Chrobaka, biblioteka się rozbudowywała i nabierała niezwykle atrakcyjnego kształtu, przejmując m.in. pałacyk przy ulicy Piastowskiej po przeniesieniu się opolskiego radia i telewizji do nowych siedzib.

Zawsze ceniłem sobie spotkania autorskie, które organizowała dyrekcja Biblioteki Wojewódzkiej. Dzięki przedsiębiorczości i świetnym kontaktom z twórcami, na spotkania te przybywali znakomici pisarze – z ekstraklasy i pierwszej ligi polskiej literatury i historiografii. Dzięki tym spotkaniom mam w swoich zbiorach książki z autografami najlepszych polskich piór. Miałem też satysfakcję wielokrotnie prowadzić spotkania autorskie w Bibliotece Wojewódzkiej, co często kończyło się przyjaźniami z twórcami, którzy byli bohaterami tych spotkań.

Traktuję więc piękny jubileusz Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej jak święto najbliższych mi przyjaciół i członków mojej rodziny. Życzę Dyrekcji i profesjonalnej ekipie, która prowadzi tę świetną księżnicę, kolejnych 60. równie owocnych lat działalności.

* * *

dr hab. Maria Kalczyńska

Kiedy osiedlałam się z rodzicami na Opolszczyźnie w 1959 r. nie przypuszczałam, że moje życie zawodowe i pasje naukowe związane zostaną z kulturą książki. Wyrosłam w patriotycznej, kresowej rodzinie, gdzie zawsze panował kult prawdy i wiary, a literatura polska stanowiła ważne ogniwo mojego młodzieńczego wychowania. Kiedy przyszło mi wybierać zawód, sprawa okazała się dość prosta. Bowiem musiał to być kierunek związany z moimi zainteresowaniami czytelniczymi. Zawsze byłam jedną z najlepszych, kiedy organizowano szkolne konkursy czytelnicze. Pamiętam, jeszcze w LO, moja Mamusia (nauczycielka z zawodu) wspominała, że była ze mnie dumna, widząc mnie na liście najlepszych czytelników w szkole! Do domu przynosiłam często nagrody, dyplomy i książki. Od tego także zaczęło się moje kolekcjonerstwo literatury pięknej. Trzeba wiedzieć, że w latach PRL trudno było kupić jakąkolwiek książkę, nie mówiąc już o wydawnictwach specjalnych.

Jedyną zatem drogą zgłębiania tajników literatury była biblioteka. Byłam zawsze wiernym czytelnikiem wielu bibliotek w bliskiej i dalszej okolicy. Tak więc moja droga ku książce zaczęła się w domu rodzinnym. Potem biegła ona przez studia bibliotekoznawcze na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, ukończone z bardzo dobrą cenzurką. Podążając dalej ku pierwszej, pasjonującej pracy w oddziale dla dzieci filli nr 17 WiMBP, na osiedlu ZWM w Opolu.

Kiedy wspominam te czasy łąza się w oku kręci, dzisiaj mija już ponad 30 lat od tych chwil. Były one ważne dla mego wrastania w dorosłość oraz umiejętności kontaktów z ludźmi. Chyba dobrze spełniałam swoje obowiązki, bo z rekomendacji

moich wspaniałych szefowych Pań Janiny Kościów i Danusi Branickiej, zostałam przedstawiona do nagrody Prezydenta Miasta Opola za pracę kulturalno-oświatową. Niebawem wyjechałam także na kurs do Ośrodka Szkoleniowego w Jarocinie. Wkrótce mogłam uznać, że zostałam dobrze przygotowana do zawodu bibliotekarskiego.

Los jednak, po pewnym czasie, pokierował mnie zawodowo ku nauce. Po urlopie macierzyńskim, w 1986 r. rozpoczęłam kolejną przygodę mojego życia. Zaczęłam pracować naukowo w Instytucie Śląskim w Opolu. Tam zrobiłam doktorat i habilitację. Ale mój kontakt z biblioteką nie skończył się, przez rok pracowałam jeszcze w Bibliotece Instytutu Śląskiego oraz pomagałam często jako wolontariusz w bibliotece Domu Złotej Jesieni w Opolu. Swoją praktyczną wiedzę bibliotekarską wykorzystywałam również w pracy dydaktycznej na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, gdzie zawsze akcentowałam tematykę książki i biblioteki, czego wyrazem są także moje publikacje naukowe, przekazywane do zbiorów WBP w Opolu. Od roku 2006 prowadzę specjalistyczny Gabinet Książki i Prasy Polskiej w Niemczech w PIN-Instytucie Śląskim w Opolu. Jest tam także kolekcja poloników niemieckich (prasa, książki, dokumenty życia społecznego), korzystają z niej studenci i inne zainteresowane osoby. Myślę, że jest to dobre uzupełnienie dla regionalnych zasobów tego profilu.

Jak z tej krótkiej relacji wynika, moje zamiłowanie do książki i biblioteki nie ustało, a wręcz przeciwnie rozwija się intensywnie do dziś. Czego dowodem jest także powołane przeze mnie, w 2009 roku Stowarzyszenie Ochrony Poloników Niemieckich.

Często wracam wspomnieniami do lat młodości, kiedy to pracownicy obecnej Biblioteki Wojewódzkiej kształcili mnie ku miłości do książki. Pamiętam dobrze nauki Pana Ireneusza Chudego, praktyki w dziale Informacji Naukowej u Pani Anny Śliwińskiej i w innych działach, m.in. u Pań Joanny Pasierbińskiej i Ewy Wedemskiej.

Za tę wiedzę chcę dzisiaj wszystkim podziękować.

* * *

Antonina Solka

Bardzo krótko pracowałam w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, bo tylko od 1.09.1975 do 20.12.1976 roku. Ale rodzaj pracy i poznani tam ludzie sprawili, że zostałam bibliotekarką na resztę mojego zawodowego życia. Zakup książek, opracowanie zbiorów, ich udostępnianie, informacja o zbiorach i prace bibliograficzne, działalność instrukcyjna w terenie, to przykłady różnorodnych działań, które pozwalają odnaleźć miejsce swojej pracy w bibliotece ludziom o różnej osobowości, różnym temperamencie. Wiele spośród nich pracuje całe życie w jednej placówce – i nigdy się nie nudzą. Czytelnicy zwykle nie zdają sobie z tego

sprawy, jak urozmaicona jest praca bibliotekarza. Według wielu z nich bibliotekarka to pani, która podaje książki! Dopiero zostanie pracownikiem tej instytucji pozwala zrozumieć, jak różne prace wykonują bibliotekarze, jak ważne jest miejsce biblioteki w środowisku.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w tamtych latach była kuźnią kadr dla bibliotek Opola. Pracując później w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej, a zwłaszcza działając w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, przekonałam się, jak wiele moich koleżanek zaczynało swoją pracę zawodową w dwupiętrowym gmachu przy ulicy Piastowskiej. Wynosiło się stamtąd życzliwość dla czytelnika, poszanowanie dla jego potrzeb i chęć niesienia mu pomocy. Wynosiło się świadomość, że można znaleźć książkę dla każdego czytelnika, trzeba tylko z nim porozmawiać i dokładnie poznać jego potrzeby. Czasem w takiej rozmowie czytelnik uświadamiał sobie, że pytanie, jakie zadawał bibliotekarzowi, wcale nie było tym, na jakie szukał odpowiedzi. Bibliotekarz stawał się nauczycielem i przyjacielem czytelnika, biblioteka miejscem, które chętnie się odwiedza.

Bibliotekarze nie tylko czytają, oni sami piszą. Pamiętam dzień, kiedy artykuł naszej koleżanki wydrukowany został w „Przyjaciółce”, i zainteresowanie, z jakim czytałyśmy o swoim zawodzie i problemach, z jakimi borykamy się na co dzień. A potem przyszły lata, kiedy tyle bibliotek zamknięto, połączono, jakby decydenci nigdy z nich nie korzystając, nie mieli świadomości, że biblioteka we wsi to oaza kultury, miejsce wymiany zdań na temat przeczytanych książek, przemysłowych problemów.

Bibliotekarze chętnie dzielą się swoją wiedzą, doświadczeniami, przemysleniami, pisząc do fachowych czasopism i prasy codziennej. Pani mgr Halina Gąszczyńska (zmarła w 2001 roku, niezwykle zasłużona dla Biblioteki wieloletnia wicedyrektorka placówki) licząca sobie wówczas ponad 75 lat, zaproponowała kilku bibliotekarkom, członkiniom SBP, pracującym w placówkach różnych sieci bibliotecznych, opracowanie *Bibliografii publikacji bibliotekarzy Opola*. Publikacja ukazała się w roku 1981. Zebrałyśmy w niej artykuły koleżanek i kolegów z lat 1951-1980, umieszczając także pierwszy artykuł o opolskich bibliotekach napisany w roku 1947.

Myślenie o swoich poprzednikach rodzi chęć zachowania informacji o ich pracy w pamięci następnych pokoleń. Z tej świadomości wyrosła kolejna publikacja, przygotowana z inspiracji mgr Haliny Gąszczyńskiej – *Szli do ludzi z książką. Sylwetki bibliotekarzy Opola* – którą opublikowano w 1987 roku. Jest w niej mowa o ludziach i bibliotekach w naszym mieście po drugiej wojnie światowej. Obydwie publikacje ukazały się dzięki życzliwemu zainteresowaniu i pomocy dyrekcji WBP.

Rozstając się w Wojewódzką Biblioteką Publiczną jako miejscem pracy, nie zerwałam kontaktów z biblioteką jako źródłem wiedzy oraz koleżankami i kolegami, ludźmi pracowitymi, życzliwymi, gotowymi do niesienia pomocy. Tu szukałam książek dla siebie, gdy postanowiłam potwierdzić swój związek

z nowym zawodem i podjęłam naukę na studium podyplomowym z bibliotekarstwa i informacji naukowej na Uniwersytecie Wrocławskim i wtedy, gdy książek szukały moje studiujące we Wrocławiu córki. W zbiorach naukowych WBP znajdowałam zarówno książki potrzebne studentce wydziału przyrodniczego, jak i studentce wydziału prawa. Kiedy potrzebne mi były książki o moim rodzinnym Pułtusk, koleżanki sprowadzały mi je z innych bibliotek w kraju. Bo bycie czytelnikiem WBP pozwala korzystać ze zbiorów bibliotek krajowych i zagranicznych.

Dziś bywam częstym gościem w Bibliotece na spotkaniach z pisarzami, opowiadającymi o swoich książkach, aktorami promującymi poezję i prozę najwybitniejszych twórców naszej literatury. Biblioteka gości w swych murach także filozofów i naukowców. Takie spotkania pozwalają na bieżąco śledzić życie literackie, naukowe i kulturalne kraju nawet wtedy, gdy jest się już na emeryturze i mieszka na wsi pod Opolem.

Ciekawe wystawy, przygotowywane przez bibliotekę, raz pokazują jej wartościowe zbiory, innym razem prace malarzy czy fotografików. I znów my, czytelnicy, dzięki bibliotece mamy możliwość poznania twórcy i jego dzieła, wnikięcia w specyfikę danej gałęzi sztuki, a dzięki temu – wzbogacenia własnej wiedzy i wrażliwości artystycznej.

Mija 60 lat od powstania WBP. Płynie czas, zmieniają się, wzbogacają formy pracy, unowocześnia warsztat. Kiedyś wystarczyła kartka i pióro, by powstała karta włączana potem ręcznie do katalogu alfabetycznego lub rzeczowego. Dziś podstawowym narzędziem pracy i docierania do informacji o książkach, zarówno dla bibliotekarza jak i czytelnika, jest komputer jako baza danych o zbiorach, Internet jako łącznik ze światem. Biblioteka rozwija się, zmienia narzędzia i metody pracy, ale nie zmienia się cel tego działania – znaleźć właściwą książkę dla poszukującego wiedzy czytelnika. I niech tak pozostanie.

W imieniu własnym i swoich najbliższych życzę Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Opolu wielu następnych dziesięcioleci działalności dla dobra ludzi, którzy ją odwiedzają, którzy szukają w książkach odpowiedzi na przeróżne nurtujące ich pytania. Oby zawsze istniały książki i biblioteki, a także bibliotekarze, którzy z życzliwością służą swą wiedzą i pracą czytelnikom – poszukiwaczom mądrości.

* * *

Melchior Wańkowicz gościem
Wojewódzkiej i Miejskiej
Biblioteki Publicznej w Opolu
(1959)

Wystawa z okazji 10-lecia biblioteki,
(1961)

Otwarcie wystawy
"Książka na przestrzeni wieków"
w Muzeum Śląska Opolskiego
(maj 1972)

Spotkania z pisarzami
w czytelní biblioteki:
Julia Hartwig,
Ernestem Bryllem,
Janem Goczołem,
Markiem Krajewskim

Konferencja ogólnopolska "Zbiory i zasoby informacyjne bibliotek publicznych wobec aktualnych zmian kulturowych i technologicznych"
Tadeusz Chrobak z przewodniczącą SBP Elżbietą Stefańczyk

Marszałek Województwa Opolskiego
Józef Sebesta otwiera "Dni Kultury Austriackiej"

IV Przegląd Nowości Wydawniczych o Śląsku

Lekcje biblioteczne dla uczniów i studentów
(Danuta Żylska-Kobialko z gimnazjalistami)

Wystawy

Wieczory poetycko-muzyczne

(tu poświęcony Agnieszce Osieckiej
od lewej: Tadeusz Chrobak, Marek
Gaszyński, Władysław Bartkiewicz)

Proszono mnie, abym napisał wspomnienia z pierwszych lat mojej pracy w Opolu. Długo się opierałem i wreszcie uległem, ale robię to bardzo niechętnie z dwóch zasadniczych powodów: po pierwsze, niewiele osób to interesuje – najwyżej mocno już starsi emeryci z tamtego czasu powspominają swoją młodość. Pamiętam jak w młodości nudziły mnie takie wspomnienia: „a za moich czasów...” itd. A po drugie – w takich, zwłaszcza krótkich, wspomnieniach nie da się przedstawić atmosfery tamtych czasów, uwarunkowań prawnych i innych, a nawet kontaktów towarzyskich, które odgrywały wówczas olbrzymią rolę. Dlatego proszę mi wybaczyć, że będę robił czasem dygresje niezupełnie związane z tematem.

Pochodzę z Podkarpacia, które opuściłem w 1948 roku i znalazłem się w Krakowie w Liceum Bibliotekarsko-Księgarskim. Była to pierwsza, trochę eksperymentalna szkoła bibliotekarska, założona przez wybitnych polskich działaczy oświatowych i bibliotekarzy. Po jej ukończeniu przeniósłem się na Uniwersytet Wrocławski na studia historyczne, które ukończyłem w lutym 1955 roku. W tym czasie uniwersytet nie przygotowywał do żadnego zawodu, a jedynie do pracy naukowej. Żeby zdobyć kwalifikacje zawodowe trzeba było zapisać się oddzielnie na studium zawodowe, którego zajęcia, o ile pamiętam, nie były nawet wpisywane do indeksu. Naturalnie zapisałem się na bibliotekarstwo. Byłem więc dobrze przygotowany do pracy i po zakończeniu studiów musiałem zdecydować co dalej z sobą robić. Na Podkarpacie wracać nie chciałem, nie było tam żadnych możliwości otrzymania pracy. Byłem pod wpływem moich nauczycieli z liceum, którzy przekonywali nas o romantyczno-pozytywistycznym posłannictwie zawodu bibliotekarskiego – „niesienia kaganka oświaty w lud” i wykładowców wrocławskich, którzy z kolei mówili nam jak bardzo spragniony jest polskiej książki lud śląski, który wreszcie wrócił do Macierzy. Wziąłem więc nakaz pracy na stanowisko kierownika biblioteki miejskiej w Raciborzu. I tu znowu dygresja: Czytałem ostatnio straszne rzeczy o tych nakazach pracy, że było to prawie zniewolenie młodego człowieka, który nie miał prawa decydować o swoim losie. A były to właściwie (przynajmniej we Wrocławiu) oferty pracy; każdy z nas wybierał nakaz jaki chciał i mógł również z niego zrezygnować. W dodatku nikt nie sprawdzał, czy delikwent, który wziął nakaz pracy, rzeczywiście zjawił się w tym miejscu. Bardzo dobrą stroną nakazów pracy było to, że zatrudniający miał obowiązek (czasami tylko teoretyczny) zapewnić mieszkanie.

Moja pierwsza „misja” oświatowa zakończyła się w urzędzie wojewódzkim w Opolu. Zgodnie z obowiązującym wówczas daleko posuniętym centralizmem, musiałem zgłosić się najpierw w wydziale kultury urzędu wojewódzkiego (Racibórz należał wówczas do województwa opolskiego). Kierowniczka wydziału natychmiast zdecydowała: „nigdzie Pan nie pojedzie – zostaje u nas”. I tak zamiast nieść „kaganek oświaty”, stałem się urzędnikiem – kierownikiem Samodzielnego Referatu Bibliotek. W Opolu był olbrzymi brak ludzi z wykształceniem wyższym.

W wydziale kultury na około 20 pracowników zaledwie trzy osoby posiadały wykształcenie wyższe: konserwator zabytków – architekt, wizytator szkolnictwa artystycznego – muzykolog i ja. Do moich obowiązków należał nadzór nad bibliotekami, planowanie ich działalności i tzw. „polityka biblioteczna”.

Sytuacja bibliotek była w tym czasie wręcz tragiczna. Po przejściu z Ministerstwa Oświaty bibliotek publicznych przez Ministerstwo Kultury odeszli z bibliotek prawie wszyscy nauczyciele. Obowiązująca wówczas siatka płac była związana ze stanowiskami i nie uwzględniała wykształcenia, a więc kierownik biblioteki z wykształceniem podstawowym czy wyższym otrzymywał bardzo niskie, takie samo wynagrodzenie. Ponad 30% bibliotekarzy posiadało wykształcenie podstawowe, a nawet mniej niż podstawowe. Biblioteka wojewódzka była zupełnie ubezwłasnowolniona – nie mogła nawet przyjmować swoich pracowników, robił to wydział kultury. W samej bibliotece, nawet na stanowiskach instruktorów, zatrudnieni byli ludzie z podstawowym wykształceniem.

Olbrzymi nacisk kładziono na tzw. „pracę z czytelnikiem masowym”. Była to kontynuacja akcji „czytelnikowskiej” (Spółdzielni Wydawniczej Czytelnik, akcja Borejszy) z lat 40. Urządzano spotkania z pisarzami w zakładach pracy, w halach produkcyjnych z udziałem nieraz tysiąca „słuchaczy” (przymusowych). Jeden z licznie organizowanych wówczas konkursów czytelniczych, zakończył się w amfiteatrze na Górze św. Anny, gdzie zjawilo się kilka tysięcy uczestników z województwa opolskiego. Byli dowożeni specjalnymi pociągami do Zdieszowic i stamtąd około 5 km szli pieszo do amfiteatru. Rzecz dla dzisiejszych bibliotekarzy niewyobrażalna. Organizowano „najazdy” na Opolszczyznę pisarzy, głównie krakowskich. Przyjeżdżała grupa dziesięciu i więcej pisarzy, którzy najpierw mieli spotkanie z mieszkańcami Opola w starym budynku teatru (dziś na tym miejscu znajduje się filharmonia), a później rozjeżdżali się po województwie.

Na temat spotkań z pisarzami wtedy i później można by napisać niejedno, najczęściej humorystyczne opowiadanie. Pojechałem kiedyś, ze znanym w tym czasie pisarzem Stanisławem Strumph-Wojtkiewiczem, na spotkanie w powiecie brzeskim. W niewielkiej wiosce, w której nie było żadnej biblioteki czekał nas obrazek, zupełnie jak z „Rewizora” Gogola: Organizatorzy dostali informację, że przyjedzie pisarz z Warszawy, zaczęli więc zastanawiać się co to za pisarz – pewnie z jakiegoś ważnego urzędu i należy go naleźć przyjąć. Na miejscu powitali nas strażacy w mundurach i kombatanzi z przypiętymi wszystkimi odznaczeniami. Na sali stoły obficie zastawione, nie tylko jedzeniem. Rozpoczęły się długie przemówienia powitalne tak, że bohater spotkania niewiele miał do powiedzenia i wszyscy rzucili się do konsumpcji. Takich i podobnych spotkań w tym czasie było sporo. Zalecane były spotkania z tzw. pisarzami proletariackim, którym przeciwstawiano „zakłamaną drobnomieszczańską kulturę”. Oto przedstawiciele zdrowego trzonu narodu: robotnicy fabryczni, robotnicy rolni (naturalnie z PGR-ów), a najlepiej górnicy dołowi, nie tylko wyrabiają kilkaset procent normy, ale jeszcze

piszą wiersze, pamiętniki czy opowiadania. Na spotkaniach taki autor nie potrafił nawet porządnie przeczytać tego co napisał, czy raczej jemu napisali. Tego rodzaju proletariackich pisarzy miał również i opolski oddział Związku Literatów Polskich. Ciągotki do literatury „proletariackiej” obserwujemy i dziś, naturalnie w innej formie. Literaturze „upudrowanej” i „salonowej” przeciwstawia się literaturę i sztukę, w której im więcej wulgaryzmów, chamstwa i wulgarного seksu, tym książka i sztuka lepsza.

W 1956 roku nastąpił w organizacji bibliotek pewien przełom, ukazały się zarządzenia zmieniające organizację bibliotek, a przede wszystkim ustalające jako minimum wykształcenia dla bibliotekarzy – wykształcenie średnie i wprowadzające siatkę płac uzależnioną od wykształcenia. Bibliotekarze, którzy nie ukończyli 45 roku życia musieli obowiązkowo uzupełnić swoje wykształcenie. Naturalnie były wyjątki – te osoby musiały składać podanie z prośbą o zgodę na niepodjęcie kształcenia. Wydawałoby się, że problem wykształcenia został w jakiś sposób rozwiązany, wiele bibliotekarek nie tylko ukończyło szkołę średnią, ale również studia wyższe. Jednocześnie w latach siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych istniała niemała grupa bibliotekarek wiejskich, nie posiadających średniego wykształcenia. Nie można jednak dyskwalifikować wszystkich tych pracowników. Wśród nich znajdowała się spora grupa ludzi pracujących z pełnym oddaniem i braki wykształcenia zastępujących zaangażowaniem i entuzjazmem pracy. Do takich należał m. in. kierownik biblioteki powiatowej w Strzelcach Opolskich, który w latach 40. i początku lat 50. na własny koszt (nikt wtedy nie myślał o tzw. delegacjach) jeździł po miastach Polski centralnej i przywoził do bibliotek w plecaku i walizkach książki. Później zorganizował wspólnie z Państwowym Zakładem Wydawnictw Lekarskich, pierwsze chyba na Opolszczyźnie, w całym powiecie masowe profilaktyczne badania lekarskie ekipy lekarzy warszawskich. Wspomnieć tu również należy o kierownicze biblioteki gminnej w Zębolicach koło Olesna, która potrafiła zmobilizować do różnych akcji oświatowych prawie całą gminę.

W 1958 roku dotychczasowa dyrektorka wojewódzkiej biblioteki Jadwiga Sieprawska, została przeniesiona na stanowisko kierownika Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki mieszczącego się na parterze i na I piętrze biurowca przy placu Wolności (obecnie restauracja), i z dniem 1 kwietnia na jej miejsce zostałem dyrektorem. Jak wspomniałem wyżej, miałem bardzo dobre przygotowanie teoretyczne, olbrzymi zapał, masę pomysłów, tylko 27 lat i żadnego doświadczenia w kierowaniu zespołami pracowników. Z bibliotekarzami znałem się z pracy w wydziale kultury, nie byłem więc kimś zupełnie obcym. Przez młodych pracowników przyjęty zostałem przychylnie, starsi odnosili się do mnie raczej z rezerwą, czemu się dziwiłem.

W międzyczasie została przyłączona do biblioteki wojewódzkiej opolska miejska biblioteka, mieszcząca się na parterze ratusza. Było to dość poważne wzmocnienie biblioteki; dotychczasowa biblioteka wojewódzka liczyła nie więcej jak 10 osób – głównie instruktorów, bardzo mały księgozbiór i niewielką czytelnię,

gdzie również wypożyczano książki. Ówczesna czytelnia została powiększona o pomieszczenia sekretariatu, gabinet dyrektora, magazynek sprzętu i pomieszczeń opracowania, a więc zajmowała około 1/3 powierzchni dzisiejszej. Biblioteka odpowiadała za stan czytelnictwa w Opolu i kierowała siecią bibliotek publicznych w województwie. Trzeba było opracować nową strukturę organizacyjną, a przede wszystkim określić cele, jakie biblioteka powinna osiągnąć. Przyjęliśmy trzy główne cele:

1. W zhierarchizowanej wówczas sieci bibliotek publicznych, przyjął jako najważniejsze biblioteki powiatowe, które powinny kierować i nadzorować pracę bibliotek gminnych. Było to logiczne, gdyż biblioteki gminne były za słabe, aby działać samodzielnie. I to się nam nawet udawało, ale władze centralne postanowiły eksperymentować ze strukturami administracyjnymi kraju. W pewnym momencie postanowiono zlikwidować gminy, a na ich miejsce, wzorem Niemiec i Czechosłowacji, wprowadzić jednostkowe gromady – każda wieś miała być oddzielną jednostką organizacyjną. Zwyczajem tamtych lat robiono to w tajemnicy po to, żeby w pewnym momencie ogłosić, że z następnym dniem nie będzie gmin, a będą gromady. Każda gromada musiała mieć własną bibliotekę. Powstał niebываły chaos, nie do opanowania. W błyskawicznym tempie dzielono niewielkie księgozbiory bibliotek gminnych na kilka lub nawet kilkanaście nowych bibliotek gromadzkich. Po kilku latach władze doszły do wniosku, że to był zły pomysł, należało przywrócić gminy, ale za to zlikwidowano powiaty. Biblioteki gminne z niespodziewaniem powstała siecią filii bibliotecznych (poprzednich bibliotek gromadzkich) miały podlegać bezpośrednio bibliotece wojewódzkiej, której kilku instruktorów nie było w stanie do nich dotrzeć.

2. Stworzyć z biblioteki wojewódzkiej centralną bibliotekę regionalną o charakterze również naukowym. I to się prawie udało, wprowadziliśmy z nazwy nie była biblioteką centralną, ale zgromadziliśmy bardzo poważny księgozbiór naukowy, głównie regionalny. Nie obyło się naturalnie bez trudności, byłem atakowany przez część pracowników biblioteki. Oskarżano mnie, że realizuję jakieś własne hobby, bo po co bibliotece publicznej księgozbiór naukowy. Niektórzy przedstawiciele władz lokalnych również krzywo na to patrzyli, uważając z kolei, że realizuję jakieś wybujałe własne ambicje. Zawsze ktoś jest niezadowolony.

3. Rozwiązywanie tragicznych nieraz spraw lokalowych. Problem wydaje się do dziś aktualny i znany. Dlatego nie będę szerzej o nim pisał. Biblioteki zawsze miały, mają i mieć będą, dzisiaj zapewne inne, swoje zmartwienia. Obserwując z boku, bez zaangażowania – dlatego widzi się wyraźniej i bardziej obiektywnie - dzisiejsze problemy bibliotek, życzę im, aby znalazły swoje nowe miejsce w społeczeństwie i nadal mu służyły. Problem jest bardzo gorący.

* * *

Z moją pracą w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej wiąże się ciekawy okres organizacji sieci bibliotek szpitalnych i wprowadzanie do wypożyczeń w tych bibliotekach elementów biblioterapii. 4 stycznia 1974 roku ukazało się zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki oraz Ministerstwa Zdrowia w sprawie obsługi bibliotecznej w zakładach opieki zdrowotnej zamkniętej i domach pomocy społecznej. Biblioteki publiczne miały zatem obowiązek prowadzenia bibliotek szpitalnych na swoim terenie. Byłam wówczas kierownikiem działu udostępniania i z racji mojej funkcji rozpoczęłam organizowanie bibliotek. Niebawem Opole, jako jedno z nielicznych miast wojewódzkich, miało pełną sieć bibliotek szpitalnych. W każdym szpitalu, oprócz dziecięcego, który miał własny duży księgozbiór, powstała albo filia biblioteczna, albo przynajmniej punkt biblioteczny, udostępniający książki chorem.

Pierwszy taki punkt w Opolu zorganizowała w 1965 roku w szpitalu wojewódzkim przy ul. Katowickiej wicedyrektor WiMBP pani Halina Gąszczyńska. Następny powstał w szpitalu chorób wewnętrznych przy ówczesnym placu Armii Czerwonej. Przychylnie odniósł się do mojej prośby wprowadzenia książki na sale szpitalne ordynator dr Jan Urbańczyk, wielki humanista, uczeń prof. Juliana Aleksandrowicza z Krakowa. Miejsca w szpitalu nie było, więc bibliotekę umieściliśmy w szafach ściennych, oddzielonych od przejścia ladą. Powodzenie miała duże, obsługiwali ją pracownicy zatrudnieni na 1/2 etatu. Po latach doczekaliśmy się oddzielnego lokalu.

Bibliotekarz w szpitalu miał obowiązek dostarczania książki choremu bezpośrednio do łóżka. Przy ciasnocie sal, braku intymności, lektura książki dawała pacjentom możliwość choć chwilowo oderwać się od szpitalnej rzeczywistości. W 1973 roku powstała następna filia w wojewódzkim szpitalu neuropsychiatrycznym przy ul. Wodociągowej, która nieprzerwanie funkcjonuje do dzisiaj. Bardzo dobrze pracowała filia w szpitalu ginekologiczno-położniczym, z własnym lokalem i telefonem. Obok biblioteki była sala konferencyjna, gdzie przygotowywałam m. in. koncerty z udziałem uczniów szkoły muzycznej (wymagało to trochę zachodu, bo trzeba było załatwić samochód do przewozu instrumentów). Organizowane imprezy przerywały monotonię szpitalnego życia. Uczestniczyli w nich także lekarze i pielęgniarki. Przewinęło się tam grono wybitnych dziennikarzy m. in. z *Polityki* i pisarzy przyjeżdżających do WiMBP na spotkania autorskie. Placówką kierowała ówczesna przełożona pielęgniarek pani Wala Rogulowa, ciesząca się w szpitalu ogromnym autorytetem.

W latach 70. sale szpitalne były malowane na biało, czyniąc wrażenie sterylności i monotonii. Wypożyczałam więc obrazy od plastyków nieprofesjonalnych i wieszałam w holu lub na korytarzach. Obrazy wisiały 2-3 miesiące, po czym je zmieniałam. W okolicy 6 grudnia przygotowywałam świąteczne paczki dla małych pacjentów ze szpitala neuropsychiatrycznego i wojewódzkiego. Św. Mikołajem

był przeważnie aktor z teatru lalek Tadzio Rudnicki lub Krzys Goplański, którzy w mikołajowych strojach, z dzwonkiem, obchodzili szpitalne sale, rozdając drobne upominki i słodycze. Kiedyś Tadzio Rudnicki dał dla leżących w łóżkach dzieci całe przedstawienie. Od godziny 16.00 do 20.00 odwiedzaliśmy małych pacjentów, wnosząc trochę radości i uśmiechu. Już tam na nas czekano. Bardzo zmęczeni wracaliśmy późnym wieczorem do domu, mając poczucie dobrze spełnionego obowiązku.

Ileż spotkań autorskich, przeważnie z poetami, odbyło się w szpitalach: Wiesław Malicki, Krystian Szafarczyk, Harry Duda, Andrzej Pałosz, Walter Pyka byli częstymi gośćmi, nigdy nie żądali od nas honorariów, natomiast często zostawiali chorym swoje książki. W pracy umiałam pokonać każdą przeszkodę. „Co ta Kościów wydziwia”, mówiły koleżanki, ale jak trzeba było pomóc – pomagały. Pasjonowałam się biblioterapią, choć mam teraz do niej trochę inny, może nawet sceptyczny stosunek. Skąd czerpałam siły na to wszystko? Nie wiem. Nie były to tylko godziny pracy i mojego urzędowania, ale moje bibliotekarskie życie i zainteresowania różnorodną działalnością związaną z książką.

* * *

Elżbieta Knera

Przypadek sprawił, że swoje życie zawodowe związałam z książką. Jako bardzo młoda osoba o pracy w bibliotece miałam wyobrażenia typowe dla laika – dużo książek, mało pracy, będzie można poczytać – byłam prawie pewna.

Zatrudniłam się tylko na okres próbny, potem miałam zamiar rozejrzeć się za czymś innym. I choć wizja łatwej pracy w bibliotece nie przystawała do realiów, z którymi zetknęłam się jako początkujący bibliotekarz, to jednak nie szukałam niczego innego. Wybrałam bibliotekarstwo.

Zaczynałam w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Brzegu na początku lat 60. To były lata „chude” w całej kulturze. Obraz biblioteki, jaki zapamiętałam z tamtego okresu nie był kolorowy. Raziły przestarzałe księgozbiory, ciasne pomieszczenia, siermiężne wyposażenie, do tego niskie płace bibliotekarzy.

A jednak było coś magicznego w tym zawodzie. Dla mnie to codzienny kontakt z książką, rozmowy z czytelnikami, spotkania z ludźmi książki. Lubiłam też zapach świeżej farby drukarskiej, którą pachniały nowości wydawnicze.

Z ogromnym sentymentem wspominam pierwsze lata mojej pracy. Właśnie w Brzegu w Powiatowej Bibliotece Publicznej, gdzie uczyłam się podstaw zawodu. Pamiętam jak wkuwałam przepisy katalogowania, transliterację, jak mozolnie wypełniałam karty katalogowe obowiązującym wówczas druczkiem bibliotekarskim, obsługiwałam pierwszych czytelników. Klasyfikacja książek zarezerwowana była dla doświadczonych bibliotekarzy, byłam do niej dopuszczana znacznie później, w innej bibliotece.

W 1966 roku trafiłam w progi dzisiejszej Jubilatki, wtedy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu, która zajmowała dwa piętra w budynku przy ulicy Piastowskiej 18 oraz kilkanaście filii rozrzuconych po mieście.

Związałam się na długie lata z Działem Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. Tu miałam okazję spotkać mądrych, doświadczonych bibliotekarzy-praktyków, którzy wprowadzali mnie na wyższy stopień sztuki bibliotekarskiej, зараżając bakcyłem pracy z książką.

Najważniejszą dla mnie osobą była wtedy kierująca Działem Gromadzenia i Opracowania Zbiorów pani Janina Knapik, dla pracowników pani Janeczka. Choć dzieliła nas różnica pokolenia, umiała znaleźć z nami wspólny język, stworzyć dobre, niemal koleżeńskie relacje. Miała ogromne doświadczenie w pracy z książką, znała rynek wydawniczo-księgarski, była profesjonalistką w zakresie opracowania książek. Od niej uczyłam się sztuki klasyfikowania zbiorów, podstaw języka haseł przedmiotowych i Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.

Zapamiętałam ją jako osobę, dla której praca była wszystkim, wkładała wiele serca i energii w to, co robiła. I choć warunki, w jakich przyszło nam pracować nie były łatwe (ciasny pokój na II piętrze a w nim sześć osób, tyle samo stukających maszyn do pisania, stosy książek, na biurkach, na podłodze, wszędzie), to nie pamiętam konfliktów, nerwowej atmosfery. Pani Janeczka emanowała pozytywną energią, była życzliwa ludziom, miała w sobie dużo cierpliwości. Interesowała się naszym życiem prywatnym, znała daty urodzin naszych dzieci, często o nie pytała.

Po reorganizacji działu i wprowadzeniu systemu centralnego zakupu i opracowania, oddział opracowania przeniesiono na ul. Kośnego 6, do większego lokalu. Tu zwożono książki dla bibliotek terenowych województwa. Pani Janeczka kierowała już tylko sekcją opracowania zbiorów, choć nadzorowała też prace techniczne, związane z dystrybucją zakupionych książek.

Na początku lat 80. do opracowania wkroczyła elektronika, odsuwając w niepamięć przestarzałe maszyny do pisania i nieszczęsne mini-graphy, które produkowały zaplamione farbą, mało czytelne karty katalogowe. Odetchnęliśmy z ulgą. Nowe maszyny, tzw. robotrony, nie tylko poprawiły komfort pracy, ale przede wszystkim estetykę katalogów.

Byłam już wtedy absolwentką wydziału bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. W osobie pani Janeczki miałam sprzymierzeńca moich edukacyjnych zmagani, chciała bym w przyszłości zająć jej miejsce. Przeszła na emeryturę w wieku 60 lat, choć mogła jeszcze pracować, miała dużo do zrobienia, była w pełni sił, zdrowa i energiczna. Przeżywała to bardzo, chociaż nie skarżyła się, odeszła pogodzona, ale bez pracy było jej trudno.

Kiedy zajęłam jej miejsce w oddziale, a później w latach 1996-2007 kierowałam pracą działu gromadzenia i opracowania, nie ukrywała zadowolenia, w końcu byłam jej uczennicą. Odwiedzała nas przy ul. Kośnego, później na Piastowskiej, dokąd wróciliśmy, ciągle zainteresowana pracą, ciekawa zmian, jakie

niosła ze sobą komputeryzacja. Nie traciła kontaktu z zawodem, udzielała się społecznie w Oddziale Dziecięcym Miejskiej Biblioteki Publicznej, gdzie w końcu do stała maleńki ryczałt. Była szczęśliwa i podekscytowana; znowu była potrzebna.

Późniejsze problemy zdrowotne wyłączyły ją całkowicie z pracy zawodowej. Coraz rzadziej nas odwiedzała. Podziwialiśmy ją kiedy po ciężkiej operacji, w sali szpitalnej przekazywała swoje ciepło i życzliwość innym, młodym pacjentom, pocieszała, zarażała optymizmem. W ostatnim okresie życia chora i trochę bezradna, znalazła swoje miejsce w Domu Kombatanta. Była zadowolona, miała tam całodobową opiekę lekarską, czuła się bezpiecznie, odwiedzali ją bliscy. Wśród mieszkańców tego domu była najmłodsza duchem, nawiązała nowe znajomości, opiekowała się słabszymi od siebie. Jednak choroba postępowała, odbierała siły, w końcu wygrała.

Odeszła, ale w naszej pamięci pozostała jako wyjątkowy bibliotekarz i bardzo prawy człowiek.

* * *

Tadeusz Chrobak

Lipiec 1997 roku chętnie wymazałbym z pamięci. Zaczęło się od kilku dni nieustannego deszczu. Pilnie śledziliśmy sytuację powodziową w województwie. Zaczęliśmy wynosić książki, dokumentację, katalogi, układaliśmy worki z piaskiem wzdłuż budynku, sprawdzaliśmy poziom wody w Młynówce. Nikt do końca nie wierzył, że stanie się to najgorsze.

10 lipca – piękny, słoneczny dzień, jednocześnie huk wody przewalającej się po bruku, uciekający ludzie. Potem cisza, wszystko znalazło się pod wodą. Szok. Uczucie bezradności i wściekłości. Stanu ducha nie oddadzą żadne słowa. Jednocześnie po drugiej stronie Młynówki trwało normalne życie, słońce, ludzie obserwujący z bezpiecznego brzegu kataklizm, który ich nie dotknął.

Wycieczka wypożyczonym pontonem na teren zalanej biblioteki uświadomiła mi skalę zniszczeń i siłę wody. Olbrzymie kubły wyniesione przez wodę na ogrodzenie, wyważone drzwi wejściowe do budynku. Kiedy woda opadła po kilku dniach ukazał się ogrom zniszczeń.

Wszędzie błoto i zapach rozkładu. W magazynie książek zadziałał efekt domina, wszystkie regały runęły i znalazły się pod wodą. Nasiąknięte wodą książki rozsadały drewniane regały, słowem pobojuwisko. Do tego wszystkiego brak łączności telefonicznej i żądania szybkiej informacji o stratach poniesionych przez bibliotekę.

Serce rosło, kiedy wszyscy pracownicy biblioteki, członkowie rodzin, bibliotekarze z biblioteki miejskiej, żołnierze wzięli się do wielkiego sprzątania i szli jak burza. Trwało czyszczenie, mycie i wyrzucanie. Wyzwaniem dla nas było uruchomienie jak najszybciej czytelní, oczywiście w pomieszczeniach zastępczych.

Pracowałem wówczas cały dzień, w ciągu dnia w bibliotece, w domu – kontakty telefoniczne z instytucjami i osobami, które oferowały pomoc. Na zawsze zachowam wdzięczność dla grupy konserwatorów z Torunia, którzy natychmiast ruszyli z pomocą i uratowali zalany XIX-wieczny księgozbiór. Komora dezynfekcyjna i osuszająca, zainstalowana w nieczynnym budynku szpitala (dzisiaj Uniwersytet Opolski), pomogła uratować część zawilgoconego księgozbioru.

Sytuacja powoli stabilizowała się. Systematyczna, żmudna, trwająca ponad rok praca przybliżała nas do momentu, w którym mogliśmy znowu otworzyć dla czytelników odremontowany gmach biblioteki. Było to możliwe dzięki zaangażowaniu zespołu pracowników, ludzi związanych z biblioteką, bibliotek z całej Polski. Udało się i trzeba się z tego cieszyć. Wszystkim chcę powiedzieć jedno słowo – dziękuję.

Joanna Czarkowska-Pasierbińska

W czasie mojej bardzo długiej pracy w bibliotece zetknęłam się z wieloma osobami. Jedne były mi bliższe, inne mniej. Chciałabym ocalić od zapomnienia trzy osoby, już nieżyjące, tzw. szeregowie pracownice biblioteki, z którymi pracowałam i wspominam je z wielką życzliwością.

Pierwsza – pani Janina Jackowska, zmarła w grudniu ubiegłego roku, w wieku prawie 101 lat. Drobną, niemal filigranową panią, była nauczycielka. Poznałam ją jako licealistkę, prowadziła wówczas Filię nr 9 na wyspie Pasiece, gdzie obie mieszkałyśmy. Później pracowałyśmy razem w wypożyczalni przy Piastowskiej. Zawsze pogodna, obdarzona poczuciem humoru, zdroworozsądkowa, zasadnicza i odpowiedzialna. Do bardzo późnej starości zachowała sprawność i jasność umysłu. Była żywym dowodem na twierdzenie, że praca w bibliotece zapewnia długowieczność i dobrą formę intelektualną. Nie pozbawiona kobiecej kokieterii; widzę ją, jak mając po dziewięćdziesiątce, rozgląda się za lustrem i przeglądając w nim starannie nakłada kapelusz. Co roku czekałyśmy niecierpliwie na jej imieniny, które wypadały 24 czerwca. Przynosiła wówczas pyszne lukrowane ciasteczka z różaną konfiturą. Miała 87 lat, kiedy powódź zalała jej parterowe mieszkanie. Zniosła to bardzo dzielnie, po roku odwiedzałyśmy ją już w nowym mieszkaniu, nadal pogodną i pełną energii, chociaż odczuwała brak dawnych sąsiadów i otoczenia, do którego przywykła przez kilkadziesiąt lat zamieszkiwania na Wyspie.

Druga – pani Krystyna Szczudłowska, chyba najstarsza stażem pracownica biblioteki, rozpoczęła ją w 1947 roku. Chodząca dobroć i uczciwość, życzliwa ludziom – nikt nie słyszał, by powiedziała o kimś coś niemilego. Pracowita, sumienna, zawsze uśmiechnięta, lubiana przez wszystkich bez wyjątku, nieba by przychyliła czytelnikom. Na pogrzebie pani Krysi widziałam jej dawne koleżanki; przyszły z potrzeby serca, bo jej śmierć prawdziwie je dotknęła.

Trzecia – pani Aniela Cudaj, sprzątaczką. W latach 70. dbała o porządek w naszych pokojach, pamiętam jak pracownice czyściła parkiet metalowymi wórkami. Codziennie, koło dziesiątej wchodziła z dwoma czajnikami – w jednym był wrzątek, w drugim esencja herbaciana – od progu anonsując: herbatka. Rozlewała ją do podstawianych szklanek; herbata była służbowa, marki Ulung, więc nie z tych najlepszych, ale wtedy nam to nie przeszkadzało. Pani Aniela, miła i uczynna, wносиła spokój i ciepło domu. Kojarzyła się z czasem relaksu, kiedy mogliśmy oderwać się od pracy i swobodnie pogadać.

Dlaczego wspominam osoby, które nie wniosły w życie biblioteki jakiś rewolucyjnych idei, nie pełniły odpowiedzialnych funkcji, nie emanowały wybujałymi ambicjami. Myślę, że to właśnie osoby takie jak one pracowały na dobrą opinię o bibliotece i tworzyły atmosferę biblioteki, w której nie tylko ja dobrze się czułam, ale przede wszystkim czytelnicy.

* * *

Mirosława Waluś

„Tu zaszła zmiana w scenach mojego widzenia”

Kiedy we wrześniu 1977 roku, po ukończeniu studium bibliotekarskiego, rozpoczęłam pracę w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej nie przypuszczałam, że spędzę w czytelni ponad trzydzieści lat. Zmieniali się ludzie, otoczenie, przybywało książek, ja trwałam jak kamień przy drodze, a obok przetaczała się historia mała i duża. Chociaż czas zatarł szczegóły, wiele wspomnień pozostało.

Budynek przy Piastowskiej 18 Wojewódzka Biblioteka Publiczna dzieliła z biblioteką pedagogiczną, zajmującą cały parter. Na pierwszym piętrze, obok gabinetu dyrektora i sekretariatu, mieściły się: czytelnia, działy informacji i zbiorów specjalnych. Drugą kondygnację zajmowały pozostałe działy: gromadzenia i opracowania, instrukcyjno-metodyczny, kadry, księgowość, administracja i gabinet wicedyrektora oraz mieszkanie służbowe. Wszyscy musieli się zmieścić na niewielkiej powierzchni. Magazyn czytelni wywędrował na strych, a wypożyczalnia rozlokowała się w niedawno wybudowanym pawilonie w podwórzu.

Ale wróćmy na moje włosy – do czytelni. Duże dwuosobowe stoły, przy których mogło znaleźć miejsce około dwudziestu ośmiu czytelników. Przy drzwiach stał zwykły drewniany wieszak, zimową porą tak obwieszony płaszcza-
mi, kurtkami, czapkami i kapeluszami, że nie widać było czasopism leżących na regale, utrudniał też dostęp do katalogu. Katalog tradycyjny, kartkowy, niestety w tym czasie nie odzwierciedlał tego, co było na półkach. Na katalogu stała skromna dracena, która przez lata tak się rozrosła, że teraz zdobi wnętrze „pałacyku”. Powiew nowoczesności – kilka czytników do mikrofilmów zajmowało miejsce na stołach. Przeraził mnie skrzypienie szpul podczas przewijania taśmy filmowej

podrywało przysypiających niektórych starszych czytelników. Pod ścianą północną stał regał na czasopisma. Początkowo całą długą dolną półkę zajmowały dzienniki i pisma w języku rosyjskim, o charakterystycznym, niezbyt przyjemnym zapachu. Po kilku latach w tym miejscu wykładałyśmy dzienniki partyjne z innych województw (w tym czasie było 49 miast wojewódzkich). Czasopisma miały mało estetyczny wygląd, przychodziły pocztą zwinięte w ciasny rulon. Natomiast za biurkiem dyżurnego bibliotekarza cała ściana wypełniona grzbietami wielotomowych encyklopedii i słowników przedstawiała się imponująco. Z czytelnici przechodziło się od razu do magazynu. Stały tam dwa biurka, kierowniczk i drugie wspólne dla personelu. Na regałach przyściennych zgromadzony był księgozbiór podręczny. Książki nie miały sygnatur, odszukanie potrzebnej pozycji było dużym wyzwaniem. Połowę magazynu zajmowały regały z księgozbiorem śląskim, (w tym czasie jeszcze niezbyt licznym, ale szybko powiększającym się). W pozostałej części magazynowej znajdowały się czasopisma. Umieszczone na półkach dużych, głębokich drewnianych regałach, (podobno pochodziły z niemieckiej przedwojennej biblioteki), wykonanych specjalnie na czasopisma. Ciasnota spowodowana znaczną liczbą tytułów i roczników utrudniała znalezienie konkretnego numeru. Starsze roczniki wynoszone były do magazynu na strych. Aż dziw, że na tak wykorzystanej powierzchni znalazło się jeszcze miejsce na kserograf. Zrobienie jednej odbitki na tym urządzeniu było pracochłonne i zajmowało kilka minut! Z magazynu można było przejść do działu zbiorów specjalnych. Niezbyt duży pokój wypełniały cztery biurka, a pod ścianami regały z księgozbiorem podręcznym oraz książkami poświęconym sztuce (tzw. Grafika).

Opuszczamy czytelnię.... charakterystyczne skrzypienie drzwi (nie poma gało żadne smarowanie) sygnalizowało wejście lub wyjście czytelnika.

Magazyn na strychu. Po wejściu należało od razu zgiąć się w pół, żeby chronić głowę. Niski i spadzisty betonowy strop niejednemu nabił guza na głowie. Na strychu – upał latem, zimą niska temperatura, ciasno, półmrok. Światło nie docierało wszędzie, chodziło się z przenośną lampą na długim kablu. Przez środek jednego z pomieszczeń, na wysokości kolan, dodatkowa przeszkoda – rury centralnego ogrzewania. Pracownicy pokonywali kilometry, czytelnia – strych, strych – czytelnia. A do tego z obciążeniem, tomy czasopism różnego formatu, do czytelnici dla czytelnika, i z powrotem do magazynu.

W piątkowe lub sobotnie popołudnia pani Muszyńska (lokatorka mieszkania służbowego) urządała pranie i na drugim piętrze wisiały na sznurach kalesony jej męża, białe, z troczkami do wiązania... Czasem, z parteru aż po strych, niosły się smakowite zapachy topionej słoninki z cebulką. To dziadek Januszcza – nasz portier – przygotowywał smalec, albo pani Muszyńska gotowała obiad.

Lata mijały, powoli przybywało nam miejsca, dostaliśmy budynek przy Piastowskiej 19. Aż nadszedł rok 1997, który całe nasze uporządkowane życie przewrócił do góry nogami. Dzisiaj biblioteka jest zupełnie inna, przestronna, jasna. Czytelnia zajmuje całe pierwsze piętro dwóch połączonych budynków (ul. Pia-

stowska 18 i 19). Miejsc siedzących dla czytelników jest trzy razy więcej niż przed laty. Po katalogach kartkowych nie ma już śladu, wszystko w bazie komputerowej. Bibliotekarze nie wyobrażają już sobie pracy na co dzień bez komputera. I jest winda! A strych.... Brakuje tam tylko wygodnych siedzisk i można nie wychodzić, chociaż na głowę trzeba dalej uważać... Ciekawe, jakie zmiany przyniesie przyszłość, jak będzie wyglądała biblioteka za następne trzydzieści lat.

Ale już tylko młodzi bibliotekarze to zobaczą.

* * *

STRESZCZENIE

W rozdziale zamieszczono wspomnienia długoletnich pracowników Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, w tym dwóch jej dyrektorów, a także użytkowników biblioteki i jej przyjaciół.

SUMMARY

The chapter features the reminiscences of employees of the Voivodeship Public Library in Opole who have worked for the institution for many years; it includes the reminiscences of two former directors of the library, of library members and its friends.

ZUSAMMENFASSUNG

In diesem Kapitel wurden die Erinnerungen der langjährigen Mitarbeiter und zwei Direktoren der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek in Oppeln, wie auch ihrer Benutzer und Freunden dargestellt.

Zbiory zabytkowe Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Opolu:

Missale secundum Ritur et diecesim
Wratislaviensis, Bazylea 1519 r.

Zbiory zabytkowe Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Opolu:

Vitus Theodorus, Commentarius in Micham, Wittenberga 1542 r.
współoprawne z:
Melanchton Philippus, In Daniele Prophetam, Wittenberga 1543 r.
- oprawa z superekslibrisem J. Hessa

Zbiory zabytkowe Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Opolu:

1. List od George'a Byrona
do Paula Haugwitz, 6.05.1817 r.

2. Aesopus, Fabularum, Lipsk 1541 r.

104

Monsieur

Véniss le 6 Mai 1817.

L'homme que vous me faites par
votre lettre d'être m'est infiniment flatté
et me fait doublement regretter que
des circonstances impérieuses et impérieuses
m'obligent de partir subitement pour
quelques jours de Vienne et m'empêchent de
venir le visiter distingué d'une personne
de la quelle sont tant de rapports j'ai eu
été charmé de faire la connaissance.

Sai chèrement d'être avec le plus
haute considération votre très humble
et obéissant serviteur
G. Byron

Zbiory zabytkowe Wojewódzkiej Biblioteki
Publicznej w Opolu:

Tajemniczy koszyk, miedzioryt R. Gaillarda
wg obrazu F. Bouchera, XVIII w.

O D PRZESZŁOŚCI DO PRZYSZŁOŚCI – ZBIORY BIBLIOTEKI

Starodruki, rękopisy, zbiory specjalne

Mirosława Koćwin

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu od początku swojej działalności zgromadziła wartościowe zbiory zabytkowe. Wiele z nich można zaliczyć do europejskich zabytków piśmiennictwa i ikonografii, co zostało docenione – biblioteka opolska znalazła się na liście placówek polskich tworzących narodowy zasób biblioteczny.

Cenne dla dziedzictwa kulturowego zbiory, nabywane poprzez zakupy antykwareczne i aukcyjne, a także pozyskiwane dzięki kontaktom ze środowiskiem prywatnych kolekcjonerów, są szczególnie doceniane przez naukowców polskich, czeskich, austriackich i niemieckich. Korzystają z nich historycy, genealodzy, badacze dziejów książki, historycy sztuki i literatury. Ich wartość poznali też miejscowi pasjonaci, badający przeszłość swoich miejscowości.

Stare książki, manuskrypty, mapy i ryciny są przedmiotem dumy, ale wymagają też szczególnej troski. Są przeglądane, a te w najgorszym stanie, wydzielone z księgozbioru, czekają na konserwację. Dzięki środkom pozyskiwanym z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a ostatnio także funduszom unijnym, wielu z nich, dzięki fachowej konserwacji, udało się przywrócić walory historyczne i artystyczne. Dbłość o stare, zabytkowe zbiory przejawia się również ograniczaniem dostępu do oryginałów, które są digitalizowane, a ich cyfrowe kopie umieszczane w Opolskiej Bibliotece Cyfrowej.

Habent sua fata libelli. Dzieje książek nieodłącznie związane są z działalnością człowieka, to jego ślady odnajdujemy na kartach zbiorów zgromadzonych w bibliotece. Notatki i znaki proveniencyjne w postaci podpisów, dedykacji, pieczętek, ekslibrisów i superekslibrisów wskazują na byłych właścicieli i ich emocjonalny stosunek do książki. Dostrzegamy w nich też ślady niszczącej działalności czasu i mikroorganizmów, a także człowieka. Często zaplamione tuszem czy atramentem, zalane, podpalone, rozdarte, kruche, z uszkodzonymi oprawami lub bez nich, trafiają do biblioteki. Są też w bibliotece zbiory bardzo dobrze zachowane, choć pochodzące z zamierzchłych czasów. W pięknych pergaminowych lub skórzanym oprawach, czasami z okuciami zdobionymi kamieniami, zamykane klamrami lub wiązane tasiemkami. Ich wnętrza kryją warte poznania teksty, przyciągające wzrok ryciny i kolorowe mapy.

Rękopisy obejmują uwierzytelnione pieczęciami dokumenty pergaminowe i papierowe spisane w XIV i XV wieku w kancelariach książąt opolskich, urbarze (np. miasta Niemodlina z 1581 r.), akty nobilitacyjne, w tym Luzo Dolberga,

nadany mu w 1713 roku przez Karola VI Habsburga, spisany na pergaminie i ozdobiony pięknym herbem nobilitacyjnym.

Są też akta kościelne ewangelickiej parafii w Biskupicach i katolickiej w Boroszowie oraz kronika Bractwa Narodzenia Marii z Otmuchowa, która zasługuje na uwagę nie tylko ze względu na treść, wnoszącą wiele istotnych informacji na temat funkcjonowania stowarzyszeń religijnych na Śląsku. Jest też szczególnie cenna z powodu precyzyjnie wykonanej oprawy, na którą składa się aksamitna okładzina pokryta srebrnymi okuciami i klamrami z pięknymi roślinnymi motywami. Również blok księgi przyciąga wzrok złożonymi końcówkami kart, na których odcisnięto wzory.

Wśród akt miejskich szczególnie przydatne są statuty miast śląskich z lat 1592-1746, dotyczące organizacji życia w 24 miastach. Najwięcej uwagi poświęcono w nich sprawom spadkowym, opiece nad sierotami i problemom lichwy. W diariuszu Brzegu, obejmującym lata 1565-1811, oprócz informacji kronikarskich, można znaleźć wiadomości na temat przebiegu wojen, życia kulturalnego i okoliczności budowy gimnazjum przez księcia Jerzego, organizacji władz miejskich i życia w mieście, w tym opisy tortur i egzekucji.

Akta szkolne licznie reprezentowane są przez dwujęzyczne życiorysy (żywoty) uczniów z Żelaznej, spisywane w drugiej połowie XIX wieku przez dzieci kończące szkołę. Każdy życiorys zawierał datę i miejsce urodzenia ucznia, imiona jego rodziców i rodzeństwa oraz zawód ojca.

Do znaczących dokumentów w zabytkowym zbiorze rękopisów biblioteki należy korespondencja, jaką otrzymywali dawni właściciele rogowskiego zamku – Kurt von Haugwitz oraz jego syn Paul. Kurt, jako polityk piastujący wysokie urzędy, początkowo na dworze austriackim, później pruskim, musiał utrzymywać liczne kontakty, co odzwierciedlają zachowane listy od książąt Hesji, Karola i Ferdynanda. Paul von Haugwitz korespondował z arystokratami i ludźmi pióra z całej Europy. Z zachowanych 105 listów warto wymienić, wysłany z Wenecji 6 maja 1817 r., list od angielskiego poety George’a Byrona.

W zbiorze rękopisów niewątpliwie ważna i wzruszająca jest korespondencja Komisarza Komunikacji w Organizacji Narodowej powstania styczniowego – Jana Jeziorańskiego do żony Wandy. Są to dwa pełne czułości listy, wysłane z Cytadeli 3 i 31 lipca 1864 roku. 5 sierpnia Jan Jeziorański został stracony.

Dużą wartość ze względu na rozwój drukarstwa europejskiego posiadają *starodruki*, wśród nich inkunabuły. Należy do nich *Rationale divinatorum officiorum* G. Durandusa, napisany w XIII wieku, a wydany drukiem w Strassburgu u Georga Husnera w 1486 r. Traktat opisywał chrześcijańskie rytuały, zawierał obszerny obraz liturgii stosowanej w trzynastowiecznych kościołach na zachodzie Europy. *Rationale divinatorum* współoprawiono z *Gesta romanorum*, dziełem anonimowego autora, wydany w 1485 roku w kolońskiej oficynie Heinricha Quentella. Ten zbiór przypowieści i moralitetów przeznaczonych dla kaznodziejów i zakonników cieszył się popularnością, na co wskazuje duża ilość jego rękopiśmiennych kopii

i tłumaczeń. Oba inkunabuły oprawiono w deski obleczone skórą barwioną na karminowo, na której ślepy młotkiem odcisnięto rysunki kwiatonów, lilii, orła i smoka. Również karty inkunabułów są zdobione, tak floraturą rozciągającą się wzdłuż marginesów, jak i niebieskimi oraz czerwonymi inicjałami. Niektóre są bardziej finezyjne, bowiem ich wnętrza wypełnia motyw roślinny.

Sermones to bardzo popularne kazania św. Augustyna, filozofa, teologa, jednego z Ojców Kościoła. Wydane zostały w 1494 roku w Bazylei u Johanna Amerbacha, starannie wykształconego, znanego drukarza i humanisty.

Missale Vratislaviense wydrukowano w 1499 r. w Moguncji u Piotra Schöffera. Mszał ozdabia drzeworyt ukazujący Chrystusa na krzyżu, z Marią i św. Janem. Podobna scena, ale już w wersji ręcznie kolorowanej, pojawia się również w *Missale secundum Ritum et diocesim Vratislaviensis*, wydanym w Bazylei w 1519 r. przez T. Wolffa.

Z uwagi na liczne drzeworyty artystów z kręgu Cranacha szczególnie cenna jest, wydana w 1547 r. w Wittenberdze w oficynie H. Luffta, *Hauspostille* Marcina Lutra, szeroko rozpowszechniona w okresie reformacji. Wśród XVI w. starodruków zwracają uwagę prace osób związanych z Lutrem: jego sekretarza, filologa i kaznodziei, Theodorusa Vitusa, czy też najbliższego współpracownika – Melanchtona. Ten drugi, znany filolog, humanista, teolog i reformator szkolnictwa, był autorem wydrukowanego w Wittenberdze w roku 1570 u J. Cratona *Examen eorum*, dzieła z zakresu teologii dogmatycznej, spisane w formie listy pytań i odpowiedzi dla kandydatów na urzędy kaznodziejów. Również w Wittenberdze, ale już u H. Luffta w 1543 roku wydane zostało *In Daniele Prophetam*, dzieło przyciągające uwagę pergaminową oprawą. Na przedniej okładzinie znajduje się superekslibris w kształcie koła, w które wpisano tarczę herbową z lwem stojącym na tylnych łapach na gałęzi. Na tylnej okładzinie nad herbem dodano hełm z labrami i klejnot w kształcie lwiej łapy. W otoku superekslibrisu wytłoczono napis ARMA HESSICA ANNO 1525, wskazujący na właściciela, którym był Johannes Hess, prawnik, teolog, sekretarz biskupa Jana V Turzo w Nysie, później ewangelicki pastor w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu. Hess jako zwolennik Lutra związany był z ruchem reformacji. Zasłynął też jako miłośnik i kolekcjoner książek.

Zgromadzone przez WBP starodruki są cennym źródłem do badania dziejów i kultury polskiej. Większość poloników wydana została w znanych oficynach Krakowa: Jana Hallera (w 1519 r. – Mikołaja z Błonia *Tractatus sacerdotalis de sacramentis*, opracowany na zlecenie biskupa S. Ciołka podręcznik spełniania sakramentów jest starannie wydrukowanym postinkunabułem z abrewiacjami i kolofonem), Hieronima Wietora (w 1535 r. – Mikołaja Jaskiera *Juris Provincialis quot speculum saxonum*, dzieło kodyfikujące prawo miejskie, na polecenie króla Zygmunta Starego obowiązywało na terenie całego kraju), Jakuba Siebeneiche-ra (w 1584 r. – Jakuba Wujka *Postilla Catholica*, dzieło znaczące dla katolików, pięknie wydane z dużą ilością drzeworytów), Łazarza Andrysowica (w 1599 r. –

Jakuba Wujka *Biblia to jest Księgi Starego y Nowego Testamentu*, doskonale pod względem językowym i naukowym tłumaczenie stało się klasycznym polskim przekładem biblijnym, od 400 lat stale wznawianym i czytany), Mikołaja Loba (w 1609 r. – Jana Benesa Boterusa *Relativae powszechnie abo Nowiny pospolite*, opisujące w aspekcie historyczno-geograficzno-religijnym kraje europejskie, w 1611 r. – Marcina Kromera *O sprawach, dziejach i wszystkich innych potocznościach koronnych polskich ksiąg XXX*, to kronika Polski spisana przez wykształconego we Włoszech humanistę, dyplomatę i sekretarza królów Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta), Andrzeja Piotrkowczyka (w 1603 roku – Piotra Skargi *Żywoty świętych Starego i Nowego Zakonu*, niezwykle popularne dzieło hagiograficzne autorstwa nadwornej kaznodziei króla Zygmunta III Wazy).

Wśród starodruków jest też *Historia Polonica* Jana Długosza, dzieło uznawane za najwybitniejsze w polskiej historiografii staropolskiej i jedno z większych osiągnięć dziejopisarstwa europejskiego. Autorowi, kanonikowi krakowskiemu, sekretarzowi Zbigniewa Oleśnickiego i wychowawcy synów Kazimierza Jagiellończyka, nieśmiertelność zapewniła monumentalna historia Polski, którą przedstawił w aspekcie przyczynowo-skutkowym, dając podstawy metodom badań historycznych. *Historia Polonica* drukiem wydana została dopiero w 1615 r. w oficynie Jana Szeligi w Dobromilu. Z planowanych trzech tomów wydano tylko pierwszy, doprowadzony do 1240 roku. Ponieważ dzieło zawierało krytykę domu królewskiego, magnaterii i kleru, król Zygmunt III wydał zakaz drukowania pozostałych tomów, a cały istniejący nakład polecił zniszczyć. Zachowało się niewiele egzemplarzy pierwodruku Długosza, dlatego te ocalone są rzadkością bibliofilską i przedmiotem dumy właściciela.

W *zbiorach kartograficznych* dominują mapy Śląska, pomocne w analizie rozwoju gospodarczego regionu, procesów osadniczych, przebiegu dawnych granic, dróg i koryt rzek. Są to mapy najbardziej reprezentatywne, z których korzystają geografowie, historycy, architekci i heraldycy. Najstarszym z kartograficznych obrazów Śląska jest drzeworytowa *Slesiae Descriptio XV Nova Tabula*. Wydana została w 1545 r. w Bazylei u H. Petriego, a jej autorem był Sebastian Münster, znany teolog, hebraista i matematyk. Wśród map śląskich znajdują się liczne przeróbki mapy Marcina Helwiga z Nysy, dokonane przez: Abrahama Orteliusa – *Silesiae typus descriptus et editus a Martino Heilwig Neisense*, zamieszczona w jego atlasie *Theatrum Orbis Terrarum* (wydanie antwerpskie 1592 r.), Quada (z 1594 r. wydana w Kolonii), Matthausa Meriana (1650 r. wydana we Frankfurcie), czy Gerharda Mercatora *Polonia Regnum et Silesiae Ducatus* (z atlasu Blaeu'ów 1641-1642 r.). W kolekcji nie brakuje XVII w. prac Jonasa Scultetusa ze Szprotawy, jednak najliczniejszy zbiór map pochodzi z wieku XVIII. Warto wymienić *Atlas Silesiae id est Ducatus Silesiae*, wydany w 1750 r. w oficynie Spadkobierców Homanna. W atlasie, na który składa się 20 miedziorytowych map (4 mapy ogólne oraz 16 map poszczególnych księstw), znalazła się również rękopiśmienna mapa księstwa kłodzkiego. Mapy z atlasu ozdobione zostały pięknymi barokowymi kartuszami

nawiązującymi do charakterystycznych zajęć regionu lub do scen mitologicznych. Kartusze zwieńczały herby poszczególnych księstw. Z XIX wieku pochodzą mapy administracyjne i gospodarcze, a z przełomu stuleci XIX i XX mapy topograficzne wydane w skali 1:25000. Na wielu z nich naniesiono, będące efektem nasilonych działań germanizacyjnych, nowe, zniemczone nazwy miejscowości. Mapy nowych granic państwowych z 1921 r. są szczególnie cenne dla badaczy okresu plebiscytowego i powstań śląskich. Tu pomocne są również druki ulotne gromadzone przez bibliotekę.

Zbiory graficzne tworzą miedzioryty, akwaforty, staloryty i litografie powstałe w warsztatach mistrzów niderlandzkich, francuskich, włoskich, polskich i niemieckich. Najstarsze z nich a jednocześnie najcenniejsze, wykonane techniką miedziorytu w warsztacie Hendrika Goltziusa w 1590 r., *ilustrują Metamorfozy Owidiusza*. Miedzioryty Aegidiusa Sadelera, wydane w 1606 r. w Pradze, przybliżają zabytki architektury Imperium Romanum. Z XVIII i XIX wieku pochodzą licznie zgromadzone grafiki reprodukcyjne, wyrytowane według popularnych obrazów znanych malarzy europejskich.

Wśród grafik wyróżniają się widoki miast śląskich. Najstarszy, z 1493 r. ukazuje Nysę. Zamieszczony został w *Weltchronik*, dziele lekarza, humanisty i historyka – Hartmanna Schedla. Realistyczna, drzeworytowa, kolorowa panorama Nysy stanowi prawdziwą ozdobę zbiorów. Z 1617 r. pochodzą piękne, kolorowane miedziorytowe panoramy Nysy i Legnicy, zamieszczone w *Civitates Orbis Terrarum* Georga Brauna i Fransa Hogenberga. Również panoramy powstałe w XVIII stuleciu można podziwiać w kolekcji grafiki zabytkowej. Są to widoki miast oraz przedstawienia klasztorów pochodzące ze *Scenographia Urbium Silesiae*. Ich autorem był podróżnik, rysownik i rytownik Friedrich Bernhard Werner, twórca między innymi 1500 widoków Śląska.

Szczególnie licznie, w technice stalorytu, reprezentowane są prace Theodora Blätterbauera, śląskiego malarza, rysownika, ilustratora oraz nauczyciela rysunku w Akademii w Legnicy. Jego widoki i pejzaże ozdabiały też bardzo popularne, wydane w oficynie Carla Flemminga, trzylitrowe dzieło *Schlesien. Eine Schilderung des Schlesierlandes*, autorstwa Franza Schrollera. Jako zdolny artysta, na zlecenie wydawnictwa Alexandra Dunckera, Blätterbauer przygotował też pewną ilość widoków pałaców śląskich. W drugiej połowie XIX wieku Alexander Duncker wydał w Berlinie dzieło *Die Ländlichen Wohnsitze, Schlösser und Residenzen der Ritterschaftlichen Grundbesitzer in der Preussischen Monarchie*. Zamieścił w nim 960 rezydencji, pałaców i zamków leżących na terenach ówczesnych prowincji Królestwa Pruskiego. Wśród nich pokazano 227 śląskich zamków i pałaców, wykonanych w technice litografii kolorowanej. Obecnie w zbiorach biblioteki znajduje się 185 takich litografii. Widniejące na nich rezydencje ukazano na tle założen parkowych, które ożywiają modnie ubrani spacerujący właściciele i ich goście, czasami także krzątająca się służba. Jednym słowem idylliczny obraz życia w dawnych rezydencjach śląskich.

W zbiorach ikonograficznych są również pocztówki, na których utrwalono widoki i zabytki śląskich miast, miasteczek i wsi. Na uwagę zasługują szklane klisze fotograficzne z zarejestrowanymi na nich budowlami Opola z lat trzydziestych, w tym fontanną Ceres, którą przykrywa, nieistniejąca już, metalowa ażurowa osłona, czy synagogą spaloną podczas nocy kryształowej. Fotograf utrwalił też handel uliczny pod ratuszem oraz ratusz wkrótce po zawaleniu. Dzięki tym małym formom graficznym możemy poznać architekturę i wnętrza budynków użyteczności publicznej oraz nieistniejące już budynki mieszkalne.

Zbiory zabytkowe popularyzowane są na ekspozycjach organizowanych przez bibliotekę, a także, jako gotowe wystawy monograficzne, udostępniane placówkom muzealnym w kraju i za granicą.

* * *

Zbiory współczesne

Dorota Kania

Działalność biblioteki to, obok innych form aktywności, nieustanna praca nad kształtowaniem własnego księgozbioru. Systematycznie kompletowane i stale unowocześniane zbiory Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej prezentują wysoką wartość historyczną, naukową i kulturalną. Podstawę zbiorów stanowi księgozbiór naukowy i popularnonaukowy z niemal wszystkich dziedzin wiedzy, ze szczególnym uwzględnieniem literatury z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Księgozbiór biblioteki zawiera także klasykę polskiej i światowej literatury pięknej oraz współczesne wydawnictwa beletrystyczne w bogatym wyborze.

Biblioteka udostępnia swoje zbiory na zewnątrz oraz na miejscu w czytelnich. Księgozbiory podręczne o charakterze informacyjnym obejmują wydawnictwa z różnych dziedzin wiedzy, ze szczególnym uwzględnieniem nauk humanistycznych: encyklopedie, leksykony, słowniki, bibliografie ogólne i specjalne, retrospektywne i bieżące, informatory, przewodniki turystyczne, monografie i kompendia. Księgozbiór zawiera także bogaty wybór publikacji z zakresu bibliologii i bibliotekoznawstwa, w tym znaczny zasób fachowych czasopism bibliotekarskich. Wśród księgozbiorów prezencyjnych znajdują się wydzielone w odrębne zbiory współczesne wydawnictwa kartograficzne, czyli atlasy, mapy, plany miast oraz zbiory sztuki jak albumy malarstwa, rzeźby, architektury i sztuki użytkowej.

Szczególnym pod względem wartości kulturowej księgozbiorem, dokumentującym przeszłość i teraźniejszość Śląska, są zbiory regionalne. Zapoczątkowane w 1958 roku gromadzenie regionalnego egzemplarza obowiązkowego stało się podstawą księgozbioru tematycznie związanego ze Śląskiem. Tworzą go książki i czasopisma w języku polskim i niemieckim, kartografia zabytkowa i współczesna, druki ulotne, widokówki przedstawiające zabytki miast śląskich oraz dokumenty życia społecznego dotyczące Śląska, ze szczególnym uwzględnieniem Śląska Opolskiego. Pozyskana w ostatnich latach kolekcja XIX-wiecznych książek i czasopism pochodzących z kolegium franciszkańskiego w Nysie, zawiera wiele cennych pozycji dotyczących historii Śląska. Zbiory regionalne systematycznie powiększane, z nastawieniem na kompletność, stały się jednym z największych księgozbiorów regionalnych w naszym województwie.

Księgozbiory obcojęzyczne zgromadzone i udostępniane w Oddziale Zbiorów Obcojęzycznych i w Bibliotece Austriackiej zawierają literaturę światową piękną i popularnonaukową w różnych językach (m. in.: angielskim, niemieckim, francuskim, rosyjskim, czeskim, hiszpańskim, włoskim), w wersjach dostosowanych do zróżnicowanego stopnia znajomości języka obcego oraz podręczniki, testy i inne materiały do nauki języków obcych, a także czasopisma zagraniczne.

Współczesnym elementem bibliotecznych księgozbiorów są materiały

audiowizualne: książka mówiona, nagrania muzyczne na płytach kompaktowych, filmy na płytach DVD, bazy danych na CD-ROM-ach.

W zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej znajdują się książki mówione nagrane na kasetach magnetofonowych oraz na płytach CD, w formacie mp3. Oferta ta jest ciągle wzbogacana o nowości, a obejmuje klasykę literatury polskiej i obcej, a także współczesne wydawnictwa beletrystyczne oraz popularnonaukowe. Oddział Muzyczny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej kompletuje zbiory, na które składają się płyty analogowe (zbiór archiwalny), płyty CD i kasety magnetofonowe z nagraniami muzyki klasycznej i rozrywkowej, filmy DVD oraz literatura muzyczna – książki i nuty.

W księgozbiorze WBP znajdują się materiały o dużej wartości poznawczej, odzwierciedlające przejawy życia współczesnego Opola i regionu opolskiego – są to dokumenty życia społecznego, czyli plakaty, afisze, druki okolicznościowe itp. Wartość historyczno-poznawczą prezentuje zbiór druków ulotnych z okresu powstań śląskich i plebiscytu oraz kolekcja szklanych klisz fotograficznych, przedstawiających Opole z początku XX w. Wśród pocztówek gromadzonych przez Bibliotekę znajdują się widoki miast i okolic regionu śląskiego, a także kartki okolicznościowe od początku XX w. Kolekcja ekslibrisów, czyli znaków własnościowych bibliotek i osób prywatnych, zawiera eksponaty wydane po 1945 roku. Bogata dokumentacja fotograficzna działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej sięga lat 60. XX wieku.

Zbiór czasopiśmienniczy gromadzony przez lata istnienia biblioteki wciąż wzbogacany jest o nowe tytuły lub uzupełnienia brakujących numerów. Biblioteka posiada reprezentatywny zestaw periodyków ogólnopolskich z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Rokrocznie prenumerowanych jest około 600 tytułów czasopism i wydawnictw ciągłych. Są to wydawnictwa periodyczne regionalne i ogólnopolskie, naukowe oraz ogólne, przeznaczone dla szerokiej publiczności czytelniczej. W celach ochronnych czasopisma przenoszone są na mikrofilmy. Zbiór mikrofilmów zawiera także, obok bieżących tytułów czasopism, dziewiętnastowieczne periodyki polskie i niemieckie.

Rokrocznie pomnażany księgozbiór osiągnął na zakończenie roku 2010 liczbę 219.619 woluminów wydawnictw książkowych oraz 11.770 woluminów czasopism. Zbiory specjalne liczą 86.968 egzemplarzy, w tym wydawnictw audiowizualnych 51.603 egzemplarze.

* * *

Opolska Biblioteka Cyfrowa

Piotr Polus

Tworzenie bibliotek cyfrowych stało się w ostatnich latach swoistego rodzaju koniecznością. Dotyczy to zwłaszcza księżnic posiadających zbiory zabytkowe, do których dostęp był ograniczony. Przeniesienie tych zbiorów na nośniki cyfrowe służy nie tylko ich ochronie, ale także pozwala na szeroką popularyzację bez szkody dla oryginałów.

W 2008 roku województwo opolskie było jedynym regionem w Polsce, w którym nie działała żadna biblioteka cyfrowa. Tę białą plamę postanowiła wypełnić Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu. O fundusze na utworzenie biblioteki wystąpiono pod koniec 2008 roku do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu Mecenat. Rok później, za otrzymane środki, zakupiono podstawowy sprzęt: skaner do formatu A3, komputery, serwer i macierz dyskową, oprogramowanie itp., zmodyfikowano strukturę sieciową, a bibliotekę podłączono do ogólnopolskiej sieci optycznej Pionier. Zapewniono również pomieszczenia do tworzonej pracowni digitalizacji oraz zadbano o jej odpowiednie wyposażenie. Do procesów digitalizacji i obróbki przeniesionych na nośnik cyfrowy materiałów zatrudniono dwie osoby, które zostały przeszkolone w zakresie działalności bibliotek cyfrowych.

Utworzeniu Opolskiej Biblioteki Cyfrowej (www.obc.opole.pl) przyświecały następujące cele:

- Udostępnianie w Internecie i sieci lokalnej utrwalonych na nośniku cyfrowym rzadkich, zabytkowych i cennych publikacji dotyczących przede wszystkim Śląska Opolskiego (książek, czasopism, kartografii, rękopisów, dokumentów ikonograficznych, dokumentów życia społecznego).

- Ochrona i popularyzacja bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego znajdującego się w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu.

- Stworzenie szerokiego dostępu do cyfrowych kopii najcenniejszych zabytków kultury piśmienniczej.

- Wniesienie rzeczywistego wkładu w tworzenie polskich zasobów edukacyjnych i kulturalnych dostępnych w Internecie.

- Współpraca z bibliotekami i innymi instytucjami z regionu i kraju w zakresie digitalizacji zbiorów dotyczących Śląska.

- Wspieranie potencjału badawczego instytucji naukowych działających na Śląsku Opolskim i w Polsce.

Opolska Biblioteka Cyfrowa działa na dwóch poziomach: zbiory, do których wygasły prawa autorskie, prezentowane są w Internecie, natomiast zdigitalizowane dokumenty, do których prawa autorskie obowiązują, udostępniane są offline w czytelni WBP.

Publikacje zamieszczone w Opolskiej Bibliotece Cyfrowej, dzięki członkostwu w Federacji Bibliotek Cyfrowych, są również widoczne na portalu Europeany (www.europeana.eu).

Opolska Biblioteka Cyfrowa została uroczystie otwarta 5 maja 2010 roku. Pokazano w niej następujące kolekcje:

- dziedzictwo kulturowe (zabytkowe rękopisy, starodruki, kartografia),
- czasopisma regionalne (periodyki wydawane na Śląsku od XIX do XX wieku w językach polskim, niemieckim i czeskim),
- druki ulotne dotyczące powstań śląskich i plebiscytu,
- książki (silesiana) z XIX i XX wieku, m.in. wydawane w oficynach Kornów, Grassa i Bartha, G. P. Aderholza, J. Maxa,
- pocztówki (widoki miast śląskich i wsi),
- zbiory współczesne.

Utworzenie Opolskiej Biblioteki Cyfrowej przyczyniło się do znaczącego rozszerzenia usług WBP. Z jej zasobów korzystają użytkownicy nie tylko z regionu i kraju, ale także z zagranicy, przede wszystkim z Niemiec, Anglii, Włoch i USA.

W dalszej perspektywie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu zamierza utworzyć konsorcjum złożone z bibliotek i innych instytucji działających w regionie, które na platformie OBC zamieszczałoby dokumenty dotyczące Śląska Opolskiego.

Mimo krótkiego okresu działalności, w OBC dostępnych jest ponad 2000 dokumentów. Bibliotekę cyfrową odwiedziło ponad 110 000 użytkowników (średnia dzienna odwiedzin to 300 osób), ogółem od otwarcia biblioteki udostępniono online 42 000 obiektów.

STRESZCZENIE

W trzech artykułach scharakteryzowano strukturę księgozbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu.

Najcenniejszą kolekcją biblioteki są zbiory zabytkowe: rękopisy, starodruki (wśród nich inkunabuły), zbiory kartograficzne oraz grafika zabytkowa. Dzięki tym ważnym dla dziedzictwa kulturowego zbiorom biblioteka opolska znalazła się na liście placówek tworzących narodowy zasób biblioteczny.

Podstawę zbiorów biblioteki stanowi księgozbiór naukowy i popularnonaukowy z niemal wszystkich dziedzin wiedzy, ze szczególnym uwzględnieniem literatury z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Szczególnym księgozbiorem, dokumentującym przeszłość i teraźniejszość Śląska, są zbiory regionalne. Interesującą wartość poznawczą reprezentują druki ulotne, dokumenty życia społecznego, fotografie i pocztówki. Wielojęzyczne zbiory obcojęzyczne WBP służą edukacji Polan. Ważną część zbiorów biblioteki stanowią materiały audiowizualne: książka mówiona, nagrania muzyczne na płytach kompaktowych, filmy na płytach DVD, bazy danych na CD-ROM-ach. W jej zasobach znajduje się też reprezentatywny zestaw periodyków ogólnopolskich z zakresu nauk humanistycznych i społecznych.

Zbiory rzadkie, zabytkowe, do których dostęp ze względu na ich ochronę jest ograniczony oraz cenne publikacje dotyczące Śląska Opolskiego, są przenoszone na nośniki cyfrowe i udostępniane w Internecie na stronie Opolskiej Biblioteki Cyfrowej.

SUMMARY

The structure of the library collection of Voivodeship Public Library in Opole has been characterized in three articles.

The most valuable library collection is the vintage collection of manuscripts, antique books (among others incunabula), cartographic collection and antique drawings and engravings. Owing to this particular collection (which is immensely important for the national heritage) the library in Opole has been incorporated onto the list of institutions constituting the National Library Collection.

Book collections (both scientific and academic for the general public) pertaining to almost all fields of knowledge (though special emphasis is put on liberal arts and social sciences) constitute the core of the library's collection. A special collection that documents the past and the present of Silesia is the regional collection. Occasional prints, documents representing the social life, photographs and postcards are very illuminating. The foreign languages book collection of Voivodeship Public Library fulfills the educational needs of the inhabitants of Opole. An important part of the collection is constituted by audio-visual materials: audiobooks, music recordings on CDs, films on DVDs, CD-ROM databases. In addition, the library possesses a representative set of nationwide periodicals pertaining to liberal arts and science.

The rare, vintage collection (access to which is limited due to their preservation) as well as the publications concerning Opole Silesia are transmitted onto digital data carriers and are made available on the Internet on the website of Opole Digital Library.

ZUSAMMENFASSUNG

In drei Artikeln wurde die Struktur der Bestände in der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek Oppeln charakterisiert.

Die wertvollste Sammlung der Bibliothek bilden die Altbestände: Handschriften, alte Drucke (darunter Inkunabeln), Karten und alte Grafiken. Dank dieser für das Kulturerbe wichtigen Bestände befindet sich die Oppelner Bibliothek auf der Liste der Einrichtungen, die den Nationalen Bibliotheksbestand bilden.

Die Grundausrüstung der Bibliothek bilden: die wissenschaftliche Literatur, Sachbücher aus fast allen Wissensbereichen, mit besonderer Berücksichtigung von geistes- und sozialwissenschaftlicher Literatur. Eine besondere Sammlung, die die Vergangenheit und die Gegenwart von Schlesien dokumentiert, sind die regionalen Bestände. Interessant sind die Flugschriften, Dokumente des gesellschaftlichen Lebens, Fotos und Ansichtskarten. Zur Bildung der Einwohner der Woiwodschaft tragen zahlreiche Fremdsprachenbestände bei. Einen wichtigen Teil der Sammlung bilden audiovisuelle Medien: Audiobücher, CDs mit Musik, DVD-Filme und Datenbanken auf CD-ROMs. Gesammelt werden auch die wichtigsten Zeitschriften aus den Bereichen der Geistes- und Sozialwissenschaften.

Die Alt- und Sonderbestände, deren öffentlicher Zugang begrenzt ist, wie auch die wertvollen Publikationen über das Oppelner Schlesien wurden digitalisiert und im Internet auf der Seite der Oppelner Digitalbibliothek der Allgemeinheit zugänglich gemacht.

NASI ZAGRANICZNI PARTNERZY

Anna Śliwińska

Początki międzynarodowej aktywności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu sięgają lat 70. XX wieku. Środkiem do zawiązywania i pielęgnowania kontaktów międzynarodowych, zarówno w pierwszych jak i późniejszych latach, najczęściej były i nadal są partnerstwa miast i województw, przypieczętowane oficjalnymi umowami władz.

Współpraca międzynarodowa z dużymi naukowymi bibliotekami publicznymi od początku była postrzegana jako ważny element działalności opolskiej ksiąźnicy i kolejny przykład podejmowanych inicjatyw, na miarę bibliotecznych możliwości i ambicji.

Strategie współpracy z bibliotekami zagranicznymi, opracowywane w formie wieloletnich umów, zawierają zakres i obszary komunikowania się bibliotecznych partnerów. Początkowo współpraca, ograniczona najczęściej do bezpośrednich kontaktów bibliotekarzy i wymiany publikacji, z biegiem lat ewoluowała w kierunku nowych obszarów działania, podyktowanych współcześnie zachodzącymi przemianami społecznymi, ekonomicznymi i kulturowymi. Miały one niewątpliwy wpływ na zmieniający się społeczny obraz bibliotek i poziom świadczonych usług, zmianę priorytetów, postęp w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Międzynarodowa współpraca opolskiej biblioteki z jej partnerami koncentruje się na następujących obszarach:

- wymiana informacji o regionach partnerskich – kulturze, nauce, gospodarce, turystyce – realizowana poprzez wymianę wydawnictw albumowych, przewodników, katalogów, organizację wystaw promujących regiony, udział w różnorodnych wydarzeniach kulturalnych, naukowych,
- wymiana doświadczeń z zakresu działalności biblioteczno-informacyjnej realizowana poprzez wizyty delegacji bibliotekarzy – bezpośrednie kontakty oficjalne, staże przywarsztatowe, udział w konferencjach, seminariach, organizację wystaw tematycznych i promujących zbiory bibliotek,
- wymiana dokumentów własnych bibliotek – plany pracy, sprawozdania, czasopisma fachowe, publikacje bibliotek,
- wymiana wydawnictw z produkcji krajowych – zgodnie z zapisanym w umowach profilem,
- współpraca informatyczna – wdrażanie nowych technologii komputerowych, digitalizacja dokumentów, popularyzacja zbiorów i usług bibliotek poprzez linki do stron www.

Współpracujące ze sobą biblioteki przykładają coraz większą wagę do poszerzania doświadczeń wynikających z kontaktów zawodowych. Z biegiem lat partnerska współpraca stała się miarą nowoczesności i otwartego spojrzenia na zdobywcze i trendy bibliotekarstwa światowego.

Pierwszą biblioteką zagraniczną, z którą już w 1972 roku biblioteka opolska nawiązała rozmowy o wzajemnej współpracy, była Naukowa Biblioteka Publiczna Okręgu Poczdamskiego w Poczdamie (Wissenschaftliche Allgemeinbibliothek des Bezirkes obecnie Stadt- und Landesbibliothek), w ówczesnej NRD. Była to bardzo intensywna współpraca, nakierowana przede wszystkim na bezpośrednie kontakty partnerskie. Opolscy bibliotekarze byli świadkami uroczystego otwarcia, w październiku 1974 roku, jednej z nowocześniejszych wówczas bibliotek w krajach bloku wschodniego. Rozwiązania modułowe, bez ścian działowych o jednoprzestrzennym wnętrzu, wolny dostęp do półek, indywidualne miejsca do pracy dla czytelników bezpośrednio przy regałach, budziły respekt. Także oferowane usługi na owe czasy były rewolucyjne, np. z organizacją i działalnością artoteki w bibliotece opolscy bibliotekarze spotkali się w po raz pierwszy właśnie w Poczdamie. Współpraca obu bibliotek trwała z przerwami do 1998 roku. W nowych realiach politycznych i gospodarczych, po krótkim ożywieniu kontaktów, nastąpił regres. Ostatnim pozytywnym akcentem było okazane opolskiej bibliotece wsparcie finansowe niemieckich bibliotekarzy po powodzi w roku 1997.

Kolejni partnerzy to od 1974 roku biblioteki ówczesnej Czechosłowacji. Państwowa Biblioteka Naukowa (Štátna vedecká knižnica) w Bańskiej Bystrzycy okazała się najwierniejszą zagraniczną instytucją, która bez względu na zawirowania polityczne lat 80-tych przetrwała nieprzerwanie w przyjaźni z opolską biblioteką do chwili obecnej. Pierwsze wzajemne wizyty odbywały się systematycznie już od 1974 roku, lecz umowę oficjalną podpisano dopiero w styczniu 1977 roku. Biblioteka z długą historią, której początki sięgają 1926 roku, na przestrzeni 85. lat przekształcała się kolejno z biblioteki miejskiej w wojewódzką, a status biblioteki naukowej otrzymała już w 1969 roku. Zawsze imponowała swoją nowoczesnością. Była jedną z pierwszych skomputeryzowanych bibliotek w swoim kraju, posiadała pracownię reprograficzną, fotolaboratorium, pocztowe połączenia magazynowe. Dzisiaj jest jedną z największych, najbardziej dynamicznie rozwijających się uniwersalnych bibliotek naukowych Republiki Słowacji, centrum nauki i kultury nie tylko dla Bańskiej Bystrzycy. Mieści się w zabytkowym, odrestaurowanym, osiemnastowiecznym obiekcie. Posiada atrakcyjne, wygodne i przyjazne wnętrza, dostosowane do potrzeb nowej generacji użytkowników, gdzie użycie technologii informacyjnej i multimediiów współgra z książką tradycyjną. Imponuje mnogością czytelń specjalistycznych, otwiera kolejne czytelnie językowe, podlega jej Muzeum Literatury i Muzyki. Bibliotekarze obu bibliotek regularnie spotykają się w ramach wymiany doświadczeń i czynnie uczestniczą w konferencjach i seminariach. W 2011 roku pracownicy WBP wzięli udział w kolejnej konferencji w Bańskiej Bystrzycy „Wirtualna biblioteka – biblioteką trzeciego tysiąclecia”. Jeden

zreferatów wygłosili informatycy opolscy. Padła również propozycja zorganizowania wideomostu za pośrednictwem DVC. W historii wieloletniej współpracy odnotowano też kilka znaczących wystaw przybliżających zarówno biblioteki jak i regiony, w których działają.

Wiele dobrych wspomnień wiąże się z Powiatową Biblioteką Publiczną i Naukową – Oddziałem Polskim (Okresni veřejná a studijní knihovna) w Karwinie, z którą współpraca, dzięki bliskiemu sąsiedztwu i osobistym przyjaźniom pracowników nie miała znamion sformalizowanej. W pamięci pozostały atrakcyjne, jak na owe czasy kilkudniowe wycieczki autokarowe dużych grup bibliotekarzy i możliwość poznawania przez czeskich kolegów bibliotek Opolszczyzny, a opolskich – Karwiny, Bohumina czy Czeskiego Cieszyzna. Szkoda, że wydarzenia lat 80. okazały się za trudne dla utrzymania dalszego partnerstwa obu bibliotek.

Z Południowoczeską Biblioteką Naukową (Jihočeská vědecká knihovna) w Czeskich Budziejowicach Wojewódzka Biblioteka Publiczna podpisała pierwszą umowę o współpracy w 1988 roku, ale już w początkach lat 90-tych przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne spowodowały przerwanie kontaktów na długie lata. Wielokrotnie ponawiane próby ich wznowienia długo nie przynosiły rezultatów. Dopiero w 2003 roku niespodziewany e-mail dyrektora biblioteki czeskiej przywrócił dawne relacje między partnerami. Obchodząca w ubiegłym roku 125. rocznicę powstania biblioteka w Czeskich Budziejowicach jest największą i najnowocześniejszą w Południowych Czechach. Imponuje bogactwem zbiorów, przechowywanych w przestronnych, zautomatyzowanych magazynach i wyposażeniem w najnowsze zdobycze informatyzacji i techniki. Dużą wagę przywiązuje do ochrony książki dawnej. W pracowni zbiorów zabytkowych w dawnym klasztorze cystersów w Zlaté Korunie przechowywane są zbiory byłych bibliotek przyklasztornych z terenu południowych Czech. Pracownia, należąca do najlepiej zorganizowanych tego typu placówek w Republice Czeskiej, była prekursorem digitalizacji starodruków.

Rosyjskim odpowiednikiem opolskiej biblioteki jest Państwowa Publiczna Biblioteka Naukowa (Gosudarstvennaja Universal'naja Naučnaja Biblioteka) w Białogrodzie. Współpraca trwa już 26. lat. Placówka oferuje czytelnikom bardzo bogate zbiory, liczące ponad 2,5 miliona jednostek, w tym ponad milionowy zbiór patentów. Pełni funkcję centrum życia kulturalnego, naukowego i społecznego regionu. Jest popularnym miejscem kontaktów dla potrzebujących porad psychologicznych, prawnych i socjalnych. Jest też miejscem odpoczynku i rekreacji. Kluby, koła zainteresowań, salon literacki i muzyczny kierują swoje propozycje do różnych grup społecznych i wiekowych. Trwające wiele lat bardzo częste, zażyłe kontakty pozwalają obserwować jak zmieniają się obszary działalności biblioteki, w ostatnich latach wyraźnie ukierunkowane na regionalizm, promocję, a przede wszystkim na informatyzację zasobów bibliotecznych. Rozwój i osiągnięcia obu bibliotek można było zaobserwować na wielu wystawach. Przykładem są m.in. wystawy „Stara książka w zbiorach WBP w Opolu”, zaprezentowana w Dniach Opolskiej Kultury

Państwowa Biblioteka Naukowa
w Bańskiej Bystrzycy

1. Alicja Kwiatkowska, Ireneusz Chudy,
Roman Sękowski z bibliotekarzami
słowackimi (1974)
2. Tadeusz Chrobak, Feliks Smaczniak,
Tadeusz Zarwański wśród pracowników
słowackiej biblioteki (1985)

Państwowa Publiczna Biblioteka Naukowa
w Białymostku

1. Nadejda Pietrowna Rożkowa
i Tadeusz Chrobak (2008)
2. Opolska delegacja w Białymostku:
Zdzisław Bernaś, Tomasz Cygan, Anna
Palczak-Czajkowska, Tadeusz Chrobak
(2005)

Biblioteka Wojewódzka im. Vorösmarty Mihály
w Szekéshérvár - dyrektorzy József Komlósi
i Tadeusz Chrobak (2003)

Centrum Bibliotek Krajowych Nadrenii-Palatynatu
w Koblencji - dyrektorzy Günter Pflaum i Helmut
Frühuf z wizytą w Opolu (2005)

1. Obwodowa Publiczna Biblioteka Naukowa
im. I. Franka w Iwano-Frankiwsku - dyrektorzy
bibliotek Maria Alba i Tadeusz Chrobak (2005)

2. Środkowoczeska Biblioteka Naukowa
w Kładnie - dyrektor Jiřina Kadnerova
z wizytą w Opolu (2008)

3. Południowoczeska Biblioteka Naukowa
w Czeskich Budziejowicach - delegacja
bibliotekarzy z Opolu, trzecia z prawej
dyrektor Květa Cempirkova (2006)

w Białgorodzie w 1988 roku, czy w 2010 roku w Galerii WuBePe „25 lat współpracy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu z Państwową Publiczną Biblioteką Naukową w Białgorodzie”. Prezentacje multimedialne, wymiana wydawnictw własnych bibliotek, bezpośredni dostęp do katalogów on-line to kolejne przykłady wymiernych korzyści tej współpracy.

Po 2000 roku kontakty zagraniczne i liczba zawartych nowych umów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu z partnerami zagranicznymi nabrały szczególnej intensywności.

W 2002 roku władze Województwa Opolskiego i Komitatu Fejér (Węgry) odnowiły umowę o wzajemnej współpracy, co uutorowało drogę opolskiej książnicy do nawiązania, jeszcze w tym samym roku, zawodowych relacji ze swoim odpowiednikiem – Biblioteką Wojewódzką im. Vörösmarty Mihály (Megyei Könyvtár) w Szekesfehérvár. W statystyce bibliotekarstwa węgierskiego biblioteka ta plasuje się w pierwszej szóstce (na 19 województw). Choć usytuowana w centrum miasta, w zabytkowym budynku, boryka się z dużymi problemami lokalowymi. Ponad 500 tys. zbiory różnego rodzaju dokumentów, czekają od lat na lepsze warunki przechowywania i udostępniania. To co budzi zazdrość bibliotekarzy opolskich, to doskonałe rozwiązania usprawniające procedury gromadzenia i opracowania zbiorów, tempo wdrażania nowych technologii komputerowych, program permanentnego doskonalenia bibliotekarzy w krajach Unii Europejskiej i częstotliwość zdobywania kolejnych unijnych grantów na działalność biblioteki.

Międzyregionalne porozumienie o współpracy naszego województwa z Obwodem Iwano-Frankińskim na Ukrainie podpisane zostało w 2001 roku. Cztery lata później, podczas obchodów w województwie opolskim Dni Obwodu Iwano-Frankińskiego, nastąpiło uroczyste podpisanie umowy dwustronnej o współpracy zawodowej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu z Obwodową Publiczną Biblioteką Naukową im. Ā. Franki (Oblasna Universal'na Naukova Biblioteka) w Iwano-Frankińsku. Partnerska Biblioteka, zajmująca obszerny, zabytkowy budynek w samym centrum miasta, ze zbiorami liczącymi ponad 500 tys. jednostek, bogata w czytelnie specjalistyczne, doskonale wyposażona w nowoczesny sprzęt komputerowy, zatrudnia doskonałych informatyków, którzy w sposób wzorowy opracowali i prowadzą witrynę biblioteki w Internecie. Od 2005 roku pracownicy bibliotek spotykają się rokrocznie w czasie wymiennych wizyt oficjalnych i roboczych. W roku 2011 planowana jest organizacja konferencji on-line i wystaw, które zarówno w Opolu jak i Iwano-Frankińsku będą obrazowały efekty tej współpracy, a mieszkańcy Opolszczyzny zostaną w czerwcu zaproszeni do Galerii WuBePe na wystawę prezentującą wytwory kultury ludowej Ukrainy.

Dwa lata trwały rozmowy o szczegółach współpracy WBP z Centrum Bibliotek Krajowych Nadrenii-Palatynatu (Landesbibliothekszentrum Rheinland-Pfalz) z siedzibą w Koblencji. Umowa została podpisana w 2007 roku przez dyrektorów bibliotek w obecności wiceministra kultury Nadrenii-Palatynatu, regionu partnerskiego Opolszczyzny. Centrum (LBZ) spełnia rolę publicznej biblioteki

naukowej regionu, której strukturę tworzy pięć samodzielnych bibliotek: Reńska Biblioteka Krajowa (Rheinische Landesbibliothek) w Koblencji, Biblioteka Krajowa Palatynatu (Pfälzische Landesbibliothek Speyer), Zabytkowa Biblioteka Naukowa (Bibliotheca Bipontina w Zweibrücken) i Büchereistelle w Koblencji – biblioteka m.in. udostępniająca bibliotekom publicznym, szkolnym i kościelnym księgozbiory wymienne. Współpraca z biblioteką niemiecką już zaowocowała wspólnymi inicjatywami – tradycją stały się gościnne wystawy. Zapoczątkowała je wystawa „W Dolinie Renu”, którą Opole mogło oglądać w 2008 roku w Galerii WuBePe. Dwa lata później opolska księżnica w Koblencji i Ratingen zaprezentowała wystawę „Panoramy miast śląskich”. Jesienią 2011 roku kolejna wystawa „Uprawa winorośli i kultura wina w Nadrenii-Palatynacie” będzie gościła w Opolu. Wernisażom wystaw zawsze towarzyszą delegacje pracowników obu bibliotek.

Pełniąc funkcję centralnej biblioteki publicznej i naukowej dla regionu praskiego – Středowoczeska Biblioteka Naukowa (Středočeská vědecká knihovna) w Kladnie to kolejny czeski partner, z którym WBP współpracuje od maja 2008 roku. Historia biblioteki, początkowo miejskiej następnie powiatowej, sięga 1897 roku. Status biblioteki naukowej otrzymała już w 1965 roku, m.in. dzięki bogatym zbiorom liczącym obecnie ponad 800 tys. jednostek. Od lat wszystkie procesy biblioteczne ma w pełni skomputeryzowane – począwszy od gromadzenia poprzez opracowanie, kończąc na udostępnianiu. Umożliwia czytelnikom korzystanie z bezpłatnego, bezprzewodowego dostępu do Internetu za pośrednictwem WiFi. Namacalnym świadectwem współpracy z kladneńską biblioteką są również wystawy. Dzięki jej pośrednictwu, w 2010 roku w Galerii WuBePe gościła wystawa „Życie i epoka Karla Čapka” z Muzeum w Stare Hutí. W 2011 roku pojadą do biblioteki w Kladnie i zaprzyjaźnionego już muzeum dwie wystawy przygotowane przez bibliotekę opolską – „Słowem malowane – ilustracje do dzieł Henryka Sienkiewicza” i „Panoramy miast śląskich”.

Najmłodszym czeskim partnerem jest od maja 2010 roku Biblioteka Naukowa (Vědecká knihovna) w Ołomuńcu. Należy do największych w kraju uniwersalnych bibliotek naukowych. Jej zbiory liczą ponad 2 miliony różnego rodzaju dokumentów czeskich i zagranicznych. Posiada bogatą kolekcję zbiorów specjalnych, zbiory zabytkowe – rękopisy, inkunabuły i starodruki. Plany współpracujących bibliotek są bardzo konkretne. Chcąc przede wszystkim promować najcenniejsze swoje zbiory, wspólnie przystąpiły do projektu wspartego finansowo przez Forum polsko-czeskie – „Panoramy miast śląskich a mapy Śląska=Veduty slezských měst a stare mapy Slezska”. W ramach projektu zaplanowano w latach 2011 i 2012 zaprezentowanie unikalnych zbiorów na wystawach zarówno w Opolu jak i Ołomuńcu, a także zorganizowanie wspólnej konferencji naukowej i wydanie publikacji.

O wadze wieloletniej współpracy międzynarodowej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu z bibliotekami zagranicznymi niech świadczą dane statystyczne. W latach 1974-2010 odbyło się 96 wymian delegacji, w których

uczestniczyło ogółem 417 bibliotekarzy. W czasie zawodowych spotkań poznawały nie tylko specyfikę pracy partnerskich bibliotek, ale również bibliotek podległych im merytorycznie – powiatowych, miejskich i filii najczęściej usytuowanych na wsiach. Zawodową część programu zawsze dopełniały atrakcje turystyczne – zwiedzanie zabytków, miejsc historycznych, muzeów, obiektów sakralnych. Dzięki dotychczasowej wymianie partnerskiej zbiory bibliotek wzbogaciły się o kilkaset dokumentów – książek, filmów, płyt kompaktowych, prenumerowanych czasopism. Plany, sprawozdania, strategie rozwoju bibliotek, czasopisma fachowe, bezpośrednie wejście do witryn bibliotek pozwalają poznawać aktualne działania i podejmowane inicjatywy bibliotek partnerskich.

Omawiając współpracę zagraniczną Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej nie można pominąć pozostałych partnerów, z którymi współpracuje od wielu lat.

Wymierne efekty przynoszą kontakty z Republiką Austrii, która od 1993 roku współfinansuje oddział WBP – Bibliotekę Austriacką, szóstą tego typu placówkę w Polsce, jednocześnie jedyną publiczną. Dotowane są zbiory biblioteczne, stypendia dla pracowników i imprezy promujące kulturę tego kraju. Biblioteka Austriacka, pełniąc rolę centrum upowszechniania kultury i historii Austrii w regionie opolskim, jest organizatorem różnego rodzaju imprez kulturalnych, przyczynia się także do propagowania literatury niemieckojęzycznej, prowadząc m.in. od kilkunastu lat kursy języka niemieckiego. Wizytówką wieloletniej współpracy są odbywające się od 2000 roku pod patronatem Marszałka Województwa Opolskiego i Konsula Generalnego Republiki Austrii w Krakowie początkowo „Dni Kultury Austriackiej”, a obecnie „Wiosna Austriacka”. W 2011 roku po raz jedenasty mieszkańcy Opolszczyzny uczestniczyli w wystawach, koncertach, spotkaniach autorskich, prelekcjach oraz w konkursie wiedzy o Austrii.

Od wielu lat sprawdzonymi partnerami opolskiej biblioteki są również Stiftung Martin-Opitz-Bibliothek w Herne (Niemcy), Stiftung Haus Oberschlesien w Ratingen (Hösel), Inter Nationes w Bonn, czy Herder-Institut w Marburgu i Instytut Goethego.

Najnowsze, zauważalne tendencje we współpracy bibliotek zagranicznych to przekształcanie dotychczasowych umów bilateralnych w umowy wielostronne. Już jesienią 2011 roku dojdzie do pierwszego międzyregionalnego spotkania przedstawicieli trzech bibliotek naukowych – WBP w Opolu, VK w Kladnie i LDZ w Koblencji. Rozmowy bibliotek, które jednostronnie ze sobą już współpracują, będą dotyczyły szerokiego spektrum zagadnień związanych z bibliotekarstwem i opracowania oferty wspólnych projektów na najbliższe lata.

Przyszłość współpracy międzynarodowej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu będzie na pewno obfitowała w nowe umowy, z nowymi partnerami. Jej rozwój i możliwości będą zależały, w dużej mierze zarówno od potencjału drżemającego w samych bibliotekach, jak i środków wsparcia ze strony czynników decyzyjnych.

STRESZCZENIE

W rozdziale przedstawiono prawie 40-letnie kontakty partnerskie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu z dużymi naukowymi bibliotekami publicznymi Rosji, Ukrainy, Słowacji, Czech, Niemiec i Węgier. Dokonano identyfikacji i charakterystyki bibliotek i obszarów, w których współpracują.

SUMMARY

The chapter presents the history of the almost forty-year-old partnership of the Voivodeship Public Library in Opole with big public scientific libraries in Russia, Ukraine, Slovakia, Czech Republic, Germany and Hungary. A systematic description and characteristic of the above-mentioned libraries and regions has been conducted.

ZUSAMMENFASSUNG

In diesem Kapitel wurden die fast 40-jährigen Partnerschaftskontakte der Öffentlichen Woiwodschaftsbibliothek Oppeln mit großen wissenschaftlichen öffentlichen Bibliotheken in Russland, der Ukraine, der Slowakei, der Tschechischen Republik, in Deutschland und in Ungarn dargestellt. Es wurden auch die Bibliotheken und ihre Regionen identifiziert und charakterisiert.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna od blisko sześćdziesięciu lat – obok podstawowej działalności bibliotecznej – prowadzi również działalność wydawniczą. Początki tej działalności związane były z koniecznością opracowania materiałów informacyjnych i bibliograficznych dla czytelników i pracowników bibliotek terenowych. Pierwszym zastosowanym urządzeniem technicznym był powielacz spirytusowy, stąd jakość wydawanych publikacji pozostawiała wiele do życzenia. Dopiero utworzenie w 1974 r. Stacji Małej Poligrafii pozwoliło na poszerzenie i urozmaicenie oferty wydawniczej.

W 1956 r. wyszedł pierwszy numer regionalnego poradnika instrukcyjno-metodycznego pt. *Pomagamy sobie w pracy*. Był to jeden z pierwszych tego typu poradników bibliotekarskich w Polsce. Czasopismo, pomyślane początkowo jako dwumiesięcznik, zmieniło częstotliwość ukazywania się i jako kwartalnik wydawane jest do dzisiaj. Na jego łamach wypowiadają się bibliotekarze z całego województwa. Głównym tematem publikowanych tekstów była problematyka regionalna – popularyzowanie zasłużonych mieszkańców Opolszczyzny, tutejszego środowiska literackiego i artystycznego. W kwartalniku można znaleźć wiele materiałów metodycznych do pracy z czytelnikiem w postaci konkursów, wieczorów literackich, montaży poetyckich, lekcji bibliotecznych, dyskusji, zestawień bibliograficznych, scenariuszy wystaw, wywiadów z miejscowymi i przyjeżdżającymi na spotkania pisarzami. Na jego łamach ukazują się również materiały statystyczne, obrazujące rozwój czytelnictwa w województwie, sylwetki zasłużonych bibliotekarzy, kronika ważniejszych wydarzeń, prezentują się najlepiej pracujące placówki w województwie.

W 1959 r. dyrekcja biblioteki zainicjowała wydawanie ukazujących się co dwa lata wykazów nabytków oraz co pięć lat – wykazów nabytków śląskich. W następnym roku wydano *Katalog zbiorów śląskich Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu* w postaci dodatku do *Pomagamy sobie w pracy*. W latach 1965-1991 opublikowano cztery części *Katalogu zbiorów śląskich Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. E. Smółki w Opolu*. W 1976 r. ukazał się *Katalog starych druków*, w 1990 r. *Katalog zbiorów kartograficznych*, a mikrofilmy znajdujące się w zbiorach WBP zaprezentowane zostały w *Katalogu mikrofilmów* (cz. 1: 1970-1978; cz. 2: 1979-1986).

Oprócz katalogów zbiorów bibliotecznych wydano szereg interesujących, opatrzonych piękną szatą graficzną katalogów, organizowanych w bibliotece wystaw. Są to m.in.: *Mapy Górnego Śląska w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki*

*Publicznej w Opolu, Postaci antyczne w grafice, Urok dawnych rezydencji, W kręgu alchemii, medycyny i astronomii, Światło i cień: obrazy mistrzów niderlandzkich w grafice, W Dolinie Renu, Grafika francuska ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu. Ciekawie prezentują się też projektowane przez opolskich plastyków ekslibrisy biblioteki, wydawane przy okazji ważniejszych wydarzeń bibliotecznych oraz teczki okazjonalne: *Związek Polaków w Niemczech : materiały z okazji 65 rocznicy powstania, Kultura literacka na Śląsku Opolskim w pierwszych latach po wojnie : materiały z okazji sesji popularnonaukowej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu: 1951-1991* (oraz drugie wydanie, obejmujące lata 1951-2001, opublikowane z okazji 50-lecia powstania biblioteki).*

Opieka merytoryczna nad placówkami w terenie była zawsze jednym z ważniejszych zadań biblioteki. Odzwierciedleniem tych poczynąń jest ukazujące się od 1972 r. do dzisiaj wydawnictwo *Działalność Bibliotek Publicznych w Województwie Opolskim w roku...* Bardzo pomocny w pracy bibliotecznej jest wydawany od 1980 r. *Kalendarz rocznic i wydarzeń na rok...* oraz publikacja *Działalność informacyjna bibliotek publicznych województwa opolskiego* opracowana przez Annę Śliwińską. Instrukcja ta jest nieocenioną pomocą dla pracowników organizujących i prowadzących warsztaty informacyjne w bibliotekach terenowych.

Na szczególną uwagę zasługują publikowane od 1964 r., (początkowo w porozumieniu z Biblioteką Narodową) poradniki bibliograficzne typu zalecającego, kolportowane nie tylko lokalnie, ale w całym kraju. Tematykę tych poradników uzależniano od aktualnych rocznic oraz zapotrzebowania czytelników. Pierwszym obszerniejszym tego typu wydawnictwem było zestawienie *Świat współczesny w reportażu*, następnie ukazały się poradniki: *Polska wieś współczesna, Bliżej teatru, Kultura, nauka i oświata na Śląsku Opolskim 1945-1974, Epoki literackie, Rok obrzędowy*, cz.1-2.

Z myślą o czytelnikach w 1969 r. wydano *Przewodnik po bibliotekach Opola*. Powstał on z inicjatywy oddziału miejskiego SBP oraz dyrektor Haliny Gąszczyńskiej i przez dłuższy czas był podstawowym źródłem informacji o tych placówkach. Podobnym celom służył wydany przez WOiNTE (przy współpracy biblioteki) informator *Zagraniczne czasopisma naukowe i popularnonaukowe w bibliotekach miasta Opola w roku 1974* oraz opracowany przez pracowników biblioteki informator *Czasopisma polskie w bibliotekach miasta Opola w roku 1974*. W 2001 r. ukazał się dwujęzyczny informator *Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki w Opolu*. Zabytkowe zbiory biblioteki, zgromadzone w rogowskim zamku, zaprezentowane zostały m.in. w informatorach: *Zwiedzamy zamek w Rogowie Opolskim i zbiory specjalne Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. E. Smółki w Opolu, Rogów Opolski oraz Rogów Opolski – zespół zamkowo-parkowy*.

W związku z szybko powiększającym się księgozbiorem oraz zapotrzebowaniem na informacje o Opolszczyźnie, których nie zaspokajała ukazująca się w Katowicach *Bibliografia Śląska*, zaistniała potrzeba opracowania bibliogra-

fii dotyczącej tylko terenu województwa opolskiego. Działania w tym kierunku przyspieszyło tworzenie w latach 1972-1980 ogólnopolskiego systemu bibliografii regionalnych. I tak, w roku 1983 ukazał się pierwszy tom *Bibliografii Województwa Opolskiego 1980*. Wydawnictwo było kontynuowane w postaci drukowanej do 1990 r. Publikacje z następnych lat udostępniane są w postaci bazy regionalnej na stronie internetowej biblioteki. Bibliografia rejestruje całokształt materiałów o województwie opolskim i adresowana jest zarówno do instytucji, jak i odbiorców indywidualnych, interesujących się problematyką regionalną. Drugą wydawaną bibliografią regionalną jest wychodząca od 2003 r. *Bibliografia Powiatu Ziemskiego Opolskiego*. Pierwszy tom zawiera publikacje ukazujące się w latach 1999-2001. Do roku 2009 ukazało się osiem tomów bibliografii.

Oprócz wydawnictw typowo bibliotecznych WBP od dawna angażowała się w promowanie twórczości opolskiego środowiska literackiego. W 1966 r. wspólnie z Rozgłośnią Polskiego Radia w Opolu wydano (prezentowane wcześniej na antenie) trzy bibliofilskie tomiki poezji i prozy Tadeusza Chróścielewskiego, Anny Markowej i Kazimierza Kowalskiego. Inicjatywa ta dała początek wielu publikacjom, związanym ze środowiskiem literackim Opolszczyzny: seria *Zeszyty Literackie*, *Portrety Pisarzy Opolskich*, *Środowisko literackie Opolszczyzny*, cz. 1-4, *Współcześni pisarze Opolszczyzny*. Najnowszym tego typu wydawnictwem jest seria *Wokół Opolskiej Literatury*, zapoczątkowana tomem *Poeeci osobni*, prezentującym sylwetki i twórczość znanych w kraju poetów: Jacka Gutorowa, Pawła Marcinkiewicza, Jacka Podsiadły i Tomasza Różyckiego. Ponadto biblioteka jest wydawcą wielu tomików poetyckich i form prozatorskich twórców związanych z Opolszczyzną. W ostatnich latach ukazały się tomiki poezji: *Wiersze wybrane* Tadeusza Soroczyńskiego, *Wybór wierszy* Ireny Trojanek-Szmidtowej, *Naucz mnie chodzić po wodzie* Karoliny Turkiewicz-Suchanowskiej, *Wiersze amerykańskie* i *Treny do matki* Harry'ego Dudy, *Przejaśnienie* Waltera Pyki, *Lustro kaskadera* Jacka Benedykta Grunwalda, antologia poezji *Wigilie słowa*, powieść wspomnieniowa Henryki Wolnej Van Das *Powrotna podróż* oraz tejsze autorki *Spotkania z Janką - opowieść o życiu i losach Janiny Lewandowskiej* (jedynej kobiety zamordowanej wraz z oficerami polskimi w Katyniu), wspomnienia ludowego poety Jakuba Kani zebrane i opracowane przez Tadeusza Bednarczuka *Polski król z matecznika*, biografie wybitnych historycznych i współczesnych postaci pochodzących z ziemi opolskiej *Czym byłaby Opolszczyzna bez nich?*

Kilka publikacji poświęcono również ludziom spoza kręgu literatury, nie mniej bardzo zasłużonym dla naszego regionu. Na uwagę zasługuje zwłaszcza Zbigniew Kościów – muzyk, pedagog, krytyk i pisarz muzyczny, propagator muzyki ormiańskiej. Oprócz poświęconego mu wydawnictwu, biblioteka opublikowała również kilka napisanych przez niego książek (*Polsko-ormiańskie muzykalia*, *O muzyce armeńskiej*, *Brody: przypomnienie kresowego miasta*, *Motywy Brodzkie: wspomnienia, przyczynki historyczne, szkice biograficzne*, Karol

Maria Weber: opowieść biograficzna). Upamiętniono również postać wybitnego fotografika Fryderyka Kremsera, wydając w 10. rocznicę jego śmierci wspomnienie o twórcy *Fryderyk Wilhelm Kremser - civis opoliensis*.

Od 1976 r. zaczęła ukazywać się *Seria Bibliofilska*, której pomysłodawcą był ówczesny dyrektor biblioteki Roman Sękowski. Do 1985 r. opublikowano trzynaście tomików, które można podzielić na trzy grupy: druki wydane na Śląsku bądź z nim związane (m.in. *Wyznania narodowe Śląska*. Opole 1919, K. Ligoń: *Poeci Górnego Śląska*. Lwów 1920), teatralia – wydawane z okazji Opolskich Konfrontacji Teatralnych (W. Bogusławski: *Nędza uszczęśliwiona*. Warszawa 1778, A. Fredro: *Zemsta*. Lwów 1838, L. A. Dmuszewski: *Okopy na Pradze*. Poznań b.r.w.) oraz druki okolicznościowe, rocznicowe (np. *Bard oswobodzonej Polski*. Warszawa 1830). W tym miejscu należy wspomnieć o reprintsach, które ukazały się poza *Serią Bibliofilską* (m.in.: Wł. Kwiatkowski: *325 lat drukarstwa kaliskiego*. Kalisz 1928, J. Roger: *Pieśni ludu polskiego w Górnym Śląsku*. Wrocław 1862). Po dłuższej przerwie seria została wznowiona w 2002 r. Pierwszy tomik, wydany wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Opola, to *Przewodnik po mieście Opolu* z 1948 r. W latach 2004-2005 ukazał się w polsko-niemieckiej wersji językowej *Przewodnik po Opolu i okolicy* z 1927 r. autorstwa Martina Kunzego.

WBP jest współwydawcą wielu interesujących pozycji związanych tematycznie z regionem opolskim. Spośród oficyn wydawniczych współpracujących z biblioteką wymienić można: Silesiapress (*Święci opolscy, Czym byłaby Opolszczyzna bez nich?*), Polskie Towarzystwo Ludoznawcze (Dorota Simonides: *Mądrość ludowa: dziedzictwo kulturowe Śląska Opolskiego*), Uniwersytet Opolski, Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód. Oddział Wojewódzki w Opolu (*Wielokulturowość na Śląsku Opolskim, Litwie, Białorusi i Ukrainie*), Uniwersytet Opolski (Zbyszko Bednorz: *na drogach pisarskiego powołania*), Wydawnictwo MS (Miroslawa i Janusz Koćwin: *Rogów Opolski: przewodnik po historii i okolicy*), Wydawnictwo Polskie w Wołominie (Zbigniew Kościów: *Stanisław Śmiełowski*). Większość ze wspomnianych publikacji została wydana przy finansowym wsparciu Urzędu Marszałkowskiego w Opolu.

Biblioteka była również organizatorem kilku konferencji o tematyce bibliotecznej i regionalnej, których pokłosiem są materiały pokonferencyjne: *Kultura literacka na Śląsku Opolskim w pierwszych latach po wojnie*, *Śląsk – pogranicze kultur*, *Księgozbiory obcojęzyczne: działalność bibliotek publicznych na rzecz mniejszości narodowych*, *Dziś i jutro działalności informacyjnej w bibliotekach publicznych*, *Zbiory zabytkowe w bibliotekach publicznych*, *Tworzenie serwisów informacyjno-bibliograficznych w oparciu o system informatyczny SOWA*, *Biblioteki publiczne w otoczeniu prawnym* [CD-ROM].

Prezentacja wszystkich wydanych na przestrzeni blisko sześćdziesięciu lat przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną publikacji wymagałaby osobnego opracowania. W niniejszym rozdziale starano się ukazać różnorodność podejmowanych

tematów popartych wybranymi przykładami. Publikacje te, prezentując historię i współczesność regionu oraz ludzi z nim związanych, dorobek środowisk twórczych oraz spuściznę poprzednich pokoleń, przyczyniają się do popularyzacji wiedzy o regionie wśród mieszkańców Opolszczyzny.

STRESZCZENIE

Blisko sześćdziesięcioletni dorobek wydawniczy WBP charakteryzuje się dużą wszechstronnością, zarówno pod względem formy publikacji, jak i tematyki. Obejmuje publikacje bibliograficzne, informacyjne, poradnikowe, szkoleniowe, drukowane katalogi zbiorów oraz wydawnictwa towarzyszące wystawom, konferencjom i seminariom. Wiele spośród książek wydanych przez opolską księżnicę rejestruje aktualne wydarzenia społeczne, kulturalne, a w szczególności literackie Opolszczyzny, a także przybliża wiedzę o historii regionu poprzez wydawanie reprintów rzadkich druków śląskich.

SUMMARY

The almost sixty-year-old publishing output of the library may be characterized by versatility of the forms of publications as well as by the wide range of subjects. It includes – bibliographical and informational publications, how-to books and guides, course materials, printed catalogues of the library collections and the publications accompanying exhibitions, conferences and seminars. Many of the books published by the library in Opole record current social, cultural and, above all, literary events of the region; what is more, the library introduces the knowledge about the history of the region by means of publishing facsimiles of rare Silesian prints.

ZUSAMMENFASSUNG

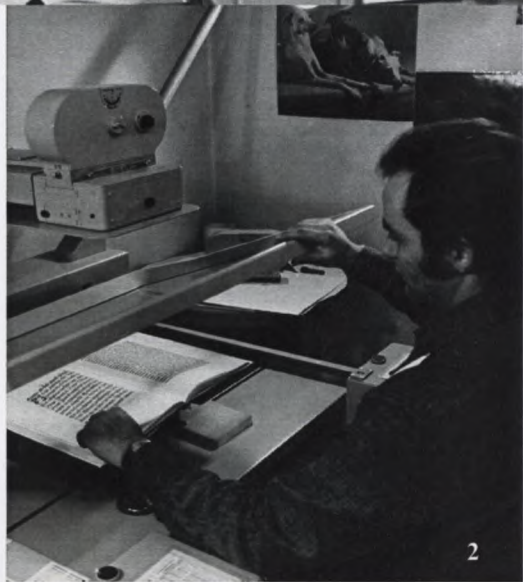
In den vergangenen 60 Jahren wurden von der Bibliothek zahlreiche Publikationen herausgegeben: Bibliographien, Informationen, Ratgeber, Schulungsunterlagen, Sammlungs- und Ausstellungskataloge, Konferenz- und Seminarmaterialien. Viele von diesen Publikationen registrieren aktuelle kulturelle, gesellschaftliche und insbesondere literarische Ereignisse der Oppelner Woiwodschaft. Durch die Herausgabe von Nachdrucken seltener historischer schlesischer Drucke wird das Wissen über die Geschichte der Region einer interessierten Öffentlichkeit näher gebracht.

1. Roman Sękowski i Janina Knapik (1961)
2. Anna Bednarowska (1961)
3. Marian Brandys wśród pracowników (1962)
4. Narada kierowników działów (1961)
Od lewej: Anna Bednarowska, Janina Knapik, Mieczysław Faber, Jadwiga Wyszomierska, Halina Gąszczyńska

1. Dział Informacyjno-Bibliograficzny (1976)
Antonina Solka i Mieczysław Faber (stoi)
2. Stacja Małej Poligrafii
Józef Kwiatkowski
3. Jan Brzenk
4. Dział Instrukcyjno-Metodyczny
od lewej: Krystyna Seidel, Anna
Jędrzejewska, Stanisława Sagan,
Ireneusz Chudy, Feliks Smaczniak

Od lewej stoją: Elżbieta Knera, Anna Palczak-Czajkowska
Dorota Kania, Lucyna Pająk, Elżbieta Piekarska,
Barbara Hetmańska, Jolanta Tkaczuk, Danuta
Żylska-Kobialko, Krystyna Książek, Stanisława
Czuczukiewicz, Teresa Zarwańska, poniżej: Brygida Majer,
Barbara Przysłaska, Zdzisława Bernas

**Dział Gromadzenia, Opracowania Zbiorów
i Katalogów**

Od lewej: Krystyna Książek, Zofia
Maliszewska, Dorota Kania, Elżbieta
Knera, Zdzisława Bernas, Barbara
Przysłaska, Anna Palczak-Czajkowska

Dział Informacyjno-Bibliograficzny

O lewej: Violetta Łabędzka, Anna Słowińska,
Regina Kapalka, Ewa Wójcik-Ledwoń,
Hanna Jamry, Mirosława Wąsowicz (przy biurku)

1. Grzegorz Polaczek
2. Elżbieta Mazur
3. Krystyna Wrodarczyk
4. Mirosława Waluś i Joanna Czarkowska-Pasierbińska
5. Justyna Jarzabek
6. Justyna Pezda
7. Od lewej: Hanna Jamry, Ewa Ledwoń,
Stanisława Giecwicz-Pilarska, Anna Śliwińska,
Elżbieta Knera
8. Bogna Bartosiewicz i Krzysztof Koss
9. Tamara Derda i Krzysztof Koss

1. Regina Kapalka
2. Mirosława Koćwin
3. Violetta Łabędzka
4. Alicja Młynarczyk
5. Teresa Wiśniowska
6. Tadeusz Zarwański
7. Barbara Hetmańska
8. Ewa Wedemska-Zerych
9. Brygida Majer
i Elżbieta Kobienia
10. Robert Dudek
i Małgorzata Bartoszevska
11. Ewa Songajło
12. Barbara Przysłaska

1. Janina Kościów
2. Danuta Branicka
3. Irena Buczyńska
4. Teresa Sobota
5. Jadwiga Otol i Maria Kanschczyk

6. Alicja Bujak
7. Alicja Bujak, Lucyna Pająk,
i Stanisława Czuczkwicz

Spotkanie emerytów
i pracowników WBP
na zamku w Rogowie Opolskim
(maj 2008)

Dzień Bibliotekarza świętowany
na zamku w Rogowie Opolskim

Dyrektor Tadeusz Chrobak
wręcza awans Monice
Wójcik-Bednarz,
dalej stoją: Elżbieta Knera,
Henryk Graczyk, Jadwiga
Otoła, Wanda Stawasz,
Jolanta Tkaczuk, Krystyna
Wrodarczyk, Mirosława
Koćwin, Mirosława Waluś

Brygida Majer i Jolanta Tkaczuk

Monolog Krystyny Dąbek (Pawłowskiej)

Kwintet w składzie -
Tadeusz Chrobak
i cztery Ewy:
Wedemska-Zerych,
Nizioł,
Songajło,
Heimroth

Dzień Bibliotekarza
w rogowskim parku

1. Małgorzata Bartoszewska,
Marek Kotynia i Henryk
Przybyła
2. Stanisława Chmiel,
Teresa Wiśniowska,
Monika Bednarz-Wójcik,
Ewa Songajło,
Anna Śliwińska,
Regina Kapalka,
Elżbieta Speda

Przed meczem

- Od lewej: Teresa Zarwańska,
Teresa Wiśniowska,
Krystyna Wrodarczyk,
Ewa Wójcik-Ledwoń,
Zofia Maliszewska,
Ewa Heimroth,
Barbara Przysłaska

P RACOWNICY WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W OPOLU 1951 - styczeń 2011

Opracowali: Ewa Heimroth, Piotr Troszyński, Krystyna Wrodarczyk

Dyrektorzy WBP

Stanisław Partyka	1951 - 1953
Jadwiga Sieprawska	1953 - 1958
Roman Sękowski	1958 - 1977
Władysław Wąsiel	1977 - 1984
Tadeusz Chrobak	1984 -

Zastępcy

Halina Gąszczyńska	1951 - 1968
Franciszek Adamiec	1970 - 1971
Edward Januszewski	1971 - 1972
Halina Załuska	1975 - 1976
Stanisława Giecewicz-Pilarska	1976 - 1989
Roman Sękowski	1977 - 1982
	1990 - 1991
Marian Kobylarski	1986 - 1987
Henryk Szwarec	1988 - 1989
Henryk Leweckie	1989 - 1991
Piotr Polus	2008 -

Pracownicy WBP

Bibliotekarze

Abłazej Teresa
Adamczyk Teresa
Aleksnin Jadwiga

Balaryn Marzena
Balwierczak Małgorzata
Banasiak Kazimiera
Banaś Janina
Banik Ilona
Bańkosz Teresa
Barańska Sabina
Bartosiewicz Agata
Bartosiewicz B. zob. Iwańska Bogna
Bartoszewska Małgorzata
Bastek Gabriela
Bawoł Weronika
Bednarczyk Stefania
Bednarek Bernadetta
Bednarz M. zob. Wójcik-Bednarz Monika
Bedyński Piotr
Bejczuk K. zob. Koczyńska-Bejczuk Karina
Bekiesz Irena
Bencar E. zob. Dziewulska Elżbieta
Bereska Łucja
Berke Gabriela
Bernas-Kośny Zdzisława
Białecka A. zob. Rutkowska Alicja
Białecka Monika
Biegańska Irena
Bielawska Helena
Bieluć Regina
Bilińska Paulina
Blachaczek M. zob. Deblssem Maria
Blicharska Alina
Bodanko Krzysztof
Bogucki Radosław
Borska Jolanta
Borys Marek
Borzęcka J. zob. Sobieraj Jadwiga
Bożek V. zob. Łabędzka Violetta
Brachmańska Grażyna
Branicka Danuta
Brudnik Grażyna
Brudnik Łukasz
Bryś Irena

Buczyńska Irena
Budziłko Jolanta
Buhl Renata
Bujak Alicja
Bulanda Helena
Burczek Sylwia
Bury Dorota
Byczkowska M. zob. Kalczyńska Maria
Byrdak B. zob. Rokicka-Byrdak Barbara

Cabała Anna
Cebula Urszula
Cedrych Franciszek
Cedrych M. zob. Załucka-Cedrych Mariola
Cenkar Katarzyna
Chmiel Iwona
Chraśl Alicja
Chudy Ireneusz
Chudzikiewicz Stanisława
Cichno A. zob. Walczak-Cichno Anna
Cielniaszek Danuta
Ciołek Barbara
Cmak Maria
Csala Barbara
Cygan Tomasz
Czachara Janina
Czaja Marlena
Czajkowska A. zob. Palczak-Czajkowska Anna
Czajkowski Piotr
Czarkowska-Pasierbińska Joanna
Czarny Joanna
Czech Barbara
Czech Halina
Czech Henryk
Czech Joanna
Czech Józef
Czech Magdalena
Czernek Bernadeta
Czyszczon Sybilla

Dappa Krystyna
Daszkiewicz Marek
Dąbek K. zob. Pawłowska Krystyna
Dąbrowska Danuta
Deblessem Maria

Dembska Barbara
Demciuch Mieczysława
Derda Tamara
Dikta Beata
Długosz Gabriela
Długosz Jolanta
Domańska Marta
Dorosz Ewa
Drozdalska Halina
Drozdowska Beata
Drozdowski Jarosław
Drzozga Urszula
Drzyzga Marianna
Dubrownik Helena
Dudek Iwona
Dudziński Wacław
Durachta Alicja
Dworzak Elżbieta
Dzierżanowska Elżbieta
Dziewulska Elżbieta
Dziewulska Helena
Dzięciołowska Aneta
Dzięciołowska Wiktoria
Dzik Teresa

Eckfeld Magdalena
Elias B. zob. Bednarek Bernadetta

Faber Mieczysław
Faliszek Barbara
Fedorowicz Elżbieta
Fidkowska-Groszek Barbara
Fiedorowicz Ewa
Figiel Małgorzata
Filip Wiesław
Filipowicz V. zob. Łabędzka Violetta
Filipska Jadwiga
Furmanowska Jolanta
Fus Stefania

Gach Zofia
Gajda Daria
Galara Elżbieta
Galas Iwona
Gałęza Józefa
Gałuszka K. zob. Seidel Krystyna
Gamrot Anna
Garbal H. zob. Jamry Hanna
Gardas Janina
Garncarek Zenon
Gawlik D. zob. Kania Dorota

Gaworska Marzena
Gąszczyńska Halina
Gdawiec Barbara
Gębczak Maria
Gibas Z. zob. Przystalska Zofia
Giedrojć Barbara
Gierejkiewicz Teresa
Glezner Danuta
Glezner Stefania
Gliwińska Aleksandra
Głazewska Mirosława
Głąb Krystyna
Głowacka Jolanta
Gnat Anna
God E. zob. Nowak Ewa
Godlewska Bogumiła
Golan Zygmunt
Golec Teresa
Goluch B. zob. Łukowska-Goluch Bogna
Goplańska Ewa
Gorzołka Małgorzata
Górecka Teresa
Grabowska Cezara
Graczyńska Halina
Grata Jadwiga
Gromek Władysława
Groszek B. zob. Fidkowska-Groszek Barbara
Groszek Dorota
Groszek Helena
Grunwald Teresa
Gruszczyńska Grażyna
Gruszka Jan
Grzegorzczak Alicja
Grzesik Anna
Grzybowska-Urbaniak Ewa
Grzywa Maria
Gumienna Alina

Hajduk Ewa
Hałubiec Agnieszka
Hankus Janina
Hendzel Halina
Hermas Kornelia
Hetmańska Barbara
Hęclik Liliana
Hładko Irena
Hoffman Józef
Horbowy Sławomir
Hyla Aldona

Ilczyna H. zob. Lech-Ilczyna Halina

Ilków Stanisław
 Iwanowska Wiesława
 Iwańska Bogna

 Jackowska Janina
 Jagiełło Izabela
 Jaguś Sylwia
 Jakubczak Teresa
 Jakubczyńska Halina
 Jakubicka-Woźny Anna
 Jambor Róża
 Jamry Hanna
 Janikuła Helga
 Janiszewska Wanda
 Jankowska Marzena
 Janoszka Hubert
 Januszewska Mieczysława
 Jarosch Bernadeta
 Jarosz Anna
 Jaroszek Alina
 Jarska Kinga
 Jarzabek Gabriela
 Jarzabek Justyna
 Jarzabek Teresa
 Jasińska Bogusława
 Jasińska H. zob. Malinowska Helena
 Jasyk Katarzyna
 Jawor Bożena
 Jelonek Marzena
 Jesionowski Rafał
 Jędryszczak Jolanta
 Jędrzejczyk Halina
 Jędrzejewska A. zob. Kwiatkowska Anna
 Jędrzejewska Urszula
 Jirsa Stella
 Jończyk Jolanta
 Jonik Dorota
 Józefowicz Irena
 Jungowska Teresa
 Jurkiewicz Krystyna
 Jurkiewicz-Malinowska Irena
 Jurkowska Teresa
 Jurkowski Jerzy
 Juruś Barbara

 Kabarowska Grażyna
 Kaczewiak B. zob. Hetmańska Barbara
 Kalczyńska Maria
 Kalmuk Barbara
 Kałuża Beata
 Kamieniecka-Łuczak Danuta

Kamińska Aleksandra
 Kampa Elżbieta
 Kandora Andrzej
 Kania Dorota
 Kapałka Regina
 Karecka Krystyna
 Kaszura-Matuszek Lidia
 Kaszyca D. zob. Woźniak-Kaszyca Danuta
 Kawiorska Maria
 Kaźmierczak Ewa
 Kicler A. zob. Hałubiec Agnieszka
 Kieszowska Bożena
 Kliczewska Zofia
 Klimczak Andrzej
 Klin Danuta
 Kloryga Alina
 Kłopocka Maria
 Knapik Janina
 Knera Elżbieta
 Kobiałko D. zob. Żylska-Kobiałko Danuta
 Kochanowska J. zob. Pezda Justyna
 Koczubik Dorota
 Koczyńska-Bejczuk Karina
 Koćwin Mirosława
 Kogut Krystyna
 Kokorczak Bogumiła
 Kokurowska Renata
 Kołkowski Witold
 Koncka Krystyna
 Konieczko Elżbieta
 Konieczna Teresa
 Konik Małgorzata
 Konik Małgorzata z d. Kryś
 Konopacka Wanda
 Koper Stanisław
 Kopka Ewa
 Kordys Ludmiła
 Koryczan Beata
 Koss Krzysztof
 Kościów Edward
 Kościów Janina
 Kośna Aniela
 Kośniewska Maria
 Kośniewska Wiesława
 Kośny Z. zob. Bernas-Kośny Zdzisława
 Kotysz Katarzyna
 Kotzwander Maria
 Kowalczyk Małgorzata
 Kowalczyk Daromiła
 Kowalik A. zob. Maciuk-Kowalik Anna
 Kowalska Halina

Kowalska Ludmiła
 Kowalska Regina
 Kowolik-Mazur Teresa
 Kozak Jolanta
 Kozerski Michał
 Kozłowska Alicja
 Kozłowska-Kwaśnicka Anna
 Krauze Maria
 Krawczyk Krystyna
 Kretkowska Joanna
 Krysztoforska Halina
 Krzepakowska Janina
 Książek Elżbieta
 Książek Halina
 Książek Krystyna
 Kubiak Beata
 Kubica Beata
 Kublin Maria
 Kujawska Eugenia
 Kulikowska Maria
 Kurdziel Rafał
 Kurek Wanda
 Kutyla Krzysztof
 Kwaśnicka A. zob. Kozłowska-Kwaśnicka Anna
 Kwiatkowska Alicja
 Kwiatkowska Anna
 Kwiatkowska Irena

Laskowski Jacek
 Lech Jadwiga
 Lech-Ilczyna Halina
 Ledwig Jerzy
 Ledwoń E. zob. Wójcik-Ledwoń Ewa
 Lelek Arkadiusz
 Lempka Alicja
 Leśniak Anna
 Lewicka Elżbieta
 Leżyński Władysław
 Lisińska-Tokarska Anna
 Loska Jerzy

Łabędzka Violetta
 Łobodzińska H. zob. Bulanda Helena
 Łuczak D. zob. Kamieniecka-Łuczak Danuta
 Łuczak Mateusz
 Ługowska Kazimiera
 Łukasik Teresa
 Łukowska-Goluch Bogna

Machula Dorota
 Maciuk - Kowalik Anna

Magot Dorota
 Makowska Renata
 Maksymiak Iwona
 Maksymiak Stanisław
 Malarowski Andrzej
 Malinowska Helena
 Malinowska I. zob. Jurkiewicz-Malinowska
 Irena

Maliszewska Zofia
 Maloszczyk Katarzyna
 Mandola Jolanta
 Mandziejewicz Ewa
 Mansfeld Felicja
 Martyniszyn M. zob. Szary Maria
 Marzec Małgorzata
 Matusiewicz Barbara
 Matuszek L. zob. Kaszura-Matuszek Lidia
 Matuszek Wanda
 Max Anna
 Mazur Dorota
 Mazur Elżbieta
 Mazur Elżbieta z d. Katta
 Mazur Małgorzata
 Mazur T. zob. Kowolik-Mazur Teresa
 Mazurkiewicz Radosław
 Mączyńska Magdalena
 Mentel Joanna
 Michalska Alicja
 Mientus Brunhilda
 Mikociak Zdzisława
 Mikołajczyk Maja
 Mikrut Halina
 Milczarek Sabina
 Miluć Jolanta
 Misko Lidia
 Miś Anna
 Miś Marta
 Moch Krystyna
 Mokrzycka Romana
 Mokrzyczak Ewa
 Mordyńska Róża
 Mrowiec Róża
 Mrukot Jolanta
 Musiał Małgorzata
 Myczka Leszek
 Myszkowski Piotr
 Myślińska Helena

Napieraj Maria
 Nawrocka Małgorzata
 Nieznana Krystyna

Nikisz Krystyna
Nikisz Paulina
Nizik Maria
Nocoń Irena
Nowacka Anna
Nowak Danuta
Nowak Ewa
Nowak Zofia
Nowakowska Janina
Nycz Bogusław

Oblicka Józefa
Ogrodnik Leopolda
Oleksyk Anna
Olkuśnik Radosław
Olszewska Irena
Oryl Danuta
Ostrowska Danuta
Ostrowska Helena
Ostrowska- Pałyga Katarzyna
Ostrowska Zofia
Otoła Małgorzata
Ozimska Elżbieta
Ozimska Izabela

Pająk Ludwika
Palczak-Czajkowska Anna
Pałasz Grażyna
Pałgan Joanna
Pałgan Katarzyna
Pałosz Anna
Pałyga K. zob. Ostrowska-Pałyga Katarzyna
Panek Czesława
Panek Grażyna
Paniewska Aleksandra
Paroli Hanna
Partyka Elżbieta
Parys J. zob. Raczynska-Parys Joanna
Pasek Jadwiga
Pasierbińska J. zob. Czarkowska-Pasierbińska
Joanna
Pasoń Marta
Pasternak Danuta
Paszczyńska Mariola
Pawelczak Joanna
Pawluk Katarzyna
Pawłowska Krystyna
Pawłowska Stanisława
Pawłowski Andrzej
Perda Stanisława
Pernal Alina

Pezda Justyna
Piasecka Teresa
Pick Urszula
Piec Krystyna
Piechota D. zob. Branicka Danuta
Piekarska P. zob. Bilińska Paulina
Pielesiek Iwona
Pietrzak Krystyna
Pigulski Stanisław
Pindera Małgorzata
Piotrowska Barbara
Piskula Beata
Plochowicz Zofia
Podraza A. zob. Szczegielniak Alicja
Podsiadlik Teodozja
Poliwoda Aleksandra
Polus Piotr
Poluszyńska Krystyna
Poterła Adriana
Prymas Mieczysław
Przybylska M. zob. Balwierczak Małgorzata
Przystajko M. zob. Urbaniak Mariola
Przystalska Anna
Przystalska Zofia
Pukacz Mirosław
Punzet Helena
Pyrdek Igor
Pytel Helena
Pyż Bogusław

Raczynska-Parys Joanna
Rapiński Zbigniew
Reizer Stefania
Rogoż Olga
Rokicka-Byrdak Barbara
Rostecka Helena
Ross Maria
Rozbicka Agnieszka
Roztropowicz Joanna
Różanowska Jadwiga
Rudzka Joanna
Rudź Elwira
Rutkowska Alicja
Rybczyńska Małgorzata
Rymarek Teresa

Sadowska Lidia
Sady M. zob. Zatloka Małgorzata
Salomon Halina
Satek Barbara
Sander Małgorzata

Sarniecki Andrzej
 Sarniecka Mirosława
 Sarniecka Olga
 Sawicka Alina
 Schaefer Jolanta
 Schaefer Renata
 Scheer Krystyna
 Schynol Anna
 Seidel Krystyna
 Sękowska Agnieszka
 Sękowska Bogumiła
 Sękowski Roman
 Sidorowicz Krystyna
 Siedlarz Wanda
 Sikora Urszula
 Sikorska Danuta
 Skorupska Anna
 Skoś Maria
 Skrzypczak Małgorzata
 Skrzypiec M. zob. Sury-Skrzypiec Małgorzata
 Skurnóg Ryszard
 Słowik Ewa
 Smaczniak Feliks
 Smenda Stanisława
 Smiatek Wiktor
 Smiatek Zofia
 Smolana Mariusz
 Smoluk Jan
 Snopkiewicz Mirosława
 Sobczyk Katarzyna
 Sobień Benigna
 Sobieraj Jadwiga
 Sobolewska Barbara
 Sobota Łucja
 Soja Bolesław
 Solga Sylwia
 Solka Antonina
 Sołtyńska Lidia
 Sommerfeld Joanna
 Sośnica Barbara
 Sowa Janina
 Sowada Dorota
 Spadło Anita
 Spilarewicz Ewa
 Stasiewicz Krystyna
 Stawowska Wiesława
 Stemplewska Ilona
 Stemplewska T. zob. Jarząbek Teresa
 Stempurska Helena
 Sternak Mirosława
 Stępień Joanna

Stonoga Łucja
 Strehlau Małgorzata
 Strugała Teresa
 Strzałkowska Zdzisława
 Suchodolska Janina
 Sury-Skrzypiec Małgorzata
 Szabat Ewa
 Szafran Lucyna
 Szafraniec Anna
 Szary Maria
 Szatoba Łucja
 Szczegielniak Alicja
 Szczerbowska Genowefa
 Szczęsna Helena
 Szczudłowska Krystyna
 Szeffler Teresa
 Szeląg Marta
 Szewczyk Elżbieta
 Szewczyk Maria
 Szlauer Wioletta
 Szpineter Zofia
 Sztandarowska Hanna
 Szydłowska Danuta
 Szymańska Anna
 Szymański Leszek
 Zyper Krystyna

Śledziwska Dorota
 Śliwa Irena
 Śliwińska Anna
 Śmidecka Gloria
 Śpiewak Maria
 Świątek Maria
 Świątkiewicz Helena
 Świeczka Hanna
 Świercz Urszula

Targoński Krzysztof
 Tąta Halina
 Thoma Urszula
 Tkaczeka J. zob. Wyszomierska-Tkaczeka
 Jadwiga
 Tkaczeki Bogdan
 Tkaczyk Izabela
 Tokarska A. zob. Lisińska-Tokarska Anna
 Tomalska Teresa
 Tomaszewska Bożena
 Tomaszewska Krystyna
 Tomczak Maria
 Tomczyk G. zob. Pałasz Grażyna
 Toporek Danuta

Troszyński Piotr
Truss Ewa
Trzeciakiewicz Zofia
Tutakowska Iwona
Twardzik Irena
Tymków Krystyna

Urbaniaś Mariola
Urbanik E. zob. Grzybowska-Urbanik Ewa
Urbanik Miłostawa

Veres Halina

Walczak Jadwiga
Walczak-Cichno Anna
Waleńska Alicja
Waleska Joanna
Walkowska Mariola
Waluś Krystyna
Waluś Mirosława
Wałaszewska Krystyna
Wanat Bogumiła
Warczak Krzysztof
Wasilewska Zenobia
Wasilewski Kazimierz
Watras Irena
Wąsowicz Mirosława
Wedemska – Zerych Ewa
Weinheimer Łucja
Werner M. zob. Kotzwander Maria
Wiglusz Stefania
Wisłocka Jadwiga
Witek Ewa
Wodecka Hildegarda
Wodzyński Jacek
Wojnarowicz Eugeniusz
Wojtaszewska Czesława
Wojteczek Ewa
Wojtkiewicz Maria
Wojtoń Anna
Wolc Teresa
Wolny Alfred
Wołkowicz Bartłomiej
Workiewicz Władysław

Wotzka Edyta
Woźniak-Kaszycza Danuta
Woźny A. zob. Jakubicka-Woźny Anna
Wójcik Barbara
Wójcik Bożena
Wójcik Danuta
Wójcik-Bednarz Monika
Wójcik-Ledwoń Ewa
Wrodarczyk Krystyna
Wyrwalska Teresa
Wyszomierska-Tkaczewska Jadwiga
Wytrwał T. zob. Jakubczak Teresa

Załucka-Cedrych Mariola
Zaharańska Gabriela
Zając Barbara
Zając Janina
Zamłyńska Józefa
Zaremba Grażyna
Zarwańska Katarzyna
Zatłoka Małgorzata
Zawieja I. zob. Bekiesz Irena
Zdanowicz Magdalena
Zdybicka Halina
Zeman Radosław
Zenkner Janina
Zerych E. zob. Wedemska-Zerych Ewa
Zgryźniak Katarzyna
Ziarko Stefan
Ziober Ewa
Ziomek Teresa
Zub Marzena
Zygadlewicz Irena

Żabicka Ligia
Żak Andrzej
Żemojcin Renata
Żołnowski Władysław
Żurakowska Bogusława
Żuraw Małgorzata
Żużalek Joanna
Żybura E. zob. Knera Elżbieta
Żylska-Kobiałko Danuta
Żyłan Maria

Pracownicy obsługi

Adamiec Norbert
Adamiec Stanisława
Adamska Julia
Adaszyńska Marta
Aksamit Dorota
Andreasik Maria

Bagiński Władysław
Balcerzyk Stefan
Baliga Czesław
Bała Felicja
Baran Henryk
Baranowska Wiesława
Bawer Elżbieta
Bąkowska Aniela
Bernaś Dariusz
Bibik Zofia
Bienek Anna
Bieniek Krzysztof
Błacha Wiesław
Bobulska Alina
Brabańska Maria
Brabański Tadeusz
Bryk Danuta
Brzenk Jadwiga
Brzenk Jan
Brzozowska Romana
Buchman Anna
Buczyński Jarosław
Buhl Maria
Bunzel Beata

Chojnowski Waldemar
Cieśniarski Henryk
Cudaj Aniela
Cygan Jadwiga
Czajka Zofia
Czech Danuta
Czernek Reinhold
Czerny Maria
Czuczkwicz Stanisława
Czura Erna

Danecka Danuta
Dąbrowska Kazimiera
Dąbrowska Wanda
Dąbrowski Andrzej

Dąbrowski Henryk
Dec Zygmunt
Delinowski Wiesław
Des Loges Antonina
Długosz Klara
Doczekalski Andrzej
Dolińska Krystyna
Doliński Lech
Dołhańczuk Kazimiera
Domalewski Stanisław
Domańska Kazimiera
Domański Leszek
Drżała Eugenia
Duda Barbara
Dybowska Łucja
Dziewulski Zenon

Fait Marta
Famulski Zbigniew
Felger Maria
Fetter Mieczysław
Fiera Bernard
Figler Anna
Fijałkowska Barbara
Filipiak Zbigniew
Firlus Anna
Firlus Maria
Flamm Agnieszka
Frątczak Rita
Fyla Edyta

Garbarczuk Danuta
Gawol Piotr
Gawrońska Barbara
Gawrych Kazimierz
Gibek Zofia
Glezner Lucyna
Głowacki Mariusz
Golenia Marta
Grabowska Cezara
Grabowski Eugeniusz
Grosz Karol
Grotkowski Aleksander
Gryc Wiesław
Grycan Kazimierz
Grzebień Kazimierz
Grzybowska Aneta

Guc Jan
Gumiela Julian
Haimann Mikołaj
Halicki Jan
Haśnik Lidia
Hawryluk Jan
Hirsch Teresa
Hnitecki Bolesław
Hoffman Ewa
Holik Jan
Honka Jan

Imiełowski Ryszard
Iwanowska Danuta
Iwańska Maria

Jaksz Edward
Jaksz Otylia
Jamroz Barbara
Januszczak Józef
Jarosz Gertruda
Jasińska Władysława
Jendryasek Elżbieta
Jendryca Małgorzata
Jezierski Zbigniew
Jurek Irena
Jurkiewicz Danuta
Jusińska Danuta

Kaczmarek Elżbieta
Kaczmarek Gertruda
Kaliczyńska Zofia
Kałuża Urszula
Kampa Alojzy
Kampa Hubert
Kaplik Gabriela
Karasiński Andrzej
Karmańska Klara
Kasperek Kurt
Kaszura Róża
Kempna Jadwiga
Kędzierska Jadwiga
Kiełb Zenon
Kimmel Izolda
Kiziak Elżbieta
Klemens Irmgarda
Kliczewska Michalina
Klimke Danuta
Kluge Brygida
Kluge Helmut
Kłonowski Jerzy

Kmiecik Anna
Kmiecik Teresa
Kmieć Wiesława
Knapik Anna
Knop Edward
Kokoszkiewicz Maria
Kolasińska Michalina
Kolenda Marcin
Kolińska Maria
Kołodroński Bogusław
Konat Alina
Kondziela Małgorzata
Kondziela Maria
Kondziela Piotr
Kondziela Rozalia
Korbaś Janina
Kotwicka Ludmiła
Kotynia Marek
Kowalczyk Halina
Kowalik Maria
Kowcun Ryszard
Kowol Józef
Krępska Lidia
Krok Renata
Krupa Anna
Krzemienowska Ewa
Kubiś Stefania
Kuchcicka Stanisława
Kuka Maria
Kula Jarosława
Kulbaba Wanda
Kulesza Tadeusz
Kurc Maria
Kurek Katarzyna
Kwiatek Jan

Lazik Dorota
Lempa Paweł
Lenart Danuta
Lepich Agnieszka
Leszczuk Mariusz
Lichy Barbara
Lignar Andrzej
Linkert Małgorzata
Lokocz D. zob. Aksamit Dorota
Loska Maria
Lotko Teresa
Lubczyk Kazimierz

Łapeć Regina
Łopuch Tadeusz

Maiwald Klaudia
Maj Marian
Majer Teresa
Makowska Anna
Makowski Józef
Makowski Zbigniew
Malinowska Wanda
Malinowski Józef
Malosek Małgorzata
Małecki Bogusław
Małek Karol
Marecka Edyta
Maruszak Marek
Mateja Krystyna
Matuszek Helena
Mazurkiewicz Ewa
Meisner Ryszard
Melcer Maria
Melcer Teresa
Mielnik Kazimierz
Mientus Jadwiga
Mikołajczyk Hildegarda
Mikoszek Gertruda
Miler Rita
Mosur Olga
Mucha Barbara
Mulorz Józef
Muszyński Jan

Nagel Antoni
Nagel Elżbieta
Nakonieczna Jadwiga
Nalewaja Stefania
Niestrój Magdalena
Nowak Antonina
Nowak Karol

Olech Janina
Olech Zofia
Olender Agnieszka
Olszańska Zdzisława
Olszewski Jerzy
Osiej Sylwia
Osoba Janusz
Ostrowska Janina
Ozga Marian

Pająk Marcin
Palt Irena
Palt Joanna
Paraszczak Stanisława

Pasek Krzysztof
Pastuszek Maria
Pawlica Józef
Pawlikowska Bogumiła
Pesza Anna
Pesza Henryk
Peszkowska Zofia
Piasecki Bolesław
Pichan Janusz
Piechota Ingeborga
Piechota Jan
Pietrzyk Teodora
Plochowicz Józef
Pocentek Bogdan
Podolak Mirosława
Pogrzeba Anna
Polt Irena
Poluszyński Lech
Pośliński Andrzej
Prokopowicz Maria
Przepierzyńska Ewa
Przerwa Halina
Przybyła Henryk
Przybyszewska Regina
Przyszlak Stefania
Ptak Stanisław
Ptok Eryka
Pudlak Anna

Rachwalik Edyta
Raczyńska Mirosława
Radom Jan
Radomska Maria
Rapińska Łucja
Raszczyszyn Krystyna
Ratajczak Maria
Restel Piotr
Rizler Janusz
Rogowski Grzegorz
Rostalska Teresa
Rotko Jerzy
Rozborska Rozalia
Rudnicka Urszula
Rudź Elwira
Ruzik Barbara
Rymkiewicz Beata
Rzepczyński Kazimierz

Sanok Leokadia
Saracen Małgorzata
Sbielut Róża

Schemainda Maria
Segiet Anna
Semejak Zdzisław
Senyk Tadeusz
Serwotka Urszula
Siekierka Ryszard
Siemińska Jadwiga
Sitek Maria
Sławiński Grzegorz
Słodkowski Jan
Smolarski Józef
Smolka Elżbieta
Smyczyński Krzysztof
Sobków Teodora
Sobolewski Józef
Sobota Teresa
Sobota Teresa z d. Lepich
Sobotta Irena
Socha Elżbieta
Soja Barbara
Sowa Brygida
Speda Elżbieta
Stachniuk Joanna
Stafa Edeltrauda
Stawarz Wanda
Stempurska Maria
Stencel Apolonia
Stolc Maria
Stopa Barbara
Stryczek Urszula
Strzałka Edeltrauda
Sulej Grażyna
Syma Maria
Szczepaniuk Henryk
Szczerbuk Tomasz
Szetner Janina
Szneider Henryk
Szpryngiel Janina
Szurpicki Jarosław
Szwarc Jolanta
Szwast Andrzej
Szymaniec Maria
Szypliński Roman
Szymoniak Mieczysław

Śladowski Leszek
Śliwa Andrzej
Świerc Elżbieta
Świerc Franciszka
Świerczek Halina

Talar Przemysław
Tarnawska Maria
Tietze Dorota
Tomala Łucja
Tomala Mikołaj
Tomalik Jan
Torka Józef
Torka Ludwik
Towara Werner
Turkaluk Józef
Tymczyszyn Zofia

Urbacka Gizela

Wąsowicz Jan
Wąsowicz Ryszard
Wencel Gertruda
Wesoły Maria
Wesoły Teofil
Więckowska Janina
Winnicki Mirosław
Wilk Eligiusz
Wilk Tadeusz
Willim Ginter
Wiśniewska Bożena
Witczak Józef
Witkowski Aleksander
Wochnik Hildegarda
Wocka Róża
Wodara Krystyna
Wojtaszewska Czesława
Wojtaszewska Maria
Wons Stefan
Woźnicka Józefa
Woźny Anna
Wójcicka Danuta
Wójcik Ambroży
Wójcik Danuta
Wójcik Joanna
Wójtowicz Zbigniew
Wrzecieonek Ryszard

Zabłocka Anna
Zabłocka Józefa
Zachara Kazimierz
Zajac Wilhelm
Zajac Władysława
Zakrzacki Tomasz
Załęska Eugenia
Zardzewiały Wacław
Zarwańska Maria

Zbierzchowska Barbara
Zdzuj Urszula

Zimmermann Ginter
Zmarzła Teresa

Pracownicy administracji

Balicka Łucja
Baran Aniela
Bareja Janina
Bartczyszyn Anna
Bednarz Krystyna
Bielecki Janusz
Bobel Romana
Bogdańska Teresa
Borecka Barbara
Bronder Gizela
Bronicka Elżbieta

Chmiel Andrzej
Chmiel Stanisława
Cygan Tomasz

Dankowska Antonina
Deblessem Aleksandra
Dołżycka Anna
Dudek Robert

Ernst Krystyna

Famulska T. zob. Zarwańska Teresa

Gaertner Zofia
Gardynik Jerzy
Głuchowski Ryszard
Gołębiowski Edward
Graczyk Henryk
Grodzki Leszek
Gruszka Leonia

Hajduła Wiesław
Hasiak Władysława
Heimroth Ewa
Hibner Joanna

Jabłońska Jadwiga
Jahn Irena
Jakubaszek Aleksander
Jasińska Halina
Jura Zdzisława
Kampa Maria

Kandzia Antonina
Kansczyk Maria
Kansy Kornelia
Karpeta Urszula
Kazimirska Zofia
Kielczewska Dorota
Kłonowska Lidia
Knysz Zdzisław
Kobienia Elżbieta
Kogut Jolanta
Korzonkiewicz Ewa
Koszyk Kordula
Krupa Irena
Kubica Władysława
Kubów Krystyna
Kuśnierz Agnieszka
Kwiatkowski Józef

Labisz Dorota
Leluszko Maria
Lesiak Jadwiga
Leśniak Halina
Liberda Zuzanna
Lipnicka Irena

Majer Brygida
Makiola Klaudia
Malota Gabriela
Mansfeld Felicia
Mazurkiewicz Lidia
Mędrała Krystyna
Mieczynski Lech
Miłaszewska Danuta
Misz Hildegarda
Młynarczyk Alicja

Nizioł E. zob. Korzonkiewicz Ewa
Nowak Stanisław
Nurkiewicz Henryk

Ochota Róża
Olkusz Witold
Orłowski Ryszard
Otoła Jadwiga

Piekarska Elżbieta
Pielewska Urszula
Pietroń Marianna
Piłat Jadwiga
Plewak Danuta
Polaczek Grzegorz

Ragan Krzysztof
Rokosz Katarzyna
Rusecka Bożena
Rzepka Urszula

Sagan Stanisława
Satława Jerzy
Sikora Walery
Smolarska Aleksandra
Smolnik Mirosława
Sobocińska Wiktoria
Solga Sylwia
Songajło Ewa
Stachnik Halina
Staliś Janina
Stanoszek Antonina
Sydor Krzysztof
Szeląg Marta
Szulawska-Szyguła Janina
Szwarc Henryk

Szyguła J. zob. Szulawska-Szyguła Janina
Świerc Maria
Święcicka Jadwiga

Tkaczuk Jolanta
Tomza Sabina

Vesely Alicja

Wawrzycki Anatol
Wawrzyniak Józef
Wiatrowska Zofia
Wieczorek Krzysztof
Wieszczicka Danuta
Wilczek Bożena
Wiśniowska Teresa
Witczyk Teresa
Wyrwicz Ewa

Zarwańska Teresa
Zarwański Tadeusz
Zduniak Antoni
Zielińska Barbara

Żak Maria

Pracownicy WBP w roku jubileuszowym (2011)

Dyrektor: Tadeusz Chrobak* - st. kustosz

Zastępca Dyrektora: Piotr Polus* - st. kustosz

Dział Instrukcyjno-Metodyczny

Kierownik: Piotr Polus* - st. kustosz

Małgorzata Bartoszewska - st. bibliotekarz
Łukasz Brudnik - mł. bibliotekarz
Ewa Dorosz - mł. bibliotekarz
Agnieszka Hałubiec - mł. bibliotekarz
Katarzyna Ostrowska-Pałyga* - kustosz

Dział Wspomagania Procesów Bibliotecznych

Kierownik: Rafał Kurdziel - specjalista

Paulina Bilińska - mł. specjalista
Krzysztof Kutyla - mł. bibliotekarz
Bartłomiej Wołkowicz - mł. bibliotekarz

Dział Informacyjno-Bibliograficzny

Kierownik: Anna Śliwińska* - st. kustosz

Hanna Jamry* - st. kustosz

Regina Kapałka* - st. kustosz

Violetta Łabędzka* - st. kustosz

Mirosława Wąsowicz - kustosz

Ewa Wójcik-Ledwoń* - st. kustosz

Dział Gromadzenia, Opracowania Zbiorów i Katalogów

Kierownik: Dorota Kania - kustosz

Zdzisława Bernas-Kośny - bibliotekarz

Krystyna Książek* - st. kustosz

Anna Maciuk-Kowalik - mł. bibliotekarz

Anna Palczak-Czajkowska - st. kustosz

Zofia Przysłaska* - st. kustosz

Mirosława Waluś* - st. kustosz

Dział Udostępniania

Kierownik: Joanna Czarkowska-Pasierbińska*
- st. kustosz

Oddział Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych

Kierownik: Mirosława Koćwin* - st. kustosz

Barbara Giedroń - mł. bibliotekarz

Ewa Wedemska-Zerych* - st. kustosz

Oddział Muzyczny

Kierownik: Krzysztof Koss* - st. bibliotekarz

Agata Bartosiewicz - mł. bibliotekarz

Tamara Derda* - kustosz

Anna Przysłaska - mł. bibliotekarz

Oddział Zbiorów Obcojęzycznych

Kierownik: Bogna Iwańska* - kustosz

Agata Bartosiewicz - mł. bibliotekarz

Magdalena Mączyńska - mł. bibliotekarz

Biblioteka Austriacka - Österreich Bibliothek

Kierownik: Monika Wójcik-Bednarz* - kustosz

Elwira Rudź - bibliotekarz

Joanna Waleska - mł. bibliotekarz

Wypożyczalnia Zbiorów Naukowych i Czytelnia Główna

Tomasz Cygan - bibliotekarz

Aneta Dzieciołowska - magazynier

Barbara Hetmańska* - st. bibliotekarz

Anna Jakubicka-Woźny - mł. bibliotekarz

Justyna Jarząbek - magazynier bibliot.

Maria Kotzwander* - magazynier bibliot.

Mateusz Łuczak - magazynier bibliot.

Elżbieta Mazur - st. magazynier bibliot.

Krystyna Pawłowska - mł. bibliotekarz

Justyna Pezda - magazynier bibliot.

Małgorzata Pindera - mł. bibliotekarz

Piotr Troszyński - mł. bibliotekarz

Alicja Szczegielniak* - st. bibliotekarz

Krystyna Wrodarczyk* - st. kustosz

Radosław Zeman - mł. bibliotekarz

Dział Organizacyjno-Administracyjny

Kierownik: Teresa Zarwańska*

Dorota Aksamit - sprzątaczką

Tomasz Cygan - operator urządzeń
technicznych

Zofia Czajka - opiekun ekspozycji

Zygmunt Dec - portier

Lech Doliński - st. strażnik

Barbara Duda - sprzątaczką

Robert Dudek - kierowca

Zbigniew Famulski - st. strażnik

Ewa Heimroth* - główny spec. d/s kadr

Danuta Iwanowska - szatniarz

Zbigniew Jezierski - st. strażnik

Zdzisława Jura - specjalista

Maria Kanschczyk - introligator

Izolda Kimmel - sprzątaczką

Małgorzata Kondziela - szatniarz

Ewa Korzonkiewicz* - specjalista

Halina Kowalczyk - sprzątaczk
Teresa Melcer - sprzątaczk
Alicja Młynarczyk* - specjalista
Krzysztof Pasek - portier
Elżbieta Piekarska - telefonistka
Grzegorz Polaczek* - maszynista offsetowy
Elwira Rudź - sprzątaczk
Aleksandra Smolarska - introligator
Ewa Songajło* - specjalista
Brygida Sowa - sprzątaczk
Halina Stachnik* - st. mistrz introligator
Wanda Stawarz - sprzątaczk
Mieczysław Szymoniak - st. strażnik
Teresa Wiśniowska* - specjalista
Krystyna Wodara - sprzątaczk
Anna Woźny - szatniarz
Tadeusz Zarwański* - kierowca

Oddział Zamek Rogów Opolski

Kierownik: Urszula Rzepka

Julian Gumiela* - dozorca
Marcin Kolenda - dozorca
Jan Kwiatek - recepcjonista
Dorota Łazik - sprzątaczk
Jerzy Olszewski - dozorca
Sylwia Osiej - sprzątaczk
Teresa Sobota - recepcjonista
Irena Sobotta* - sprzątaczk

Radca Prawny

Stanisław Nowak

Specjalista d/s. bhp

Henryk Graczyk

Pełnomocnik d/s informacji niejawnych

Henryk Graczyk

Dział Finansowo - Księgowy

Elżbieta Kobienia - księgowa
Brygida Majer - specjalista
Jolanta Tkaczuk* - st. księgowa

* pracownicy zatrudnieni w WBP powyżej 20 lat

Spis treści

Słowo wstępne Tadeusz Chrobak	3
Daty i fakty Hanna Jamry	6
Sylwetki dyrektorów Mirosława Waluś	9
Z dziejów biblioteki Hanna Jamry	18
Biblioteka we wspomnieniach bibliotekarzy oraz przyjaciół biblioteki Joanna Czarkowska-Pasierbińska (wprowadzenie)	30
Jan Goczoł	30
Zbigniew Kościów	31
Stanisław Sławomir Nicieja	32
Maria Kalczyńska	33
Antonina Solka	34
Roman Sękowski	37
Janina Kościów	41
Elżbieta Knera	42
Tadeusz Chrobak	44
Joanna Czarkowska-Pasierbińska	45
Mirosława Waluś	46
Od przeszłości do przyszłości – zbiory biblioteki	
Starodruki, rękopisy, zbiory specjalne Mirosława Koćwin	49
Zbiory nowe Dorota Kania	55
Opolska Biblioteka Cyfrowa Piotr Polus	57

Nasi zagraniczni partnerzy

Anna Śliwińska

60

Wydawnictwa biblioteki

Regina Kapalka, Ewa Wójcik-Ledwoń

67

Pracownicy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu

1951 - styczeń 2011

Ewa Heimroth, Piotr Troszyński, Krystyna Wrodarczyk

73

